Ilarie Gh. Opriş

SÂNGEORGIU DE MUREŞ

Însemnări monografice

Mulțumesc, pentru colaborare, pentru sprijinul dat în documentare, în lecturarea manuscrisului şi pentru sugestii, doamnelor Silvia Oroian, Florentina Togănel, Iustina Lobonțiu, Emilia Opriş şi domnilor Valeriu Lazăr, Ioan Ranca, Dimitrie Poptămaş, Traian Bosoancă, Atanasie Ciorlăuş, Cornel Podaru.

ILARIE GH. OPRIŞ

SÂNGEORGIU DE MUREŞ

Însemnări monografice

CASA DE EDITURĂ „MUREŞ"
1996

Coperta şi planşele: Delia Adina Frăţilă
Fotografii şi fotoreproduceri: Lazăr Stan, Ilarie Opriş

I.S.B.N. 973 - 9087 - 40 - X

Copyright © Ilarie Gh.Opris 1996
Consilier editorial: Eugeniu Nistor
Culegere computerizată: Sorin Raoul Frăţilă
Reproduceri computerizate: Constantin Moga
Tehnoredactor: Cristian Niculescu
Format 16/61 x 86. Coli tipo: 8
Tiparul executat la Tipografia „Mureş"

CUVÂNT ÎNAINTE

Într-o seară de primăvară a anului 1993, la invitația directorului Ilarie Opriş, mai mulți târgumureşeni ne aflam la Căminul cultural din Sângeorgiu de Mureş, spre a-l omagia pe Ion Vlasiu - sculptor, pictor şi scriitor în aceeaşi persoană - care de curând trecuse pragul vârstei de 85 de ani. Că sărbătoreasca întrunire se petrecea în această localita, (mai bine zis, şi în această localitate), nu era cu totul întâmplător. Sângeorgiul îl privea şi îl primea pe venerabilul artist ca pe un cetățean de onoare întrucât în urmă cu patru ani, în 1989, comuna fusese înzestrată cu o valoroasă operă de artă. Era monumentul lui Constantin Romanu-Vivu, prefectul Legiunii a XII-a, a Mureşului de Sus, martir al revoluției de la 1848. Autorul lucrării era marele sculptor, cărturarul plin de har, Ion Vlasiu. Prestigioasa realizare încununa şi stagiul de primar al comunei natale a lui Ilarie Opriş, amfitrionul serii de plăcută aducere aminte. Un primar care pusese mare preț pe valorile cultural-istorice locale, pe propăşirea şi întărirea coeziunii prin cultură.

Dar de ce ne alunecă gândul la Ion Vlasiu acum, când ne-am aşezat să scriem o „uvertură" la aceste file de monografie a unei străvechi aşezări din vatra mureşeană, aşezare care, cine ştie, poate în mileniul trei va fi doar un cartier al unui Târgu-Mureş megalopolitan?

Recursul la „clipa cea repede" a pomenitei seri e datorat înțeleptelor gânduri pe care ni le-a transmis atunci, în vorbe simple, maestrul. El a derulat în fața noastră nu doar filmul unei vieți de om, ci viața satului românesc venit din adâncuri de istorie, generații după generații trecând sub glie, iar peste munca şi creația lor aşezându-şi pecetea anonimatul. Oaspetele de onoare al întâlnirii punea în lumină cea mai puternică motivație a operei sale scrise cu dalta sau dăltuite cu pana: aceea de a da satului natal un nume, de a-l consacra în istoria culturală a neamului.

Atunci, poate, unii dintre cei de față, fii ai unor aşezări anonime, ne vom fi întrebat, dacă am făcut sau putem să facem ceva pentru numele locului care ne-a fost liman al copilăriei ...

Iată că Ilarie Opriş izbuteşte să lase o dâră în urma sa, un document de referinţă pentru generaţiile ce vor veni, asupra Sângeorgiului de Mureş. El alcătuieşte şi face să vadă lumina tiparului o carte despre satul natal, despre locul acela unic pe care Lucian Blaga îl numeşte „centru al universului", sau, poetic, „prag de lume şi potecă patimei".

Sunt înmănunchiate în filele de cronică pe care le avem în faţă date asupra aşezării, adunate peste ani de Ilarie a lui Gheorghe Opriş din cărţi şi periodice, din arhive trecute şi curente, din lucrări diverse ale unor autori contemporani, din tradiţia locală şi memoria vârstnicilor, în primul rând a tatălui său (autor, şi el, de scene pictate din viaţa satului), un fruntaş al comunei aparţinând generaţiei celei mai vârstnice.

Lucrarea prezintă cadrul natural, repere istorice pe bază de mărturii din străvechime până astăzi, datini etno-folclorice, elemente de toponimie, consemnări privitoare la evoluţia demografică, referinţe asupra învăţământului, cercetării ştiinţifice, culturii, sportului şi altor aspecte de viaţă socială din această localitate mureşeană.

Luate împreună aceste date - inclusiv cele din anexe şi iconografia însoţitoare - oferă o proiecţie multiprismatică asupra comunei Sângeorgiu de Mureş. Faţă de bogăţia de informaţie pe care o cuprinde, expresia lucrării este sintetică, de răboj, amintind de consemnările făcute de înaintaşi pe vechile cărţi bisericeşti, pe calendare. Ne atrage atenţia şi bibliografia ataşată-aproape 150 de referinţe - importantă atât ca „probatoriu" ştiinţific, cât şi ca punct de plecare pentru cei care ar dori în viitor să adâncească cercetarea.

Desigur, ca orice demers de atare natură - autorul este cel dintâi conştient de acest fapt - această scriere este perfectibilă. Aducerea de noi date, analiza şi interpretarea lor, şlefuirea stilistică constituie o posibilitate şi poate o datorie asumată pentru viitor. Dar în momentul apariţiei acestei tipărituri, darul făcut de Ilarie Opriş localităţii natale poate fi însoţit de cuvintele cronicarului: „Biruit-au gândul ...", ca şi de expresia sincerei noastre preţuiri.

Târgu-Mureş, iulie 1996

Mihail Art. MIRCEA

PREFAŢĂ

Lucrarea de faţă este rodul unor preocupări de aproape un sfert de veac al unui inimos băştinaş, Ilarie Gheorghe Opriş , neobosit îndrumător cultural şi luptător activ pe tărâmul conservării nealterate a fondului cultural din această parte de ţară.

Comuna Sângeorgiu de Mureş prezintă o serie de particularităţi faţă de alte aşezări rurale şi anume: este aşezată la zona de confluenţă între dealurile subcarpatice, lunca Mureşului şi Câmpia Transilvaniei; are o vechime de peste 700 de ani, cu o istorie zbuciumată, are o populaţie de peste 7000 de locuitori; este situată la 5 km de municipiul Târgu-Mureş, este o comună suburbană cu populaţie eterogenă (români, maghiari, romi) şi aspecte socio-culturale specifice; este comuna cu cele mai multe unităţi agricole din ţară, are un număr de peste 2000 de muncitori care fac naveta în oraş; dispune de Băile sărate , cu efecte terapeutice deosebite, recunoscute în străinătate.

Dacă la toate acestea se adaugă frumuseţea peisajului natural, dealuri împădurite, Mureşul cu lunca şi terasele sale bune pentru agricultură, cu subsolul bogat în gaze naturale, cu izvoare ce ţâşnesc din versanţi - cu apă rece şi potabilă deosebită - toate vin să întregească afirmaţia privind particularitatea comunei Sângeorgiu de Mureş.

Prezenta carte este o lucrare complexă care cuprinde capitole inedite privind geografia, geologia, condiţiile pedoclimatice, flora şi fauna, istoricul comunei cu perioadele ei zbuciumate, arhitectura locală, toponimie, etnografie şi folclor, obiceiuri populare, învăţământul şi cercetarea, economia comunei, demografia, aspectele administrative,

cultura, aspecte de sociologie rurală, obiective sanitare, sport, turism, şi în sfârşit o amplă bibliografie consultată de autor.

Comuna este cunoscută prin frumuseţea peisajului, complexitatea istoriei sale, diversitatea structurii umane, contribuţia la dezvoltarea ştiinţelor agricole, prin cultura şi arta sa originală.

Când vorbim de Sângeorgiu de Mureş, ne amintim imediat de vechea aşezare românească, citată de academicianul profesor Ştefan Pascu, în "Istoria Transilvaniei", de tribunul Avram Iancu, unul din marii bărbaţi ai Ardealului, de zbuciumata perioadă a anilor 1848, de Constantin Romanu Vivu - torturat până la moarte în apropiere de Căpâlna. Astăzi, comuna Sângeorgiu de Mureş se numără printre cele mai frumoase comune din ţară; Şcoala din Sângeorgiu, una din cele mai bune; corul comunal are o vechime de peste 80 de ani, câştigând numeroase premii naţionale; Staţiunea de Cercetări Zootehnice, prin rezultatele de cercetare şi producţie s-a situat printre unităţile fruntaşe din ţară, fiind recunoscută şi pe plan mondial.

Oameni de diferite etnii şi confesiuni se unesc prin cultură ca într-un buchet de flori de câmp şi se înţeleg bine aşa cum s-au înţeles întotdeauna oamenii buni. Pe drumurile satului de iobagi din Tofalău s-au deschis expoziţii de animale, de vite frumoase, întâmpinate la intrarea în platforma expoziţională de o statuie a vacii cu viţelul ei, puţine de acest gen din lume.

Pe şoseaua naţională E15 B, circulaţia maşinilor nu se opreşte nici ziua, nici noaptea. Dinspre Reghin vine un miros de târg medieval, dinspre Târgu- Mureş - miros de cetate şi industrie.

Comuna se confundă cu oraşul, aşa după cum i-a fost soarta.

Dr. Cornel Podaru,
cercetător ştiinţific principal,
doctor în medicină veterinară,
licenţiat în filosofie

GEOGRAFIA

Comuna Sângeorgiu de Mureş este situată la o distanţă de 5 km de municipiul Târgu-Mureş, alcătuind o unitate administrativă care cuprinde satele Cotuş şi Tofalău cu o suprafaţă totală de 29,4 km pătraţi. Comuna propriu-zisă este situată în mijlocul hotarului în partea de vest, pe şes, partea de est spre deal. Are ca vecini la est satele Săcăreni şi Poeniţa, la vest, despărţit de râul Mureş, Sântana de Mureş, Curteni şi Chinari, la sud municipiul Târgu-Mureş, iar la nord comuna Ernei.

Comuna este situată pe drumul naţional 15 la 5 km de municipiul Târgu-Mureş, la 25 km de oraşul Reghin, la 105 km.de municipiul Cluj-Napoca, la 180 km de municipiul Braşov, la 140 km de municipiul Sibiu, la 350 km de capitala ţării, municipiul Bucureşti, şi la 650 km de municipiul Constanţa.

Numele comunei provine de la Sfântu Gheorghe, sfânt care îi este patron, în cinstea căruia a fost sfinţită biserica satului. În anul 1332 comuna avea numele de Sacerdos de Sancto Georgio. Mai târziu apare adăugat şi hidronimicul "Mureş".

Comuna Sângeorgiu de Mureş, pitoresc cadru natural al spaţiului carpato-danubian, este aşezată în zona central-nordică a României.În acest cadru fizico-geografic, este situată la întretăierea paralelei 46^0 34' latitudine nordică cu meridianul de 24^0 38' longitudine estică, pe malul stâng al râului Mureş, la poalele dealurilor ce-l însoţesc la sud-est.

Microrelieful se încadrează în configuraţia geomorfologică a centrului Transilvaniei, fiind adăpostită de dealuri, poziţia comunei şi formele geomorfologice reflectând şi caracterul de luncă. Relieful de acumulare-denudaţional

este foarte clar reprezentat prin albii majore şi terase, care sunt brăzdate de torenţi ce se îndreaptă spre axa hidrografică a Mureşului. În această porţiune se disting cinci torenţi mai mari, alimentaţi din izvoarele ce se găsesc de-a lungul terasei. Bazinele de acumulare ale torenţilor sunt bine conturate pe versanţii dealurilor, care în mare parte sunt acoperiţi de păduri, iar pe platformele teraselor sunt săpate adevărate văi. Pâraiele sunt denumite: Căpâlnei, Ghera, Lutului (Cetăţii), Tiribici şi Tofalăului.

Altitudinea comunei la malul râului Mureş este de 310 m iar primul nivel al terasei de 335-340 m şi la al doilea nivel de 355-360 m. Dealurile au înălţimea medie de 450 m. Dealul cel mai înalt este Dealul Piţigoilor cu vârful de 487 m.

Aflându-se în zona piemontană a munţilor Gurghiu, teritoriul comunei are substratul geologic constituit din marne, argile, nisipuri şi gresii slab cimentate, de vârstă sarmaţiană. Pe expoziţiile însorite ale versanţilor, ca rocă generatoare de soluri apare marna în intercalaţii cu nisip. Pe versanţii umbriţi şi pe terase, solurile au evoluat în general pe argile remaniate. Roca, pe terase, este formată din pietriş de terasă, care pe unele porţiuni ale frunţii teraselor apare chiar la suprafaţă sau la adâncime mică.

În lunca râului Mureş şi a pâraielor secundare, roca mamă este formată din material aluvionar care textural variază de la mâl până la pietriş, în funcţie de monorelief şi de distanţa de la albia minoră a pâraielor.

Rezultatului interacţiunii factorilor pedogenetici descrişi mai sus, i s-a adăugat acţiunea omului ca factor puternic modificator al solificării. Particularităţile interacţiunii factorilor pedogenetici şi principalele grupe de procese au dus la formarea solului brun de pădure care este sol zonal şi solul predominant sub pădurile existente. Defrişarea pădurilor

şi instalarea vegetaţiei ierboase a provocat suprapunerea procesului de înţelenire secundară pe fondul proceselor pedogenetice primare, ceea ce a dus la unele modificări, printre altele, la îmbogăţirea solului cu humus. Cele mai des întâlnite grupe de sol sunt:

- soluri brune de pădure	4,7 ha,	0,2%
- soluri brune de pădure pseudogleizate şi gleizate	224,1 ha,	10,4%
- soluri brune de pădure podzolite şi pseudogleizate	421,0 ha,	19,6%
- soluri aluviale carbonate	185,2 ha,	8,6%
- soluri aluviale gleizate	159,3 ha,	7,4%
- soluri deluviale	109,8 ha,	5,1%
- complexe de soluri de mlaştină şi humico-gleice	134,2 ha,	6,2%
- soluri humico-gleice slab salinizate	282,8 ha,	13,2%
- soluri negre de fâneaţă	245,3 ha,	11,4%
- soluri amphygleice	170,4 ha,	8,2%
- soluri scheletice	32,3 ha,	2,4%
- soluri puternic erodate	39,8 ha,	2,8%
- soluri complexe erodate şi bălane de coastă	127,3 ha,	5,9%

Suprafaţa totală de sol agricol a comunei este de 2136,2 ha. Dintre bogăţiile solului se remarcă în primul rând gazul metan. Această materie primă este o formaţiune de la sfârşitul miocenului apărută odată cu Mările Sarmaţiene.

O mare bogăţie o constituie apa sărată şi iodată cu efect terapeutic. Apa sărată provine din apele de infiltraţie în formaţiile salinifere în cuveta Transilvaniei din perioada acvitanian-tertoniană şi acoperite de depozite aluvionare. Apa sărată este o apă de zăcământ din straturile gazeifere legate de formaţiunea cu gaze de pe flancul sudic al domului de la Ernei. Apele clorosodice, calcice, magneziene şi

iodurate provin din forări la 860 metri adâncime.

O altă bogăţie o constituie materialele de construcţii: balastul, nisipul şi argila care se exploatează din albia râului Mureş precum şi din diferite cariere situate la nivelul teraselor sau a dealurilor.

Din punct de vedere hidrografic, teritoriul comunei Sângeorgiu de Mureş aparţine de bazinul râului Mureş, care traversează teritoriul comunei. Apele sunt colectate de afluenţii râului Mureş, de pâraiele Căluşeri şi Apa Sărată.

Nivelul apei freatice diferă mult în funcţie de formele geomorfologice. Astfel, pe versanţii nordici, slab înclinaţi, apa freatică se află la 5-8 metri adâncime, în timp ce pe versanţii însoriţi şi puternic înclinaţi, la 10-15 metri. În lunca Mureşului, pe porţiunile proterasică şi în văile pâraielor secundare, pânza de apă variază de la 0, la 1-1,5 m adâncime cu oscilaţii în perioadele umede, respectiv secetoase. Pe lunca râului Mureş, în porţiunea riverană şi centrală, pânza de apă freatică se află la o adâncime de 2-3 m, iar în cazul teraselor, oscilează între 3-5 m.

Microrelieful comunei configuraţia geomorfologică şi existenţa teraselor în lungul comunei, creează condiţii optime pentru formarea naturală a izvoarelor cu apă potabilă. De-a lungul anilor se cunosc izvoare folosite de locuitori pentru aprovizionare cu apă. Aceste izvoare sunt: izvorul Căpâlnei, izvorul de la Pădurea Costişei (Subpădure), izvorul de pe strada Sub Buna, izvorul de pe strada Izvorului, izvorul Budăului, izvorul de sub cimitirul romano-catolic, izvorul Căminului cultural, izvorul de la Vamă, izvorul de pe Dealul Bunii, izvorul de pe strada Mierlei, izvorul Bunii de pe strada Principală şi alte izvoare amenajate pe păşune şi în zona dealurilor.

Existenţa acestor resurse de apă potabilă a

determinat stabilirea unor permanente aşezări umane în preajma lor.

Apă potabilă se găseşte aproape în fiecare gospodărie în fântâni proprii, de diferite adâncimi, amenajate cu izolaţie de inele din beton.

În unele zone ale străzilor Apa sărată şi Gării din apropierea Băilor sărate apa este sălcie sau sărată.

În peste 80% din lungimea străzilor există conducte de apă potabilă din Uzina de apă de la Târgu-Mureş şi un rezervor de apă de mare capacitate din Dealul Piţigoilor.

Clima comunei se caracterizează printr-o interferenţă a particularităţilor temperat-continentale cu nuanţe moderate.

Temperatura medie anuală este de 8,6^0 C. Temperatura medie a lunii iulie, este de 19,4^0 C, iar media lunii februarie este de -4,3^0 C. Gerurile timpurii şi târzii sunt destul de frecvente, mai ales toamna şi primăvara.

Temperatura medie a aerului în intervalul 1896-1985 a fost:

Luna	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Anual
^{0} C	-4.3	-2.2	3.3	9.8	14.5	17.9	19.4	18.8	14.4	8.9	4.2	0.9	8.6

Temperatura minimă absolută înregistrată este de -32,8^0 C la 21 ianuarie 1942, iar temperatura maximă absolută a fost de 39^0 C înregistrată la 29 iulie 1936.

Numărul zilelor de îngheţ este în medie de 120

Toate aceste date scot în evidenţă caracterul continental al climei comunei.

Precipitaţiile medii lunare în intervalul 1946-1990 sunt

exprimate în tabelul de mai jos:

Luna	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Anual
mm	28,6	33,9	21,2	32,8	78,8	81,9	70,6	64,3	39,6	36,7	36,9	35,4	561,4

Din datele de mai sus rezultă că ceà mai mare cantitate de precipitaţii cade în lunile mai, iunie şi iulie, iar cantitatea cea mai mică se înregistrează în lunile ianuarie şi martie.

Numărul zilelor ploioase dintr-un an este de 110.

În ultimii 75 ani, cel mai secetos an a fost 1946, cu 443,7 mm, iar cel mai umed, anul 1974, cu 745,6 mm.

Saturarea atmosferei cu vapori de apă variază, de asemenea, având valori între 65-85 % după anotimp, cu minime în aprilie şi maxime în decembrie şi iunie.

Vânturile predominante sunt cele din vest şi nord-vest, cu intensitate şi frecvenţă mijlocie, viteza cea mai mare fiind de 3,1 m/secundă.

FLORA ŞI FAUNA

În anul 1954, la fosta Fabrică de cărămizi de lângă Poligonul militar, s-au descoperit, în depozitele cuaternare ale carierei de argilă, fosile ale unor animale şi plante preistorice.

Investigaţiile efectuate de specialiştii Muzeului judeţean Mureş au dus la descoperiri deosebit de valoroase: resturi de colţ şi molari de mamut (*Elephas primigenius*), molari de cal (*Eguus species*), molari, dinţi şi coarne de cerbi (*Cervus species*), mai multe specii de moluşte şi peşti, conuri de brazi şi frunze pietrificate, vechi de 20 -100.000 de ani. Cea mai valoroasă descoperire o constituie cinci dinţi mandibulari de rinocer lânos (*Coelodonta antiquitatis*).

În curtea Staţiunii de cercetare zootehnică, cu ocazia unui foraj făcut în scop de datare, a fost descoperită o specie de melci Helicella.

Datorită reliefului, caracterizat prin dealuri larg ondulate, prin văi largi şi adânci, cu o serie de versanţi degradaţi, alunecări de teren şi lunci aluvionare, flora este eterogenă formând un adevărat mozaic. Această varietate a florei este reflectată într-o bogăţie calitativă şi cantitativă de specii.

Familiile de plante cele mai reprezentative sunt: *Compositae, Gramineae, Labiatae, Leguminosae, Cruciferae, Rosaceae* etc.

Familia Compositae cuprinde elemente comune păşunilor, locurilor umede din poienile din pădure. Astfel întâlnim: bănuţei (*Bellis perennis*), steluţele (*Aster tripolium*), iarba mare (*Inula ensifolia*), scaietele (*Xanthium strumarium*),coada şoricelului (*Achilleea millefolium*), margareta (*Chrysanthemum leucanthemum*), măturі (*Centaurea* sp.).

O familie bogată în reprezentanţi este cea a gramineelor: mohor (*Setaria verticillata*), ierbăluţa (*Typhoides arundinacea*), coada vulpii (*Alopecurus pratensis*), iarba câmpului (*Agrostis sp.*), ovăscior (*Arrhenatherum elatius*), iarba deasă (*Poa nemoralis*), firuţa (*Poa pratensis*), păiuş (*Festuca pratensis*) etc.

Pădurea care străjuieşte comuna este formată din diferite esenţe lemnoase: stejarul (*Quercus robur*), cerul (*Quercus cerris*), carpenul (*Carpinus betulus*), ulmul (*Ulmus glabra*), aninul (*Alnus glutinosa*), teiul (*Tilia cordata*), frasinul (*Fraxinus excelsior*). Dintre arbuşti, cei mai des întâlniţi sunt: alunul (*Corylus avellana*), cornul (*Cornus mas*), sângerul (*Cornus sanguinea*), lemnul câinesc (*Ligustrum vulgare*), porumbarul (*Prunus spinosa*), păducelul (*Crataegus monogyna*), măceşul (*Rosa canina*) etc.

Primăvara, pădurea este împânzită de o serie de plante ca: ghiocelul (*Galanthus nivalis*), vioreaua (*Scilla bifolia*), sălăţica (*Ranunculus ficaria*), saschiul (*Vinca minor*), floarea paştelui (*Anemone nemorosa*), păştiţa (*Anemone ranunculoides*), pecetea lui Solomon (*Polygonatum officinale*), lăcrămioara (*Convallaria majalis*), toporaşul (*Viola sp.*).

În comuna Sângeorgiu de Mureş vegetează şi plante halofile, iubitoare de terenuri sărăturoase. Aceste plante par nişte cactuşi în miniatură, sunt mici, cu trunchi gros, verde, cu frunze reduse la solzi mici. Ele par uscate. În zona Băilor sărate întâlnim plante de sărătură: iarba sărată (*Salicornia herbacea*), pătlagina (*Plantago maritima*), steluţe (*Aster tripolium*), pelin (*Artemisia maritima*), sică (*Statice gmelini*), lobodă (*Atriplex hastata*), linariţa (*Linaria vulgaris*), troscot (*Polygonum aviculare*), floare de leac (*Ranunculus repens*).

Flora spontană are şi o importanţă economică.

Plantele medicinale constituie o bogăţie a comunei. Cele mai răspândite şi cunoscute plante medicinale sunt:

coada calului (*Equisetum arvense*), muşeţelul (*Matricharia chamomilla*), menta (*Mentha sp.*), măceşul (*Rosa canina*), cicoarea (*Cichorium intybus*), păpădia (*Taraxacum officinalis*), păducelul (*Crataegus monogyna*), rostopasca (*Chelidonium majus*), sunătoarea (*Hypericum perforatum*) etc.

Plantele melifere furnizează polen şi nectar familiilor de albine. Acestea sunt: teiul (*Tilia sp.*), părul pădureţ (*Pyrus pyraster*), plopul (*Populus sp.*), salcia (*Salix sp.*), toporaşul (*Viola sp.*), păducelul (*Prunus spinosa*), măzărichea (*Vicia salix sp.*), tătăneasa (*Symphyttum officinale*), mierea ursului (*Pulmonaria officinalis*), nu-mă-uita (*Myosotis scorpioides*), jaleşul (*Salvia sp.*).

Plantele alimentare sunt întâlnite în păduri sau la marginea pădurilor: murul (*Rubus caesius*), frăguţa (*Fragaria vesca*), alunul (*Corylus avellana*), sălăţica (*Ranunculus ficaria*).

În pajiştile din împrejurimile comunei, mai pot fi întâlnite: urzica(*Urtica dioica*), măcrişul(*Rumex acetosa*), chimionul(*Carum carvi*), muştarul de câmp (*Sinapis arvensis*).

Plantele industriale, esenţele lemnoase sunt valorificate în industria lemnului: stejarul, cerul, carpenul etc.

Plantele tinctoriale şi tanante sunt utilizate pentru colorarea textilelor şi tăbăcitul pieilor: mesteacănul(*Betula pendula*), arinul negru (*Alnus glutinosa)*, urzica mare (*Urtica dioica*), măcrişul (*Rumex acetosella*), macul roşu (*Papaver rhoeas*), iarba şarpelui (*Echium vulgare*), păpădia (*Taraxacum officinalis*), mierea ursului (*Pulmonaria officinalis*) etc.

Plantele furajere, de asemenea numeroase: iarba câmpului (*Agrosti sp.*), obsiga (*Bromus sp.*), firuţa (*Poa sp.*), păiuşul (*Festuca sp.*), peptănariţa (*Cynosurus cristatus*) etc.

Plante decorative sunt mesteacănul, plopul tremurător, scoruşul, mălinul, iedera etc.

Pe teritoriul comunei Sângeorgiu de Mureş se cultivă specii pentru consumul uman, pentru asigurarea bazei furajere necesare animalelor şi pentru industrializare.

Cerealele, grupă fitotehnică ce aparţine familiei gramineelor, reprezintă principala cultură pentru hrana omului. Ele se cultivă în ordinea importanţei: grâul, orzul, secara, ovăzul.

Grâul este cultivat pe o suprafaţă de circa 350 de hectare la populaţie şi 50 de hectare la Staţiunea de cercetări. Cele mai valoroase soiuri cultivate în comună sunt: Arieşana,Transilvania, Turda 81, Aniversar. Producţiile obţinute sunt între 3000-7000 kg/ha.

Orzul - Se cultivă în aria comunei pe suprafeţe de circa 90 de hectare. Soiurile cele mai cultivate sunt: Miraj, Productiv, Precoce. Producţia la hectar variază între 3000-10.000 kg/ha.

Secara - Se cultivă pentru furaje sub formă de masă verde sau boabe, pentru hrana animalelor. Suprafaţa cultivată în comună este de 20 de hectare. Producţia de boabe este în jur de 3000 kg/ha.

Ovăzul - Se cultivă pe o suprafaţă de circa 30 de hectare.

Porumbul - Se cultivă pe raza comunei din secolul XVIII, atât pentru hrana omului cât şi a animalelor pe o suprafaţă de peste 300 de hectare, cu hibrizi de înaltă productivitate din ţară şi străinătate.

Ca plante tehnice sunt cultivate:

Sfecla de zahăr - pe o suprafaţă de 80 -100 de hectare, cu o producţie de 30-60 tone/hectar.

Cartoful - pe o suprafaţă de circa 15 ha cu o producţie de 40-80 tone/hectar.

Inul de fibră - Se cultivă la Staţiunea de cercetări pe o suprafaţă de 2-5 hectare, cu o producţie de tulpini de 4-10 tone/hectar. La seminţe producţia este de 1000-2500 kg/ha.

Pe suprafeţe mici se cultivă cânepă şi floarea soarelui.

Plante furajere cultivate sunt lucerna şi trifoiul.

Lucerna - Se cultivă pe teritoriul comunei începând cu anul 1800. Este cea mai valoroasă plantă furajeră. Astăzi, ea acoperă o suprafaţă de peste 50 de hectare cu o producţie de 60-80 tone/hectar masă verde.

Trifoiul - Se cultivă începând cu secolul XVIII. Suprafaţa ocupată în comună este de circa 30-50 hectare, dominant fiind trifoiul roşu.

Apropierea de oraş a permis dezvoltarea legumiculturii atât calitativ, cât şi cantitativ. Mulţi gospodari cultivă legume pe care le valorifică în stare proaspătă , pe pieţele municipiului Târgu-Mureş.

În trecut erau mai dezvoltate culturile de ceapă, fasole, morcovi, castraveţi, varză, pătrunjel, ţelină etc. În secolul nostru s-au dezvoltat culturile termofile: tomate, ardei, vinete, pepeni atât în câmp cât şi în solarii.

Pomicultura şi viticultura au constituit totdeauna ocupaţii principale. Din cele mai vechi timpuri în curţile şi grădinile locuitorilor comunei erau plantaţi pomi fructiferi : pruni, cireşi, vişini, meri, peri, nuci, piersici, caişi, gutui etc., precum şi arbuşti fructiferi: agrişi, strugurei şi, mai târziu, după anul 1955 coacăze roşii.

Viţa de vie altoită şi hibridă se cultivă de sute ani. Au fost cunoscute viile şi vinul Tofălenilor, viile de la Tiribici şi Dealul viilor. În prezent, via este cultivată în curţile şi grădinile aproape a fiecărui locuitor al comunei pentru consum în stare proaspătă sau pentru prepararea vinului.

Fauna comunei Sângeorgiu de Mureş este caracterizată ca specifică zonei de silvostepă, în care alternează biotipuri de pajişte stepică, de pădure de stejar şi alte specii de arbori cu frunze căzătoare.

Condiţiile prielnice de climă şi de sol, alături de diversitatea reliefului (râul Mureş, lunca bogată terasele, dealurile şi pădurile), au creat condiţii prielnice apariţiei unei faune diversificate din cele mai vechi timpuri, precum şi a unei faune domestice începând cu sfârşitul paleoliticului.

Insectele - În pajiştile stepice, cele mai răspândite vieţuitoare sunt insectele. Cele mai importante grupe de insecte sunt:

*Orthopthere (*Lăcustele*)* - Sunt insecte fitofage, consumatoare de frunze şi lăstari tineri. Cele mai întâlnite specii sunt: lăcusta marocană (*Dociostaurus maroccanus*), lăcusta italiană (*Calliptamus italicus*), lăcusta de păşune (*Polysarchus denticaudus*), cosaşii (*Oedaleus nigrofasciatus*), greierul de câmp (*Grillus campestris).*

Coleopterele: sunt consumatoare de frunze. Forfecarul *(Lethrus opterus)* cărăbuşeii spicelor *(Anisoplia segetum, A. Austriaca),* Ileana *(cetonia aurata),* specii ale genului Amara *(Aaenea, A. similata).* Alte coleoptere consumă părţile interne ale florilor, nectar sau polen: gândacul cu coadă *(Mordela fasciata),* Gândacul vărgat *(Mylabris variabilis),* gândacul lucios al rapiţei *(Meligethes aeneus),* gândacul păros *(Epicometis hirta).*

Heteropterele - Sunt insecte care sug seva din tulpini şi frunze. Din această categorie cea mai întâlnită este ploşniţa roşie a verzei (*Eurydema ornata*).

Himenopterele - Din această grupă cele mai răspândite sunt: albinele (*Apis mellifica*) şi bondarii (*Bombus hortorum*).

Lepidopterele - Fluturii sunt foarte des întâlniţi în pajiştile stepice ale comunei.

Unele insecte sunt zoofage (adică consumă alte insecte). Din această categorie, considerate insecte folositoare, fac parte câteva specii de ploşniţe, viespi etc.

Biogeneza pădurii de amestec de foioase cuprinde o mare varietate de specii de insecte fitofage. Amintim omizile

unor specii de fluturi ca: molia verde a stejarului (*Tortrix viridana*), omida păroasă a stejarului(Lymantria dispar), inelarul (*Malacosoma neustria*) sau adulţii cărăbuşului de mai (*Melolontha melolontha*).

Frunzele arborilor sunt atacate şi de insecte sugătoare aparţinând ordinului Homoptera ca puricii şi păduchii de frunze.

Unele insecte atacă scoarţa copacilor(*Scolitus sp., Pteleobius sp.*), iar altele, lemnul: rădaşca (*Lucanus cervus*), sfredelitorul tulpinilor (*Cossus cossus*), croitorii (*Strangalia melanura*), viespi de lemn (*Xiphidria sp.*).

Dintre insectele entomofage amintim: gândacii vânători de omizi, viespi de pradă, păianjeni, buburuze.

Gasteropodele - Cele mai frecvent întâlnite sunt melcul de livadă *(Helix pomatia*) şi melcul dungat (*Ceapaea pomatia sp.*).

Batracienii - Cei mai numeroşi sunt: broasca brună (*Rana dalmatina*), brotăcelul (*Hyla arborea*), broasca râioasă (*Bufo bufo*) etc.

Reptilele: cele mai reprezentative sunt: şarpele orb (*Anguis fragilis*), şopârla de câmp (*Lacerta agilis*), şarpele de casă (*Natrix natrix*), şarpele de alun (*Coronella austriaca*) etc.

Păsările - Dintre vertebrate predomină păsările: porumbelul sălbatic (*Columba oenas*), turtureaua (*Streptopelia turtur*), mierla (*Turdus maerula*), gaiţa (*Garrulus glandarius*), huhurezul (*Strix*), buha (*Bubo bubo*), vânturelul (*Falco tinunculus*), fazanul (*Phasianus colchicus*), ciocănitoarea sură mare (*Dendrocopos major*), ţicleanul (*Sitta europaeo*), şoimul rândunelelor(*Falco subbuteo*), lăcustarul (*Sturnus roseus*), ciocârlia (*Calandrella brachydactyla*), şoricarul comun (*Buteo buteo*), barza, coţofana, ciorile de semănătură, vrabia, privighetoarea cucul, piţigoii etc.

Mamiferele - Cele mai întâlnite sunt: lupul (*Canis lupus*), vulpea (*Vulpes vulpes*), iepurele (*Lepus europaeus*),

ariciul(*Erinacaeus europaeus*), căprioara (*Capreolus capreolus*), pârşul (*Eliomys quercinus*), mistreţul (*Sus scrofa*), veveriţa (*Sciurus vulgaris*), şoarecele (*Apodemus flavicollis*), hârciogul (*Cricetus cricetus*), căţelul pământului(*Spalax leucodon*), şoarecele de câmp (*Microtus arvalis*), vidra (*Lutra lutra*), jderul (*Martes martes*), bursucul (*Meles meles*), dihorul (*Mustella putorius*), nevăstuica (*Mustella nivalis*), ursul carpatin (*Ursus arctos*), pisica sălbatică (*Felis silvestris*) etc.

Peştii: Un alt biotip întâlnit în perimetrul comunei este cel de apă curgătoare. Ichtiofauna râului Mureş şi a pârâului Căluşer cuprinde următoarele specii: scobar (Chondrostoma nasus), clean (Leuciscus cephalus), mreana, (Barbus barbus), crap (Cyprinus carpio), biban (Perca fluviatilis) etc.

Documentele arheologice atestă o veche populaţie pe meleagurile comunei Sângeorgiu de Mureş care se ocupa de agricultură, cultura plantelor şi creşterea animalelor.

În paleoliticul târziu şi mijlociu când omul a trecut de la vânătoare la cultura plantelor şi creşterea animalelor, acum 12.000 - 10.000 de ani î.Chs. s-au răspândit pe meleagurile noastre: porcul (*Sus scrofa domesticus*), oaia (*Ovis aries*), capra (*Capra hircus*). Comuna Sângeorgiu de Mureş a dispus întotdeauna de suprafeţe însemnate de păşune în luncă şi zona colinară aşa încât a permis creşterea cornutelor mari şi mici din cele mai vechi timpuri.

După domesticirea ovinelor şi a caprinelor a urmat cea a cornutelor mari, taurinele (*Bos taurus*). Având în vedere producţiile multiple obţinute de la taurine, acestea s-au înmulţit mult ajungând la peste 50% din structura de animale domestice. Tot în acestă perioadă este domesticit şi bivolul (*Bubalus bubalus*).

Calul *(Equus caballus)* - este domesticit în epoca bronzului şi folosit pentru transport şi vânătoare.

Acum 5000 de ani au fost domesticite şi au crescut şi

pe aceste locuri majoritatea păsărilor de curte:găina (*Gallus bankiva*), gâsca (*Anser anser*), curca (*Meleagris gallopavo*), raţa (*Anas boscas*).

Având în vedere situarea strategică a localităţii de-a lungul istoriei, cu vestigii dacice şi romane, precum şi aşezarea ulterioară lângă oraşul Târgu-Mureş, punct de legătură între munte, deal, câmpie şi zona mijlocie a Mureşului, creşterea animalelor domestice a devenit o necesitate atât pentru consum, cât şi pentru schimburi.

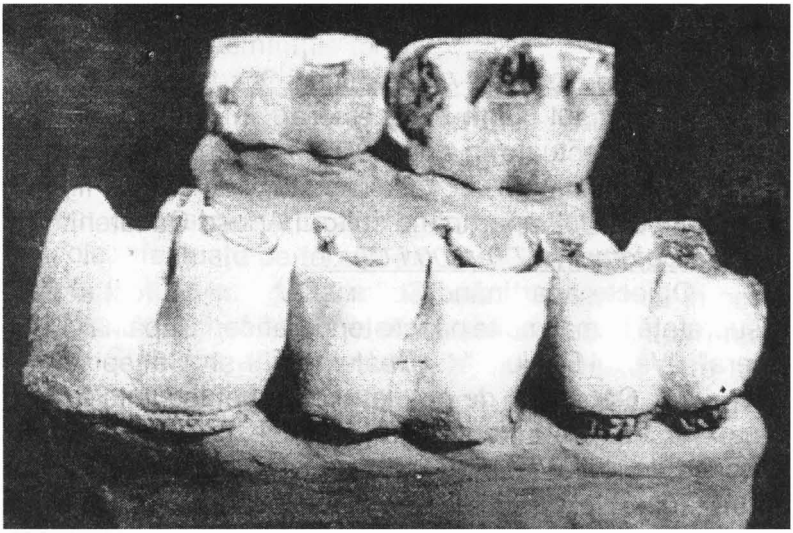

Molari de mamut

ISTORIA

MĂRTURII STRĂVECHI ŞI VECHI (mil.V-I î.Chs)

Favorizată de un relief armonios şi dispunând de un teren fertil, cu apă şi păduri întinse, Sângeorgiu de Mureş a constituit vatra milenară a unei istorii care se integrează organic în istoria generală a judeţului Mureş, a României.

Cercetările şi descoperirile arheologice, efectuate sistematic până acum, precum şi descoperirile întâmplătoare, ocazionale, atestă existenţa vieţii şi activităţii umane pe meleagurile sângeorzene încă din neolitic, desfăşurându-se de atunci, statornic de-a lungul istoriei străvechi şi vechi a comunei. Cele mai vechi urme aparţinând culturii Ariuşd - Cucuteni.

Cultura Ariuşd-Cucuteni (5000-2500 î.Chs.)

La punctul numit "Sub Ghera", în urma sondajelor arheologice efectuate în anul 1957 în stratul de cultură au fost găsite fragmente de vase pictate, mânere de linguri, fragmente de idoli aparţinând culturii Ariuşd-Cucuteni.

Cultura Coţofeni (2500-1900 î.Chs.)

Obiecte aparţinând Culturii Coţofeni au fost scoase la suprafaţă în mai multe puncte topografice: "Căpâlna", "Sub Ghera", "Vârful Dealului" , "Dealul Bunii" şi „Cânepişte".

La „Căpâlna", de pe platforma unei locuinţe au fost scoase la suprafaţă fragmente ceramice, bucăţi de chirpici şi unelte de lucru ca: săpăligi din corn de cerb, topoare de piatră, fusaiole de lut etc. În toate punctele topografice amintite s-au găsit fragmente de ceramică, de culoare cenuşie, cărămizie, castanie şi mai rar, neagră. Deşi fragmentare, unele cioburi se pot reconstrui în forme de vase. Profilul lor poate fi atribuit unor ceşti, căni, castroane, borcane sau vase de provizii. Din punct de vedere tehnic,

majoritatea fragmentelor au fost ornamentate cu incizii, impresiuni, caneluri sau decor în relief("bob de linte"). Decorul constă din striuri, incizii cu unghia sau un instrument decorator, benzi haşurate unghiulare, benzi incizate haşurate oblic, fâşii paralele verticale şi oblice, benzi incizate cu motivul în formă de "ramură de brad", în "căprior", "tablă de şah".

În "Vârful Dealului", cu prilejul săpării fundaţiei casei Mureşan, a fost descoperită, în contextul culturii Coţofeni, o ceaşcă întreagă de culoare cenuşie, împreună cu numeroase fragmente ceramice aparţinând aceleiaşi culturi. Ceaşca are corpul emisferic, gâtul în formă de pâlnie, fundul rotunjit, buza evazată iar toarta în bandă, uşor înălţată. Corpul ceştii este ornamentat cu benzi unghiulare haşurate, cu incizii orizontale la extremităţile torţii.

Vestigii din epoca bronzului (1900-1100 î.Chs.)

Provin din punctele topografice "Vârful Dealului", "Dealul Bunii" şi "Bercul Mare"(Gâşteni).

Din punctul "Dealul Bunii", din fosta carieră de pietriş au fost culese numeroase fragmente ceramice. Lucrările agricole, efectuate pe terasa din zona limitrofă carierei, au scos la iveală vestigii asemănătoare, atestând că în acest punct este o întinsă aşezare din epoca bronzului, aparţinând culturii Sighişoara-Wiettenberg, aşezare peste care s-au suprapus altele, mai târzii (dacică şi feudală timpurie). Ceramica aparţine în mare parte unor recipiente mai mari: căni, oale, ceşti etc. Decorul este realizat simplu prin incizie sau relief.

În "Bercul Mare" (Gâşteni) a fost descoperit un depozit de bronzuri, constituit din şase topoare de luptă, care pot fi încadrate în etapele mijlocie şi târzie ale epocii bronzului (circa 1400-1100 î.Chs.).

MĂRTURII DIN PRIMUL MILENIU

Epoca dacică (300 î.Chs. - 106 d. Chs.)

La punctul topografic "Dealul Bunii" au fost descoperite fragmente dacice. O parte din ele aparţin ceramicii poroase lucrate cu mâna, altele, ceramici fine, cenuşii, lustruite, lucrate la roată. Ultimei categorii îi aparţin două fragmente: unul de la partea superioară a unei fructiere, cealaltă aparţinând unei străchini. În aşezarea de la "Dealul Bunii" au fost scoase la suprafaţă şi nouă râşniţe fragmentare, în parte, dacice.

Epoca romană, cu elemente de continuitate daco-romană (106-271)

Din punctul topografic "Bercul Mare" (Gâşteni), provin fragmente ceramice romane şi de factură dacică.

Perioada prefeudală (secolele III-X)

În punctul topografic "Vârful Dealului", într-o aşezare a fost descoperită ceramică de culoare cenuşie-gălbuie şi castanie, confecţionată dintr-o pastă fină la roată înceată de mână, decorată cu benzi şi linii orizontale şi cu benzi de linii în val.

Perioada feudală timpurie (secolele XI-XIII)

Vestigii au fost descoperite la punctele topografice "Căpâlna", "Sub Ghera", "Cimitirul romano-catolic", "Dealul Bunii". În punctul "Căpâlna" s-au descoperit fragmente de vase lucrate la roată, de culoare brună închisă sau deschisă cu buza răsfrântă în afară, cu decor în val sub gât, iar pe umăr, cu val de linii paralele. Această ceramică a fost datată în secolul X.

Din cimitirul romano-catolic (Cetăţuie) provin trei inele de buclă din bronz, fragmentare, cu capetele în formă de "S" datate în sec. XI.

Vestigiile descoperite pe "Dealul Bunii", ceramica cenuşie, decorate cu benzi de striuri orizontale, suprapuse cu benzi de linii în val, torţi de căldări de lut, sunt, prin formă şi factură din secolul XII.

MĂRTURII DIN MILENIUL NOSTRU
EVENIMENTE ŞI DATE DIN SECOLELE XIII - XX

Comuna Sângeorgiu de Mureş, este atestată de documente scrise, ca localitate unitară în anul 1332.

În anul 1332 exista în localitate o mănăstire de călugări franciscani având ca preot pe Fabianus.

Una dintre cele mai vechi menţiuni documentare privind circulaţia monedelor le avem din anul 1334, cu ocazia zălogirii unei moşii, când Simion şi Ioan din Sânmărtin, cedează lui Avram, jumătate din satul Sângeorgiu de Mureş.

În anul 1332, comuna exista cu numele Sacerdos de Sancto Georgio, în anul 1423 Zenthgywrgh, iar în anul 1498 Gergh Zenth Gewrgij; apoi apare denumirea de Mureş Szent Gyorgy, Szânt George, Sân-georz, Georgeşti şi Sfântul George de Mureş.

Biserica romano-catolică este construită în secolul al XIV-lea.

În anul 1486, Ştefan Báthori, voievodul Transilvaniei, emite o sentinţă împotriva lui Gheorghe Szentgyörgyi, prin care pe numiţii Tóth Nicolae din Sântana şi pe Mike Laurenţiu, cumnaţi, voia să-i excludă din toată averea şi demnităţile lor.

În anul 1501 apare denumirea satului Tofalău.

În anul 1508, secuii din jurul oraşului Târgu-Mureş ocupă pământurile nobilului Tóth Nicolae din Sângeorgiu, respectiv satele Benefalău şi Miceşti, punând stăpânire şi pe cele patru mori.

Faţă de acestea, regele Vladislav, şi Voievodul Ardealului poruncesc nobilului Nicolae Toth de Sângeorgiu ("...in persona fidelis nostri Nobilis Nicolai Toth de Zenthgigewrgh..."), ca să cedeze răsculaţilor cele două localităţi, morile, cât şi bunurile mobile şi imobile, iar pe el îl exilează.

Printr-un ordin dat la 5 septembrie 1519, în timp ce

era la Târgu-Mureş, Zapolyai donează omului său, acelaşi Nicolae Toth din Sângeorgiu de Mureş, comuna Benefalău, pe care o ia de la fraţii Ioan şi Francisc Lazăr, iar pe locuitori îi aduce în stare de iobăgie. Considerându-se victorios, Zapolyai convoacă la 17 februarie 1521 o adunare a secuilor la Târgu-Mureş unde îi declară necredincioşi şi rebeli şi îi condamnă la surghiun pe cei ce au luptat împotriva sa. Aşa cum hotărâse, se procedează la confiscarea averilor rebelilor pe care le dă credincioşilor lui. La 21 februarie 1521 din Târgu-Mureş, dispune ca moşia Miceşti să fie luată de la fraţii Ioan şi Lazăr şi să fie dată tot omului său de încredere, Ioan Toth din Sângeorgiu de Mureş (Joannis Toth de Zenthgijewrgh).

În anul 1549 se construieşte castelul lui Petki, înconjurat de ziduri de cetate.

În anul 1566 apare în documente denumirea de Chejd a satului Cotuş.

În registrul din anul 1567, după cuvântul Tofalău este notat "desolata", adică pustiu.

În anul 1573, noiembrie 3, Baki Pál schimbă posesiuni ale mănăstirii din Sâncrai, printre care şi Sângeorgiu de Mureş, cu posesiuni din comitatul Alba, aparţinând lui Alardi Francisc.

În anul 1583, numitul Bodoni Gergely din Hatháza (Cluj) şi Kolozsvári Gábor au primit o moşie la Tofalău.

În diploma emisă în limba latină se arată că:"...Sigismund etc..., dăm de ştire că nobilul Ioan Pataki din Tofalva... s-a arătat şi dovedit existenţa şi credinţa sa, pe care şi în viitor o va arăta şi dovedi, totală şi întreaga posesiune a sa numită Tofalău situată în scaunul Mureş, pe care o deţine şi stăpâneşte..." , ca urmare se arată în continuare în diplomă:"Întregul şi tot dreptul nostru regesc, împreună cu foloasele şi apartenenţele de orice fel...care sunt legate de ea, care există şi pe care numitul Pataki Ioan, precum şi tuturor moştenitorilor şi urmaşilor săi sub titlul de

nouă donaţie i-o dăm, o conferim şi o donăm cu drept veşnic şi ireversibil să o ţină, să o stăpânească şi să o aibă fără a vătăma dreptul altuia. Dată la Aiud, în ziua de 23 septembrie 1607".

În anul 1602, în prezenţa lui Gheorghe Basta, un număr de 15 locuitori din comună, în frunte cu nobilul Tóth Nicolae, au jurat credinţă împăratului.

În anul 1610, Gabriel Bethlen permite nobilului Mihai Tóth din Sângeorgiu de Mureş să-şi caute iobagii fugiţi, Ioan şi Mihail Damian şi Andrei Abrami, aşezaţi la Zalău.

În 6 aprilie 1649, la Gherla, principele Rákoczi Gheorghe conferă diploma de donaţie lui Petki Ştefan, căpitan suprem al scaunelor Ciuc, Gheorgheni şi Caşin şi soţiei sale Sükodi Elisabeta şi anume "Salve jure aliena", adică fără atingerea drepturilor altora. Donaţia a fost confirmată în anul 1664, mai, 14, la Alba Iulia de principele Apafi Mihai.

În 6 decembrie 1659, la Sângeorgiu de Mureş, principele Acaţiu Barcsai acordă Salv-conduct lui Szilágy Samuel pentru a recruta soldaţi pentru curtea imperială.

În anul 1672 s-a construit de către Ştefan Petki capela din curtea castelului şi o casă pentru capelani.

În anul 1690 David Petki a obţinut titlul de conte.

În anul 1694 au fost încartiruiţi soldaţi austrieci în comunele din scaunul Mureş printre care şi în Sângeorgiu de Mureş, la numitul Petki David, care era stăpânul satului, domn pământesc.

În anul 1707, Sângeorgiu de Mureş are o biserică de lemn cu hramul Bunei Vestiri.

În anul 1710, contele David Petki a construit capela „Sfânta Cruce", cu o casă şi o clopotniţă pe locul Iliband.

În anul 1720, biserica lui Sfântul Gheorghe a fost luată de la reformaţi de către contele David Petki , care o restaurează.

În anul 1722, din cele 127 de localităţi, cât număra

scaunul Mureş, Sângeorgiu de Mureş ocupa locul 10 cu 66 de familii. Jumătate din aceste familii erau în stare de iobăgie, iar 13 erau jeleri.

Sângeorgiu de Mureş cu 66 de familii, împreună cu Cotuşul cu 21 de familii şi Tofalăul cu 8 familii, în total 95 de familii, era a patra localitate din scaunul Mureş.

În anul 1725 parohia romano-catolică posedă registre de stare civilă scrise în limba latină.

În anul 1733, pe timpul conscripţiei lui Klein pe teritoriul comunei erau înregistrate 340 de suflete.

În anul 1737, decembrie 14, într-un zapis dat de popa Mihail din Sângeorgiu de Mureş, având ca martori semnaţi pe popa Mihail din Şeulărinţi(Lăureni)şi popa Pintilie din Sindeiaşul Mare se spune: "Aceasta încă să se ştie că locul Sf.Mănăstiri l-au făcut(dat) feciorii lui Gavrilă Hurdugaci şi a lui Petru Rus. Iar părintele Partenie întîiaşi dată s-au apucat de Sf.Mănăstire şi au îndemnat şi pe alţi creştini să-i ajute, împreună cu nepotul său Gligoraş Dascălu".

În anul 1742, trecând de la religia reformată la cea romano-catolică, Dávid Maksai şi-a schimbat numele în Máriaffi, în cinstea Sfintei Maria.

În anul 1750, într-un document fiscal este atestată în Tofalău existenţa iobagilor şi a proprietăţii iobăgeşti. Conform acestui document, în anul 1750 în satul Tofalău existau patru familii de iobagi, fiecare având câte o casă şi o sesie întreagă de pământ. Aceştia erau: Ilie Simion, Petru Simion, Petru Simion jr. şi Ioan Simion. Existau apoi 7 familii de jeleri: Lupu Matei, Gabriel Streche, Teodor Moldovan, Lazăr Moldovan, Ion Câmpian, Vasile Moldovan, Ioan Moldovan şi o văduvă de jeler, Ana Fodor. Dintre aceşti jeleri, şase aveau câte o sesie întreagă, iar doi câte o treime de sesie. Toţi aveau casele lor.

În timpul lui Buccow, în anii 1760-1762, recensământul comunei conţinea următoarele date pentru români: 2 preoţi

uniţi, 16 familii unite, 45 familii neunite, 1 biserică unită. Biserica avea o suprafaţă de teren arabil de patru câble şi o suprafaţă de fânaţe de trei care, de asemenea şi o casă parohială.

Din tabelul contribuabililor din 1777 aflăm că în satul Sângeorgiu de Mureş erau impuşi 128 iobagi, 19 jeleri şi 16 ţigani, care aveau 582 iugăre teren arabil, 156 iugăre fânaţe, 173 boi şi cai, 126 de vaci, 7 juninci, 107 oi şi 93 porci.

În anul 1778 aflăm dintr-o conscripţie a preoţilor şi învăţătorilor uniţi şi neuniţi din scaunul Mureş că în acest scaun funcţionau peste 30 de şcoli româneşti, printre care şi la Sângeorgiu de Mureş, unde era învăţător Gavril Pop.

În anul 1784, iunie 22-24, din procesul verbal de vizitaţie canonică a episcopului, contele Bátthyias Ignaţiu, reiese faptul că în Sângeorgiu de Mureş erau 3 capele.

În anul 1785, septembrie 19-21, din investigaţia privind conscripţia urbarială a posesiunii Sângeorgiu de Mureş din Comitatul Târnava unit cu scaunul Mureş, Cercul Mureş, aflăm că proprietarul Mariaffi Lajos dispunea de 1376 iugăre din care: teren arabil 618 iugăre, grădini 16 iugăre, fânaţe 166 iugăre, păşune 132 iugăre, pădure 382 iugăre, neproductiv 62 iugăre, precum şi faptul că în sat cei mai mulţi locuitori erau iobagi moşteniţi iar restul jeleri liberi.

Din anul 1785 găsim un tabel privind calitatea şi suprafaţa de teren pe care le posedau iobagii, jelerii şi subjelerii. Aflăm că numărul iobagilor cu obligaţii veşnice, adică supuşi moşteniţi ai domnului pământesc Josephi Petki au fost în număr de 114, iobagii sau jelerii cu drept de mutare liberă au fost în număr de 14, iar supuşii ereditari fără sesie dar cu case pe alte terenuri au fost în număr de 9, subjeleri sau supuşi ereditari îmbătrâniţi care locuiesc la alţii sunt în număr de 9, iobagii cu obligaţii veşnice, ţiganii care nu au sesie însă au case sunt în număr de 19, iobagii care mai posedă teren din defrişări în număr de 76, jeleri care posedă

teren arabil din defrişări, în număr de 6.

În anul 1789 printre şcolile înfiinţate de Gheorghe Şincai se numără şi cea de la Sângeorgiu de Mureş, unde era învăţător Andrei Bardoşi căruia i s-a conferit certificatul de învăţător la 22 decembrie 1789.

În luna aprilie a anului 1818 parohia romano-catolică din Sângeorgiu de Mureş a vândut locul numit Tiribici şi alte parcele la 23 de familii din Sângeorgiu de Mureş, una din Iedu, două din Cotuş, una din Ogari şi călugărilor minoriţi din Târgu-Mureş.

În anul 1821, numărul sufletelor din Sângeorgiu erau: romano-catolici 215, greco-catolici 150, neuniţi 70, reformaţi 3, în total 465 de suflete.

În anul 1822 s-a pus postamentul turnului bisericii romano-catolice care a fost terminat în 1832.

În anul 1835, mai, 29, din procesul verbal de vizitaţie canonică a episcopului romano-catolic Nicolae aflăm că în biserică au servit ca preoţi şi călugări franciscani, ba chiar şi iezuiţi. Parohia avea două filii, Iedu la distanţă de o oră şi Sântana. În Sângeorgiu existau biserici ale românilor uniţi şi neuniţi şi un oratoriu al reformaţilor. Mai sunt amintite oratoriul casnic al castelului din comună, prevăzut cu cele sacre şi cu o orgă, şi capela de pe înălţimea unde exista şi o clopotniţă.

În anul 1842 este menţionat preotul George Laslo.

În anul 1847 Avram Iancu, care îşi făcea stagiul de cancelarist la Târgu-Mureş, are prieteni în Sângeorgiu de Mureş pe familiile Mureşan şi Farago. Tânărul Mureşan va lupta ca tribun în lagărul lui Avram Iancu, iar vărul său Simion Farago va plăti tribut de sânge revoluţiei, fiind sfâşiat în bucăţi la începutul anului 1849.

În anul 1849, februarie 9, au fost omorâţi la marginea comunei Sângeorgiu de Mureş la Căpâlna, Constantin Romanu Vivu, unul dintre conducătorii de seamă ai revoluţiei

române din Transilvania, prefectul Legiunii a XII-a a Mureşului de Sus, membru al Comitetului Naţional Român şi subprefectul Ştefan Moldovan, amândoi de loc din Pintic, comuna Teaca.

În anul 1854 aflăm din Tabelul suprafeţelor părţilor de hotar şi a categoriilor de teren ale comunei întocmit de Wolfgang Horvath, geometru, că suprafaţa comunei era de 3701 iugăre din care 3593 iugăre şi 400 stânjini teren productiv şi 102 iugăre şi 1200 stânjini teren neproductiv.

În anul 1856, Guberniul Transilvaniei, cu adresa nr.2551/1856 trimite cercului militar Târgu-Mureş răspunsul la recursul locuitorilor din Tofalău în legătură cu deposedarea lor de pământ. În acel răspuns se arată că "Înaltul Guberniuc. r. a dat curs recursului locuitorilor din Tofalău, Szabo Teodor, Nistor Ilie, Ban Teodor, Tătar Gheorghe, Simion Simon, Simon Iosif, Moldovan Simion, Tătar Ioan, Radu Senea, Nistor Petru, Simion Crăciun, Pop Vasile, Ioan Veţean, Moldovan Gheorghe, Moldovan Cilica, Moldovan Ioan, Cizmadia Mihai, Moldovan Luca, Tătar Simion, Moldovan Irimie, soţia lui Stupu Gheorghe, Macavei Teodor, Simion Ioan, Moldovan Mihail, în procesul lor urbarial cu domnul de pământ, baronul Gabor Apor.

În anul 1858 a început procesul ţăranilor din Tofalău şi a proprietarului lor, baronul Apor, proces care a durat 3o de ani. Baronul deţinea şi funcţia de preşedinte al Tablei regeşti din Transilvania.

După un îndelungat proces la curtea de judecată urbarială, baronul Apor, declarându-i pe ţăranii tofăleni jeleri lipsiţi de dreptul de împroprietărire, reuşeşte să obţină sentinţa din 24 septembrie 1862 prin care ţăranii sunt somaţi ca în termen de 14 zile, sub pedeapsa execuţiunii ,să-i predea toate posesiunile intra şi extravilane de natura eredităţii seculice şi "să reîntoarcă prestaţiunile în restanţă deplină de la 1850".

Sentinţa a fost aprobată de Tabla regească în anul 1866.

Ţăranii s-au împotrivit acestei sentinţe. Judele regal arată în raportul său către ministrul de interne Paul Rejner, că la început Apor a dat în judecată numai şase ţărani, pe conducătorii satului, dar "fiindcă la executarea sentinţei se opuse tot satul cu putere, Apor pierdu speranţa de orice învoială şi-şi extinde cererea în contra satului întreg".

Sentinţa definitivă este obţinută de Apor în anul 1869. Pentru executarea ei, curtea tribunalului urbarial stabileşte ca termen zilele de 1 şi 2 octombrie 1869.

Intelectualii români din Transilvania au luat poziţie hotărâtă faţă de nedreptăţile petrecute în Tofalău. Deputaţii Vicenţiu Babeş, Buteanu, Iosif Hodoş, Alexandru Mocioni şi alţii au ţinut la 30 octombrie 1869 o conferinţă la Clubul Naţional, unde au dezbătut poziţia pe care urmau s-o adopte faţă de cauza tofălenilor, faţă de atitudinea miniştrilor la interpelarea lui Alexandru Roman, deputat în Budapesta.

Subnotarul Pop Laszlo de la tribunalul comitatului Dăbâca îi scrie lui Bánffi Daniel, prefectul acestui comitat, că intelectualii români printre care şi dr.Ioan Raţiu, intenţionează să folosească procesul tofălenilor pentru a scoate în evidenţă nedreptăţirea românilor din Transilvania. În sprijinul celor 300 de ţărani tofăleni scoşi din casele lor în toamna anului 1869 s-au înfiinţat comitete de ajutorare la Târgu-Mureş, Braşov, Sibiu, Blaj, Dej şi în alte oraşe din Transilvania.

Dintr-un document din anul 1860 aflăm că Sângeorgiu este situat la mijlocul hotarului său, partea de vest pe şes, partea de est spre deal. Vecini: la răsărit, Tofalău, Cotuş, Ogari, la apus, despărţit de Mureş, Sântana de Mureş, Curteni, Chinari(acestea aparţineau de comitatul Turda), la miazăzi Ernei, Dumbrăvioara. Suprafaţa totală era de 3701 iugăre din care o treime este pe şes, cu pământ apătos negru,

pietriş, iar spre Mureş, nisipos. Două treimi din teren este deluros, argilos, galben şi pietros. Numărul caselor era de 221.

În anul 1870, după însemnările lui Orbán Balázs în descrierea sa, Sângeorgiu de Mureş dispunea de 3701 iugăre adică 2146 ha, din care 1646 ha arabil, restul fânaţe, păşuni şi 366 ha pădure.

În anul 1870 satul avea 1201 suflete.

În anul 1880 a fost semnalată prezenţa apei sărate în sol şi se face un mic bazin folosit pentru tratarea reumatismului.

În anul 1881, în urma recensământului populaţiei, situaţia în comună era următoarea: 291 case, 1228 locuitori din care: 724 români, 354 maghiari, 3 germani, 147 alţii. Numărul locuitorilor care ştiau să scrie şi să citească era de 149.

În anul 1890 s-a deschis Şcoala reformată cu o clasă şi cu locuinţă pentru învăţător, construită cu ajutorul soţiei lui Máriaffi Albert şi a bisericii reformate din Cluj. Ea şi-a început activitatea la 1 septembrie 1890.

În anul 1893 este consemnată o şcoală de lemn pe lângă biserica greco-catolică, cu 100 de şcolari din care: 65 băieţi şi 35 de fete. Numărul locuitorilor după religie era: 605 greco-catolici, 370 romano-catolici, 332 ortodocşi, 74 reformaţi, 5 unitarieni.

În anul 1895 în Sângeorgiu de Mureş s-a înfiinţat Cooperativa de credit, care avea 169 de membri cu 181 de acţiuni în valoare de 9050 de coroane.

În anul 1900, după recensământul populaţiei, Sângeorgiu de Mureş avea 1660 de locuitori din care: 846 bărbaţi şi 814 femei. Populaţia după vârstă: sub 6 ani: 283; între 6-11 ani: 255; între 12-14 ani: 108; între 15-19 ani: 159; între 20-39 ani: 393; între 40-59 ani: 345, iar peste 60 de ani, 117 persoane.

Populaţia, după limba maternă: români—845 persoane, maghiari—623 persoane, germani—8 persoane, alţii—184 persoane.

Din punct de vedere al stării civile: necăsătoriţi—946 persoane, căsătoriţi—618 persoane, văduvi şi văduve—95 persoane, divorţaţi—1.

Populaţia după religie: greco-catolici—648, romano-catolici—450, ortodocşi—254, reformaţi—303, unitarieni—3 .

Dintre locuitorii comunei un număr de 423 ştiau să scrie şi să citească.

În comună existau 350 de case din care: 8 de piatră şi cărămidă, 184 din lut şi pământ, 154 din lemn, 4 acoperite cu ţiglă şi tablă.

Din recensământul populaţiei din 1910 reiese că numărul total al locuitorilor era de 1952 din care: 1023 bărbaţi şi 929 femei. Populaţia după vârstă era : sub 6 ani—330, între 6-11 ani— 256, între 12-14 ani—132 , între 15-19 ani—185, între 20-39 ani—523, între 40-59 ani—370, peste 60 de ani 156.

Situaţia stării civile era următoarea: necăsătoriţi 1107, căsătoriţi 736, văduvi şi văduve 108, divorţaţi 1 .

După limba maternă situaţia era următoarea: români 812, maghiari 891, germani 8, alţii 241 .

După religie populaţia avea următoarea componenţă: greco-catolici 725, ortodocşi 240, romano-catolici 552, reformaţi 413, evanghelici 2, unitarieni 11.

Numărul total al caselor de locuit era de 408 din care: 20 construite din piatră şi cărămidă, 6 din piatră, lut şi pământ, 7 din pământ, 375 din lemn, 22 de case au fost acoperite cu ţiglă şi tablă, 177 cu şindrilă şi scândură, 209 cu trestie, papură şi tulei.

Din recensământul din 1910 reiese că în comună erau 162 de meşteşugari independenţi, 156 bărbaţi şi 6 femei, având următoarele meserii: 10 fierari, 5 maşinişti, 5

cărămidari, 49 forestieri, 3 tâmplari, 5 croitori, 11 pantofari, 2 brutari, 7 pietrari, 11 dulgheri, 5 cârciumari, alte ocupaţii 49.

Între anii 1900-1910 la fabrica de cherestea "Foresta" lucrau peste 80 de muncitori, din Sângeorgiu de Mureş.

În primul război mondial au participat un număr mare de sângeorzeni, mulţi căzând pe câmpurile de luptă, pe toate fronturile. Numele lor sunt menţionate pe plăci comemorative la fiecare biserică din comună.

În Comitetul Naţional Român al judeţului Mureş-Turda cu sediul la Reghin, format din 40 de membri au fost aleşi şi doi membri din Sângeorgiu de Mureş, preoţii George Târnăveanu şi Nicolae Motora.

Consiliul Naţional Român cercual Târgu-Mureş care cuprindea şi comuna Sângeorgiu de Mureş era format din 24 de membri din care doi erau sângeorzeni, preoţii George Târnoveanu şi Nicolae Motora.

Reunita învăţătorilor greco-catolici în adunarea din 26 noiembrie 1918, alege delegat pentru Alba Iulia pe învăţătorul Alexandru Şimon şi ca reprezentant al comunei Sângeorgiu de Mureş.

Pentru menţinerea ordinii în oraşul Târgu-Mureş s-a organizat poliţia românească în care au intrat numeroşi sângeorzeni ca: Oros Ioan, Opriş Gheorghe, Murăraş Gavril, Groza Emil, Tănase Petru, Tătar Dumitru, Tătar T. Ioan, Mera Ioan, Nădăşan Iosif, Tătar P.Ioan, Fărăgău Petru.

Primul primar în comună, după Marea Unire, a fost Moldovan Gheorghe (Roşu).

În anul 1920 numărul mediu al lucrătorilor sângeorzeni în oraşul Târgu-Mureş era în jur de 400 muncitori calificaţi şi necalificaţi, funcţionari şi intelectuali.

În anul 1920 comuna Sângeorgiu de Mureş aparţinea de judeţul Mureş-Turda, Plasa Mureşului de Sus, având ca suprafaţă 3712 iugăre şi 1826 de locuitori din care: 936 români, 886 maghiari, 8 germani, şi un număr de 436 de case.

În anul 1930 numărul locuitorilor era de 2170 din care: 1078 bărbaţi şi 1092 de femei. După starea civilă erau: bărbaţi necăsătoriţi - 611, căsătoriţi - 428, văduvi - 37, divorţaţi - 2, iar dintre femei necăsătorite erau - 546, căsătorite - 432, văduve - 109, divorţate - 4, nedeclarate - 1.

În anul 1930 numărul gospodăriilor era de 532.

După naţionalitate erau: români 1210, maghiari 742, evrei 14, germani 11 şi ţigani 204.

După religie, populaţia avea următoarea componenţă: 276 ortodocşi, 878 greco-catolici, 530 romano-catolici, 423 reformaţi, 16 evanghelişti, 30 unitarieni, 8 adventişti, 3 baptişti, 1 alte religii, 5 fără religie.

Din totalul locuitorilor care ştiau carte: 599 erau bărbaţi şi 486 femei, deci în total 1085, un număr mare pentru acel an(1930).

După gradul de instruire situaţia era următoarea: instrucţie extraşcolară 10 bărbaţi şi 5 femei, instrucţie primară 545 bărbaţi şi 455 femei, instrucţie secundară 25 bărbaţi şi 21 femei, instrucţie profesională 16 bărbaţi şi 5 femei, instrucţie universitară 3 bărbaţi. Numărul neştiutorilor de carte era de 587, din care 84 copii între 7-12 ani.

În anul 1932 s-a înfiinţat Asociaţia sportivă din comună cu numele de "Spartacus", care apoi şi-a schimbat numele în "Constantin Romanu Vivu".

Reforma agrară din 1921 s-a aplicat şi în Sângeorgiu de Mureş. Date importante despre aplicarea legilor reformei agrare în Transilvania aflăm din situaţia statistică din anii 1928-1929 de la Arhivele statului din Târgu-Mureş. Numărul locuitorilor împroprietăriţi era de 358 din care: 150 de români, 170 de maghiari, 38 de germani.

În anul 1936 s-a început construcţia Căminului cultural şi a fost dat în folosinţă în anul 1945.

În perioada celui de-al doilea război mondial, locuitorii comunei au luptat pe frontul antisovietic, pentru eliberarea

Basarabiei, apoi pentru eliberarea Transilvaniei şi au continuat lupta până în Cehoslovacia. Au căzut mulţi sângeorzeni pe toate fronturile. Numele lor sunt imortalizate pe plăci comemorative în cimitirile şi bisericile comunei. Din această perioadă amintim episodul execuţiei locuitorului comunei, Buja Petru, tată a 5 copii minori, împreună cu alţi români la Moisei. În anul 1941 numărul locuitorilor era de 2854 din care 1343 bărbaţi.

În anul 1946 s-a început introducerea gazului metan în comună, iar în anul 1947 s-a introdus lumina electrică pe străzi şi la cetăţeni.

În anul 1947 numărul locuitorilor era de 3046 din care 1343 bărbaţi şi 1705 femei.

În anii care urmează se observă o creştere accentuată a numărului de locuitori. Astfel, în anul 1956 sunt 3441 locuitori, în anul 1960 sunt 4630 locuitori, în anul 1965 sunt 5068 locuitori, iar în anul 1970 numărul locuitorilor a ajuns la 5976 din care 2886 bărbaţi şi 3090 femei.

În anul 1973 numărul populaţiei era de 5944 locuitori, din care bărbaţi 2894(48,69%) şi femei 3050(51,31%).

Populaţia cu loc de muncă era în total de 2310 (850 femei şi 1460 bărbaţi), din care în unităţi de stat şi cooperaţie meşteşugărească în total 1980 (1301 bărbaţi şi 679 femei).

După vârstă, situaţia în anul 1973 era următoarea:

sub 15 ani - 1555 (785 femei şi 770 bărbaţi)
între 16-24 - 1001 (497 femei şi 504 bărbaţi)
între 25-39 - 1346 (674 femei şi 672 bărbaţi)
între 40-54 - 1160 (569 femei şi 591 bărbaţi)
între 55-59 - 159 (86 femei şi 73 bărbaţi)
peste 60 ani - 723 (439 femei şi 284 bărbaţi)

În anul 1975 numărul locuitorilor a fost de 6251 din care 2993 bărbaţi şi 3082 femei.

În anul 1980 numărul locuitorilor a fost de 6251 din care 3152 bărbaţi şi 3222 femei.

În anul 1988 numărul locuitorilor a ajuns la 7255.

Piatra de mormânt a preotului și învățătorului Gheorghe Laslo (1732-1833)

PATRIMONIU

1. Monumente ale naturii

Parcul dendrologic din curtea Staţiunii de cercetări zootehnice, cuprinde stejari multiseculari şi alte specii rare şi valoroase. Fânaţa halofilă din zona Băilor sărate cu specii unice în ţară.

2. Situri arheologice

Situl arheologic de pe Dealul Bunii cu vestigii din neolitic, epoca bronzului, dacică şi feudală timpurie.

Situl arheologic de Sub Ghera cu vestigii din epoca neolitică, eneolitică, a bronzului, feudală timpurie precum şi depozite de fosile ale unor animale şi plante preistorice.

3. Monumente de arhitectură şi artă

Biserica romano-catolică, sec.XIV(pictură, sculptură, arhitectură), Castelul Máriaffi, construit în anul 1549(arhitectură).

Biserica reformată din Cotuş, construită în anul 1549(arhitectură).

Monumentul revoluţionarului Constantin Romanu Vivu, prefectul Legiunii a XII-a a Mureşului de Sus, membru al Comitetului Naţional Român, martir al revoluţiei române din 1848. Autor: Ion Vlasiu. Material: bronz. Dezvelit în septembrie 1989.

Grup statuar "Vaca şi viţelul" de rasă "Bălţată românească", mărime naturală, material-fontă. Autor: Dombi Constantin. Inaugurat în 1981.

4. Obeliscuri şi plăci comemorative

Obelisc de piatră ridicat în cimitirul românesc din Tofalău, în amintirea tofălenilor alungaţi de pe pământul strămoşesc în anul 1869. Construit din piatră, în 1909.

Cotuş. Placă comemorativă cu maghiari căzuţi în primul război mondial. Anul 1933.

Obelisc cu nume de români căzuţi în primul şi al doilea

război mondial. Locul: Cimitirul ortodox din Sângeorgiu de Mureş. Anul 1947.

Troiţa şi mormântul revoluţionarilor din 1848, Constantin Romanu Vivu, prefectul Legiunii a XII-a a Mureşului de Sus şi Ştefan Moldovan, protopop subprefect. Amenajat în mai 1988.

Obeliscul Sublocotenentului erou post-mortem Puczi Saşa Andrei căzut la Timişoara în decembrie 1989. Construit şi dezvelit în decembrie 1990.

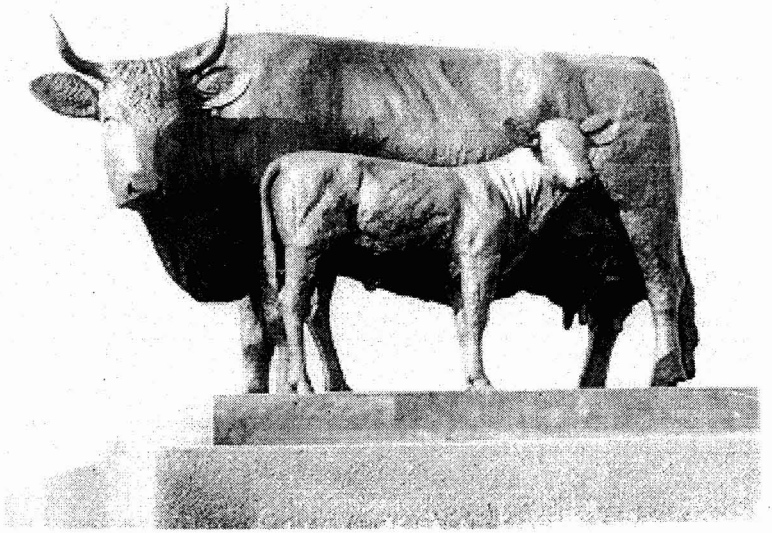

Grup statuar „Vaca şi viţelul"
Autor: Constantin Dombi (1981)

ADMINISTRAŢIA PUBLICĂ

Terenul sportiv a fost repartizat prin reforma agrară din 1921, primar fiind Moldovan Gheorghe(Roşu). Pe acest teren, a început să se joace fotbal în anul 1930, din iniţiativa directorului şcolii, Bucşa Victor, care era şi preşedintele asociaţiei sportive.

Şcoala românească a fost finalizată şi dată în folosinţă în anul 1928. Ea a fost construită din banii statului şi prin contribuţia locuitorilor comunei. Director de şcoală a fost Bucşa Victor, primar Varo Vasile.

Căminul cultural: fundaţia şi zidurile au fost realizate între anii 1936-1940 de către Fundaţia Culturală Regală "Principele Carol" filiala Sângeorgiu de Mureş, prin contribuţia locuitorilor comunei, director al căminului cultural fiind învăţătorul Ioan Tabarcea. Acoperişul a fost realizat între anii 1942-1943, primar fiind Boni Gergely. Finalizarea construcţiei şi darea în folosinţă s-a făcut după 1944, primari fiind: Varo Vasile, Chelbezan Ioan (Nucu Vodului), viceprimar Ioan Olariu.

Localul bibliotecii a fost construit în 1961, primar fiind Petö Károly şi director de cămin cultural Mezei Ştefan.

Lumina electrică a fost introdusă în anii 1946-1947, fiind dată în funcţiune la 1 mai 1947. Electrificarea a fost realizată de un Comitet de iniţiativă care a şi finanţat lucrarea, format din Şerban Nicolae, Opriş Gheorghe, Mureşan Ioan, Opriş Ioan şi alţii. Primar a fost Dăndărău Lazăr şi viceprimar Olariu Ioan.

Gazul metan s-a introdus în comună între anii 1946-1947, primar fiind Dăndărău Lazăr şi viceprimar Olariu Ioan.

Între anii 1964-1968 s-a început modernizarea străzilor prin realizarea a 16 poduri şi podeţe de beton, s-au aliniat gardurile şi s-a început realizarea trotuarelor pe străzile: Principală, Tofalăului, Sub Buna. Primar a fost Opriş

Gheorghe, secretar Pop Ioan.

În anul 1965 s-au realizat noi spaţii comerciale în centrul comunei lângă vechea cooperativă, modernizându-se cele existente. Primar a fost Opriş Gheorghe şi secretar Ioan Pop.

Primăria s-a realizat în roşu între anii 1941-1944, primar fiind Boni Gergely. S-a dat în folosinţă parterul pentru birouri între anii 1945-1947 primari fiind Varo Vasile, Chelbezan Ioan , Dăndărău Lazăr. S-au modernizat şi extins spaţiile între anii 1984-1988 primar fiind Ilarie Opriş şi viceprimar Chertes Nicolae.

În anii 1967-1968 s-a supraetajat şcoala cu 5 săli de clasă. Primari au fost Opriş Gheorghe şi Pop Ioan iar director de şcoală Mezei Ştefan.

Grădiniţa cu 4 săli şi anexe s-a construit şi dat în folosinţă între anii 1976-1977, primar fiind Fülöp Borbála şi viceprimar Pop Ioan.

În anul 1984 s-a terminat şi a fost dată în folosinţă sala de sport a Şcolii generale, lucrare realizată sub conducerea primarilor Fülöp Borbála, Csatlos Attila şi viceprimarii Pop Ioan, Opriş Ilarie, Chertes Nicolae şi directorul şcolii, Muji Marieta.

Începând cu anul 1966 s-a început canalizarea pârâului căminului cultural pe o distanţă de 100 de metri, primar fiind Opriş Gheorghe, lucrarea reluându-se în anul 1978 de primarul Fülöp Borbála şi viceprimarul Ioan Pop, fiind continuată de primarii Csatlos Attila şi Opriş Ilarie Gheorghe. şi viceprimarul Chertes Nicolae. Lucrarea s-a terminat în anul 1991 de către primarul Opriş Ilarie şi viceprimarul Moldovan Petru.

Între anii 1980-1989 s-a introdus apa potabilă şi canalizarea pe principalele străzi ale comunei. În această perioadă au fost primari Csatlos Attila şi Opriş Ilarie şi viceprimari Pop Ioan şi Chertes Nicolae.

S-a asfaltat strada Tofalăului până la căminul cultural iar în anul 1981, până la podul pârâului Tiribici.

În anul 1977 s-a amenajat izvorul de pe strada căminului cultural, primar fiind Fülöp Borbála şi viceprimar Ioan Pop.

Între anii 1984-1989 s-a modernizat drumul principal, lărgindu-se la 4 benzi, canalizându-se, făcându-se trotuare pe ambele părţi de la Târgu-Mureş până la Băile Sărate. În această perioadă a fost primar Opriş Ilarie şi viceprimar Chertes Nicolae.

În anul 1985 s-a dat în folosinţă spaţiul comercial de la parterul blocului din centrul comunei, preşedinte de cooperativă fiind Cotruş Ioan.

În anul 1984 s-a dat în folosinţă terenul de sport betonat şi asfaltat din curtea şcolii iar în anul 1985 terenul de sport de pe strada Dealul Bunii.

Între anii 1979-1989 s-au dat în folosinţă 820 de apartamente în blocuri, centrala termică, drumuri de acces asfaltate, parcări pentru maşini. În această perioadă au fost primari Csatlos Attila şi Opriş Ilarie Gheorghe şi viceprimari Pop Ioan şi Chertes Nicolae.

În anul 1991 s-a dat în folosinţă Dispensarul zooveterinar în centrul comunei, primar fiind Opriş Ilarie Gheorghe, viceprimar Moldovan Petru şi medic veterinar Vasile Munteanu.

Pentru rezultatele deosebite în buna gospodărire a comunei, Primăria şi Consiliul local au fost distinse şi evidenţiate la nivel de regiune, judeţ şi ţară după cum urmează.

<u>În anul 1965 - locul II pe regiune:</u> Primar Opriş Gheorghe, secretar Pop Ioan, directori de şcoală Mezei Ştefan, Gáll Eva Ildiko, Crişan Ioan; funcţionari la primărie, Borda Valer, Kiss Sándor, Kiss Iosif profesori la şcoală, Csép Anna, Fridrik Attila, Tökés Sándor, Márkus Ştefan, Tordai Karol, Lászlo

Alexandru, Opriş Carolina, Cociş Ioan, Savu Constantin, Muica Avram, deputaţi comunali etc.
În anul 1967 - menţiune pe regiune: Primar Opriş Gheorghe, secretar Pop Ioan, Mezei Ştefan, Gáll Eva Ildiko, Kiss Sándor, Kiss Iosif, Csép Anna, Fridrik Attila, Laszlo Alexandru, Pupp Iosif etc.
În anul 1976 - locul III pe judeţ: Primar Fülöp Borbála, viceprimar Pop Ioan, secretar Gligor Gheorghe, Mezei Ştefan, Szabo Etelka, Boni Juliana, Opriş Gheorghe, Boieru Ioan, Fridrik Attila, Pupp Iosif, Muji Marieta, Fărcaş Maria etc.
În anul 1983 - locul III pe ţară: Primar Csatlos Attila, Opriş Ilarie Gheorghe, Chertes Nicolae - viceprimari, Puni Lazăr - secretar, Muji Marieta, Dan Ionel, Gáll Eva Ildiko, Boni Juliana, Silvaş Emil, Bordaş Vasile, Zolyomi Francisc, Márkus Ştefan, Tóth Ladislau, Kiss Iosif, Fărcaş Maria, Csép Anna, Szabo Etelka, Pop Ioan, Coco Gheorghe, Savu Constantin, Scridon Ioan, Matei Vasile, Hajdo Carol, Costin Valerica, Tordai Maria, Vizi Márton etc.
În anul 1987 - locul II pe judeţ: Primar Opriş Ilarie Gheorghe, Chertes Nicolae - viceprimar, Puni Lazăr-secretar, Muji Marieta, Dan Ionel, Boni Juliana, Coco Gheorghe, Bordaş Vasile, Zolyomi Francisc, Cotruş Ioan, Markus Ştefan, Silvaş Emil, Fărcaş Maria, Toth Ladislau, Kiss Iosif, Hajdo Carol, Szabo Etelka, Pop Ioan, Costin Valerica, Tordai Maria, Moldovan Vasile, Moldovan Irina, Podaru Cornel, Roman Mircea, Opriş Olivia, Matei Elena, Nico Alexandru, Hoţa Ioan, Catarig Aurelia, Szabo Francisc, Tabarcea Ioan, Kömüves Ilie, Munteanu Attila, Vizi Márton, Cseh Bela, Tordai Carol, Itu Ioan, Kecskés Aurel, Dăndărău Lazăr, Harpa Ilarion, Şerban Tiberiu, Dobosi Ilona, Suciu Petru etc.
În anul 1988 - locul II pe judeţ: Primar Opriş Ilarie Gheorghe, Chertes Nicolae-viceprimar, Puni Lazăr-secretar, Muji Marieta, Dan Ionel, Hajdo Carol, Fărcaş Maria, Catarig Aurelia, Opriş Olivia, Kiss Iosif, Toth Ladislau, Bordaş Vasile,

Pop Ioan, Moldovan Vasile, Moldovan Irina, Silvaş Emil, Podaru Cornel, Mircea Roman, Coco Gheorghe, Zolyomi Francisc, Szabo Etelka, Boni Juliana, Márkus Ştefan, Costin Valerica, Tordai Maria, Szabo Francisc, Varo Liviu, Şerban Tiberiu, Dăndărău Lazăr, Tordai Károl, Tătaru Grigore, Enyedi Nicolae, Szabo Tibor, Harpa Ilarion, Savu Constantin, Nagy Mozes, Boieru Ioan, Cătană Ioan, Kecskés Aurel, Balogh Irina, Boni Arpad, Magdun Horea, Itu Ioan, Opriş Emilia, Cotruş Ioan, Varga Balázs, Pop Eugenia, Pop Simion, Regeni Melania, Darie Cornelius, Suciu Petru etc.

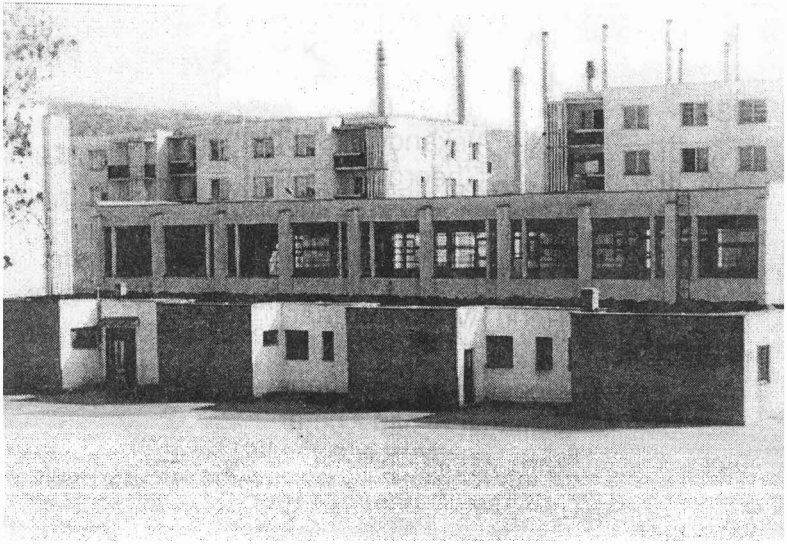

Sala de sport (1984)

Primari, subprimari, notari, preşedinţi, vicepreşedinţi, viceprimari, secretari etc. în perioada 1907-1996, în Sângeorgiu de Mureş. (Listă incompletă).

1907-1919	Debreczeni Jenö - notar
	Tárk Laszlo - subnotar
1918	Moldovan Gheorghe(Roşului) - primar
	Buja Iosif - subprimar
1919-1922	Craus Adolf - notar
1923-1924	Deişoreanu Octavian - notar
1925-1927	Pop Eugen - notar
1927-1929	Szabadi Emeric - notar
1930-1931	Muica Ioan - primar
1931-1933	Rávai Ioan
	Gheri Liviu - notar
1934	Varo Vasile - primar
	Tătar Alexandru - subprimar
1936-1937	Opriş Gheorghe - primar
	Tătar Alexandru - subprimar
	Suciu Victor - notar
1938	Varo Vasile - primar
1938-1940	Raţiu Avram - primar
1940-1944	Csete Béla - primar
	Boni Gergely - primar
	Szilágyi Arpád - notar
1944	Varo Vasile - primar
	Chelbezan Ioan - primar
1945-1946	Dăndărău Lazăr - primar
	Nyárádi David - notar
	Olariu Ioan - subprimar
1947-1948	Cociş Ioan - primar
	Opriş Maria - notar
1949	Micu Vasile - preşedinte
1950	Laslo Emil - vicepreşedinte

	Rozsá Maria - notar
	Nyáradi David - notar
1951	Koncz János - primar
	Nyáradi David - notar
1952-1954	Reghian Miklos - preşedinte
	Szává György - preşedinte
	Molnár Joska - preşedinte
	Petö Károly - preşedinte
	Pop Ioan - secretar
1964-1968	Opriş Gheorghe - preşedinte
	Pop Ioan - secretar
1968-1975	Pop Ioan - preşedinte
	Gligor György - secretar
1975	Fodor Károly - preşedinte
	Pop Ioan - vicepreşedinte
	Gligor György - secretar
1975-1979	Fülöp Borbála - preşedinte
	Pop Ioan - vicepreşedinte
	Gligor György - secretar
	Bexa Simion - secretar
1979-1984	Csatlos Attila - preşedinte
	Chertes Nicolae - vicepreşedinte
	Opriş Ilarie - vicepreşedinte
	Bexa Simion - secretar
	Puni Lazăr - secretar
1984-1989	Opriş Ilarie - preşedinte
	Chertes Nicolae - vicepreşedinte
	Puni Lazăr - secretar
1989-1990	Chertes Nicolae - primar
	Berekméri Jozsef - primar
	Moldovan Petru - primar
	Opriş Ilarie - primar
	Moldovan Petru - viceprimar

	Puni Lazăr - secretar
	Opriş Mariana - secretar
1990-1992	Opriş Ilarie - primar
	Moldovan Petru - viceprimar
	Opriş Mariana - secretar
1992(1 martie)	Vizi Jozsef - primar
	Simon Ferencz - viceprimar
	Opriş Mariana - secretar
1996 (19 iunie)	Vizi Jozsef - primar
	Simon Ferencz - viceprimar
	Opriş Mariana - secretar

Primăria (1996)

TRADIŢII

Până în deceniul al IV-lea al secolului XX, în zilele de sărbătoare, la diferite evenimente. si chiar şi în zilele de lucru bărbaţii şi femeile purtau costum popular specific zonei, confecţionat din lână şi bumbac şi din combinaţia lână-bumbac şi cânepă-bumbac. Toate erau ţesute în gospodăria proprie.

Pentru bărbaţi (români), îmbrăcămintea se compunea din pantaloni strâmţi(cioareci), brodaţi la buzunare, cămaşă albă lungă, brodată cu alb pe piept, în faţă prinsă în pantaloni iar în spate peste pantaloni. Vesta neagră era brodată cu motive geometrice de diferite culori. Haina era neagră sau sură, iar la tineri, brodată. În picioare purtau cizme, opinci, ghete sau sandale, în funcţie de anotimp. La brâu aveau un şerpar de lăţime medie din piele neornamentată. Pe cap purtau căciulă neagră iarna, iar vara pălărie înaltă neagră (de Sighişoara).

Femeile (românce) purtau fustă albă sau neagră brodată, bluză albă cu mâneci largi încreţite în faţă, şorţ negru cu cusături cu galben şi negru, batic negru, ghete cu tureac înalt, opinci sau sandale.

Bărbaţii şi femeile maghiare purtau în zilele de sărbătoare haine secuieşti specifice în culorile alb, negru şi roşu.

Ţiganii purtau haine specifice portului popular ţigănesc atât în zilele de sărbătoare cât şi în zilele de lucru.

S-au prelucrat intens lâna, cânepa şi bumbacul, ţesându-se în fiecare gospodărie pânză albă sau colorată pentru nevoile familiei. Se practica vopsitul chimic şi natural. Se foloseau în acest scop coaja de arin, coaja de ceapă, diferite flori de câmp.

Lemnul era prelucrat artistic pentru porţi, scaune, mese, bănci, cuiere pentru vase, furci de tors, rame pentru tablouri, diferite lăzi şi lădiţe.

Din piele se făceau şerpare, căciuli, cojoace şi alte obiecte pentru gospodărie.

Olăritul a constituit o ocupaţie tradiţională din cele mai vechi timpuri, comuna având importante zăcăminte de argilă. S-au găsit obiecte de ceramică şi locul de prelucrare al acestora pe teritoriul comunei din neolitic până în zilele noastre. Argila s-a prelucrat ca material de construcţie în mai multe zone ale comunei.

Metalul a fost prelucrat din epoca bronzului. S-a găsit un atelier de prelucrat şi un depozit de topoare de luptă din bronz în Gâşteni(Libanci). Fierul era prelucrat în ateliere de fierărie vestite în comună. Atelierele de prelucrare a fierului precum şi turnarea metalelor neferoase s-a continuat până în prezent.

Arhitectura populară tradiţională a fost păstrată de meşterii locali care au ridicat troiţe şi porţi frumos ornamentate. În construcţia caselor şi anexelor gospodăreşti, a bisericilor şi a fântânilor se simte influenţa permanentă a apropierii de oraşul Târgu-Mureş.

Folclorul literar şi muzical nu are aspecte specifice comunei fiind sub influenţa zonei. La diferite ocazii sunt folosite descântece pentru bolnavi, strigături şi cântece la nunţi şi petreceri, versuri la înmormântarea tinerilor.

Jocurile populare sunt: învârtita iute şi înceată jucată de perechi, sârba jucată de feciori şi fete, jocul raţa jucat de băieţi, ciardaşul jucat de perechi.

Taraful este format din vioară, braci, contrabas şi ţambal. La jocuri întotdeauna a fost un vătaf, bărbat căsătorit care comanda muzica, şi feciori, ajutoare pentru menţinerea ordinii.

Colindul de Crăciun: grupuri de băieţi şi fete intră în curtea gospodarului şi colindă la uşă sau la fereastră în seara zilei de 24 decembrie. Adulţii colindă după ora 24 şi în prima zi de Crăciun.

Serenada cu felinar: în a treia zi de Crăciun, feciorii, cu un felinar în mână, dau serenadă fetelor. Fetele, dacă primesc serenada aprind lumina în toată casa şi când se termină cântatul invită feciorii în casă. Felinarele rămân aprinse afară ca să se vadă că sunt feciori în casă.

Uratul de Anul nou: în prima zi a Anului nou, feciorii cu bici şi clopoţei intră în curtea gospodarului şi îi urează an bun, îmbelşugat şi sănătate.

Focul de Anul nou: în noaptea anului nou se aprind focuri la intrarea în sat, la fântânile publice şi izvoare, la intersecţii de drumuri pentru alungarea spiritelor rele din sat. Focurile se fac din paie, tulei şi crăci.

Ascunsul porţilor: în noaptea de Anul nou feciorii ascund porţile de la curţile unde sunt fete. Fetele târguiesc cu feciorii preţul înapoierii porţilor.

Zărirea chipului viitorului soţ: la miezul nopţii Anului nou, fetele privesc în fântână aşteptând să vadă oglindit în apă chipul viitorului soţ.

Visatul viitorului soţ: în ziua când preotul vine cu botezul(Bobotează), fata ia un fir de busuioc pe care îl pune sub pernă ca noaptea să viseze pe viitorul soţ. În ziua aceea nu mănâncă nimic.

Aruncatul copiilor în grindă: în noaptea de Anul nou se atinge capul copiilor de grinda din plafonul casei să crească mari şi puternici.

Calendarul de ceapă: se desface o ceapă mare în 12 felii, câte luni sunt, şi se presară cu sare. Feliile care se umezesc indică lunile umede, cele rămase uscate indică lunile fără ploaie.

Şezătoarea: la o casă se adună fete şi feciori cu lucru:

tors, croşetat, tricotat, sfârnit porumb etc. Se cântă, se spun glume, se dansează, se joacă cărţi, se spun ghicitori.

Udatul şi urzicatul fetelor de Sângeorz (24 aprilie). Feciorii aşteaptă fetele la întretăierea drumurilor să le ude şi să le urzice ca să fie harnice tot anul.

Înmulţirea laptelui: de Sângeorz se pun ramuri de trandafiri sălbatici ca să nu intre strigoii să ia laptele de la vaci.

Punerea bradului: bradul împodobit cu panglici colorate şi ouă golite şi colorate se pun de Paşti pe poarta casei cu fete. Fetele invită băieţii în casă.

Curăţirea fântânilor şi izvoarelor de pe hotar: înainte de Paşti cu o săptămână, feciorii curăţă fântânile publice şi izvoarele de pe câmp şi păşuni, iar la terminarea lucrului aduc fetelor din sat câte o creangă de copac înverzit şi o pun la poartă în semn de simpatie.

Stropitul fetelor de Paşti: în a doua zi de Paşti, băieţii stropesc fetele cu apă de colonie şi le urează să înflorească şi să crească cât mai înalte şi frumoase. Fetele servesc băieţii cu ouă roşii, prăjitură şi vin.

Curăţenia în casă de 1 Martie: femeile fac curăţenie generală la 1 Martie. Simbolic, aruncă praful peste gard în stradă şi spun "Marţi în casă, purecii a treia casă".

Încălzirea dosului: femeile şi fetele ies din casă în ziua de 1 Martie cu spatele, spunând un descântec pentru încălzirea dosului, adică a pământului umbrit, pentru o recoltă bogată.

Sărbătorirea venirii primăverii: în ziua de 1 mai, fiecare poartă era împodobită cu ramuri înverzite şi înflorite aduse din pădure şi de pe luncă.

Sfinţirea holdelor: în duminica Rusaliilor, după slujba religioasă din biserică, toţi credincioşii în frunte cu preotul pleacă la un lan de grâu. Preotul face o slujbă de sfinţire a

holdei de grâu. Se fac cununi de spice care se pun prapori. Fiecare participant la această ceremonie duce acasă un mănunchi de spice sfinţite care sunt păstrate un an. În acea zi se făcea o horă pe câmp sau la marginea pădurii.

Sărbătorirea sânzienelor: în ziua naşterii Sfântului Ioan Botezătorul(24 iunie), se fac cununiţe din flori de sânziene şi se aruncă pe casă ca să-ţi afli norocul din acel an.

Cununa de grâu: primul gospodar care termină secerişul vine de la câmp cu o cunună de spice pe cap. Este îmbrăcat în cămaşă albă lungă şi izmene largi de cânepă. În urma lui vin secerătorii cântând. Gospodarii aşteaptă la porţi şi aruncă cu apă spre gospodarul cu cununa de spice şi urează ca la anul recolta de grâu să fie mai bună. Acasă la gospodarul cu cununa se organizează o petrecere până la apusul soarelui.

Sărbătorirea recoltei: în prima duminică (sâmbătă)din luna octombrie se împodobeşte o sală cu produse agricole recoltate din câmp. Gospodarii sunt lăudaţi şi cinstiţi de către preot şi primar. Se cântă şi se joacă până dimineaţă.

Sărbătoarea culesului strugurilor: se împodobeşte sala cu struguri şi cu frunze de viţă de vie. Se aduce must şi vin tulburel. Se petrece până dimineaţa. (Prima sâmbătă a lunii noiembrie).

Sărbătorirea recruţilor: recruţii organizează un joc sâmbătă seara înainte de a pleca la armată, pentru a-şi lua rămas bun de la prieteni şi prietene şi de la sat.

Obiceiurile legate de naştere (botez), copilărie-adolescenţă, căsătorie(logodnă-nuntă), moarte (înmormântare) sunt la fel ca în comunele din zonă.

TOPONIME

DEALUL BUNII - terasa superioară a Mureşului cuprinsă între strada Principală, strada Mociar şi strada Tofalău. Denumirea "Dealul Bunii" - Buna hegye(slav. delu + latin. bona), denumirea poate să provină şi de la "apă bună", dealul având mai multe izvoare amenajate cu apă deosebit de bună din cele mai vechi timpuri.

GHERA - "Sub Ghera", terasă cuprinsă între pârâul Căpâlnei şi pârâul Lutului(Pârâul Cetăţii), în prezent poligon militar şi teren pentru experienţe al Staţiunii de cercetări zootehnice. Denumirea de "Ghera" vine de la sărătură sau izvor sărat.

SUB BUNA - vale locuită, între pârâul cu acelaşi nume şi strada Principală. Denumirea vine de la izvorul cu apă bună în jurul căruia s-au construit din cele mai vechi timpuri case.

GÂŞTENI - (LIBANCI) - arător spre nord-vest, anterior aparţinând de vechea localitate Gâşteni(1395-poss. penitus desolata Nebanch, 1455-Libancz, 1495-pred. Lybanth), situată pe malul Mureşului în dreptul satului Chinari. Din cauza inundaţiilor, locuitorii s-au strămutat în satele vecine.

DUPĂ GRĂDINI - Kertek meget (bulg.grădină), zonă locuită între vechea vatră a satului şi Dealul Piţigoilor. Zona a fost construită după anii treizeci.

CÂNEPIŞTE - porţiune de teren locuită, situată pe strada Gării în zona Băilor sărate; îşi are numele de la locul unde se înmuia cânepa, în bălţile care cu timpul au fost secate. (lat.canepa).

DEALUL PIŢIGOILOR - Cinege hegy - deal în partea de est a comunei care domină comuna. Este împădurit parţial, are cea mai bună păşune.

BORZAŞ - zonă cuprinsă între Băile sărate, calea

ferată, şoseaua naţională şi pârâul Căluşerului. Numele locului provine de la borz, plantă foarte răspândită în zonă.

ÎN BAIE - loc cuprins între Moară până la Dealul Bunii. Denumirea vine de la cariera(baia) de pietriş care s-a exploatat în principal pentru terasamentul căii ferate Târgu-Mureş - Reghin.

TONOROG - în prezent strada "Apă sărată". Zona respectivă avea şi denumirea "în tău" de la zona mlăştinoasă şi de la lacul din apropiere.

CETATEA DE SUS - Felegvár, (Cetăţele) - situată în zona bisericii romano-catolice, fostă mănăstire franciscană înconjurată cu ziduri de cetate. Este situată în locul cel mai înalt locuit al comunei.

PÂRÂUL CETĂŢII (Pârâul Lutului) - denumire luată de la zona pe care o străbate, în apropierea fostei mănăstiri franciscane.

TIRIBICI - (slav. trebiti) - păşune, pădure, pârâu, teren arabil în partea de hotar cu Tofalău, Cotuş şi Poieniţa.

Băile sărate, strada Gării şi Cânepişte

ÎNVĂŢĂMÂNT, CERCETARE

ÎNVĂŢĂMÂNTUL

Comuna Sângeorgiu de Mureş, fiind aşezată lângă Târgu-Mureş, din cele mai vechi timpuri a fost sub influenţă benefică în ce priveşte necesitatea cunoaşterii scrierii şi cititului precum şi colectarea de carte.

În anul 1737, decembrie 14, într-un zapis făcut de Popa Mihail din Sângeorgiu de Mureş cu martori, era menţionat că nepotul lui, Gligoraş Dascălu, era învăţător în comună.

În anul 1742 se menţionează la Tofalău o "Evanghelie legată şi tipărită la Bucureşti supt Domnul Vodă Mihail Racoviţă".

În anul 1778, aflăm dintr-o Conscripţie a preoţilor şi învăţătorilor uniţi şi neuniţi din Scaunul Mureş, că în acest scaun funcţionează peste 30 de şcoli româneşti printre care şi la Sângeorgiu de Mureş, unde era învăţător Andrei Bardoşi, căruia i s-a conferit certificatul de învăţător la 22 decembrie 1789.

În anul 1842 era preot George Laslo fiind în acelaşi timp şi învăţător.

În anul 1893 este consemnată o Şcoală de lemn pe lângă Biserica greco-catolică cu peste 100 de şcolari, din care 65 erau băieţi.

În anul 1890 s-a terminat şi dat în folosinţă Şcoala de pe lângă biserica reformată. În anul 1891 la şcoala reformată au frecventat cursurile 35 de elevi, în anul 1895 au fost 27 de elevi, în 1910 au fost 30 de elevi. Din anul 1902 până în anul 1915 a fost învăţător Csete Béla. În anul 1925 au fost 29 de elevi iar în anul 1928 numărul copiilor de religie reformată de vârstă şcolară era 52 din care 34 sunt înscrişi la şcoală, dar frecventau numai 21 de elevi.

În anul 1889 în şcoala românească erau înscrişi în

clasele I-IV un număr de 90 de elevi, iar în anul 1893 numărul elevilor era de 94.

Şcoala română a funcţionat până în anul 1927 în vechea clădire, an în care s-a dat în folosinţă şcoala nouă care a fost inaugurată în anul 1928 în prezenţa Ministrului Cultelor. În anul 1937 i s-a adăugat încă o clasă, având 5 săli de clasă, în total.

Şcoala romano-catolică a fost construită în anul 1902 cu o clasă. Până în anul 1927 au fost doi învăţători Máthé Jozsef şi Sárdi Péter, iar din anul 1929 până în anul 1940, şcoala a avut ca director pe Sáska Kristof.

Şcoala românească a avut ca director din anul 1927 până în anul 1947 pe învăţătorul Bucşa Victor.

Şcoala romano-catolică a funcţionat între anii 1940 şi 1947 sub conducerea lui Kiss Béla.

Şcoala reformată, din anul 1940, a funcţionat cu 3 cadre didactice, director al şcolii fiind Székely János. În această şcoală au fost înscrişi 110 elevi din care 85 de voluntari, iar restul din oficiu.

Din anul 1945 până în anul 1950 , director al şcolii române a fost Ioan Tabarcea.

În anul 1950 s-a trecut la unirea şcolilor confesionale cu cele de stat. Din anul 1950 până în anul 1996 au fost următorii directori de şcoală: Guţu Alexandru, Ciorogaru Nicolae, Botoş Julia, Mezei Ştefan, Muji Marieta, Moldovan Vasile şi Bordaş Elena.

În anul 1968 s-a etajat şcoala, mărindu-se cu încă 5 săli de clasă.

În anul 1984 s-a dat în folosinţă o modernă sală de sport şi un teren de sport asfaltat. În anul 1985 s-a modernizat şcoala de sus şi s-a betonat curtea acesteia.

Evoluţia numărului de elevi şi a cadrelor didactice între anii 1950 - 1990:

Anul	Nr. elevi	Nr. cadre didactice
1950	244	8
1960	654	27
1970	822	42
1980	920	57
1989	1090	63
1990 -1991	804	56

În anul 1989 erau 19 săli de clasă, sală de sport, teren de sport asfaltat, bibliotecă, mobilier şcolar modern, sală de muzică cu 100 de locuri, fiind cea mai dotată şcoală din mediul rural din judeţul Mureş.

CERCETAREA

Staţiunea de cercetare şi producţie pentru creşterea bovinelor

Staţiunea experimentală agricolă de păşuni şi plante de nutreţ a luat fiinţă în anul 1947. Staţiunea s-a format pe proprietatea lui Máriaffi Lajos pe suprafaţa de 200 iugăre, dispunând şi de construcţiile existente (castel, depozit, grajduri, ateliere etc.).

Între anii 1947 -1996 au fost următorii directori: Bretan Ioan, Kiss Sándor, Horváth Iosif, Fábián Zoltan, Soos Lászlo, Moréhk Karoly, Rarinca Corneliu, Emil Silvaş şi Mircea Roman.

În anul 1962 unitatea a fost întregită, atât ca profil cât şi ca suprafaţă, sub denumirea de Staţiunea de cercetări zootehnice, având profil mixt: agricol, legumicol, pomicol şi zootehnic.

În anul 1962 fermele de taurine au fost întregite cu

noi efective de vaci, ovine, cai şi animale de blană. De asemenea, dispunea de un sector apicol şi viticol.

În anul 1968 s-a dat în folosinţă clădirea centrală cu laboratoare pentru cercetare.

În anul 1970 s-au importat din Elveţia un număr de 50 de juninci gestante şi tăuraşi de reproducere, iar în anul 1972 s-au importat 25 de juninci gestante din Austria, de rasă bălţată.

În anul 1975 se dă în folosinţă Biobaza de cercetări, cu o capacitate de 700 bovine, grajduri moderne, laboratoare de fiziologie şi transfer de embrioni, sală de operaţii, abator experimental şi instalaţii de prelucrarea laptelui.

În anul 1976 se face al doilea import din Elveţia, de 150 juninci gestante.

În anul 1978 a fost obţinut primul viţel prin transfer de embrioni, iar în anul 1977, primul viţel obţinut din embrion congelat şi transferat pe cale chirurgicală, pentru ca în anul 1988 să fie obţinut primul viţel din embrion congelat, transferat pe cale nechirurgicală.

Activitatea Staţiunii de cercetare se orientează, în două direcţii principale: cercetare zootehnică şi cercetare vegetală.

Cercetarea zootehnică se bazează pe creşterea şi exploatarea taurinelor de rasă Bălţată românească şi cuprinde următoarele domenii de activitate: ameliorarea rasei Bălţata românească prin creşterea în rasă curată şi încrucişări cu rase specializate în producţia de lapte, reproducţie, mulsul mecanic, tehnologia de creştere şi îngrăşare a taurinelor şi studiul cărnii, cercetări ecologice, de nutriţie, tehnologii de alimentaţie, biochimie aplicată la creşterea taurinelor.

Cercetarea vegetală se ocupă în mod special de: ameliorarea principalelor culturi din zonă, cercetări în domeniul plantelor furajere şi a pajiştilor, cercetări în domeniul combaterii buruienilor precum şi în domeniile fertilizării şi mecanizării lucrărilor agricole.

CULTURA

Învăţătorii, principalii animatori culturali, împreună cu preoţii au iniţiat şi condus diferite activităţi culturale tradiţionale, au păstrat obiceiurile populare, au fost participanţi activi la şezători, hore, spectacole culturale, organizate mai ales cu ocazia sărbătorilor religioase şi la sfârşitul anului şcolar.

Primele manifestări culturale care pot fi datate sunt din anul 1911, când în comună activau două coruri: Corul bărbătesc de pe lângă şcoala confesională română sub conducerea învăţătorului Suciu Nicolae şi a preotului Alexandru Ioan şi Corul bărbătesc maghiar numit Cercul coral maghiar compus din 22 de membrii , sub conducerea învăţătorului Csete Béla. Printre membrii fondatori ai celor două coruri au fost: Oros Ioan, Tătar Alexandru, Muică Teodor, Laslo Emil, Tătar Ioan, Boni Gergely, Nágy Sándor, Sepsi Ádám, Csizmadia János, Fekete Albert, Tordai Sándor. Unii dintre ei au participat la sărbătorirea a 70 de ani de la atestarea activităţii corale în comună, în anul 1981.

În anul 1921 corul românesc format din 35-40 de membri este dirijat de învăţătorul Bucşa Victor.

Corul maghiar denumit Societatea corală a tineretului a fost reorganizat şi condus de învăţătorul Demeny Ferencz, care a funcţionat pe lângă şcoala confesională romano-catolică.

În perioada dintre cele două războaie mondiale au mai dirijat: Constantin Pârlea, Sárdi Péter, Sáska Kristof, Székely Károly, Tabarcea Aurora şi Kiss Márton.

În anul 1911 a activat şi formaţia de teatru condusă de învăţătorul Suciu Nicolae, când s-a jucat piesa "Craiul de la răsărit" cu participarea sângeorzenilor: Laslo Emil, Ghirbe

Ioan, Benţe Fira, Tătar Alexandru, Tătar Ioan şi alţii.

Din anul 1930, martie 2, s-a păstrat o "invitaţie pentru reprezentaţie teatrală", organizată de Clubul sportiv al Cercului agricultorilor din Sângeorgiu de Mureş.

În anul 1932, februarie „Gazeta Mureşului" consemnează "Şezătoare culturală la Sângeorgiu" şi despre un "program pentru popor compus din piese de teatru organizat de învăţătorul Victor Bucşa, preşedintele cercului cultural învăţătoresc, ajutat de învăţătorul Hârlea Constantin".

La 18 decembrie 1938 s-a înfiinţat Căminul cultural sub denumirea "Constantin Romanu Vivu". Primul director a fost ales învăţătorul Tabarcea Ioan. Procesul verbal de constituire a fost semnat de 59 de cetăţeni.

În vara anului 1939 formaţiile corale şi de dansuri au participat la un concurs în curtea Liceului „Papiu Ilarian" din Târgu-Mureş unde au obţinut locul II.

În anul 1941 Corul bărbătesc maghiar a fost condus de învăţătorul Székely Károly şi reorganizat, devenind mixt.

Între anii 1940-1944 s-a desfăşurat o intensă activitate culturală pe lângă biserica reformată, condusă de învăţătorii Biro Károly şi György Anna.

În anul 1945 cele două formaţii corale, cea românească şi cea maghiară se unesc sub denumirea Corul mixt al căminului cultural din Sângeorgiu de Mureş, având ca dirijor pe învăţătoarea Tabarcea Aurora şi apoi pe învăţătorul Valter Tiberiu. Numărul coriştilor a fost de aproape o sută de membri.

În anul 1950 conducerea corului este preluată de învăţătorul Guţu Alexandru, iar în 1951 de profesorul Pupp Jozsef care a condus corul timp de 10 ani şi a obţinut în anul 1961 locul III la faza judeţeană a concursului formaţiilor corale.

În perioada anilor 1962-1964 au fost dirijori Csiki Lászlo şi Mezei Maria iar din anul 1965, profesorii Hajdo Carol şi Hajdo Maria.

Corul a participat la diferite festivaluri şi concursuri naţionale primind diferite premii şi distincţii. În anul 1986, cu ocazia împlinirii a 75 de ani de activitate a corului, i s-a decernat Diploma de onoare a Ministerului Culturii, iar un număr de 75 de corişti au primit distincţii.

Cele mai importante premii au fost: locul III(1985, 1987), locul II(1983) la concursul pe ţară al formaţiilor corale. Premiul I la Festivalul coral "D.G.Kiriac" din Piteşti în anul 1984 şi premiul II la acelaşi festival în anul 1982. Premiul II la Festivalul coral "Ion Vidu" din Lugoj în anul 1984, premiul I la Festivalul coral "Iacob Mureşanu" din Blaj,în anul 1985.

Activitatea formaţiilor de teatru a fost permanentă după anul 1945 având ca instructori pe: Tabarcea Aurora, Opriş Gheorghe, Balogh Esztera, Pupp Jozsef, Opriş Ilarie Gheorghe şi alţii.

O formaţie care a obţinut rezultate deosebite a fost teatrul de păpuşi, sub conducerea educatoarelor Costin Valerica, Tordai Maria şi Dezsi Susana. La concursurile pe ţară au obţinut locul I(1983), locul II(1985), formaţia românească şi locul III(1985) formaţia maghiară.

În cadrul Cercului de artă plastică a Căminului cultural s-au afirmat artiştii plastici care la concursurile pe ţară au obţinut prin Opriş Gheorghe - locul II(1981), locul I(1983, 1985, 1987), Itu Ioan - locul I(1983), Opriş Ilarie Gheorghe - locul II(1983), precum şi numeroase diplome şi distincţii la diferite expoziţii din ţară.

În cadrul căminului cultural au activat formaţii de jocuri dansuri populare româneşti şi maghiare, tarafuri, formaţii de muzică uşoară, grupuri satirice, recitatori etc.

În perioada 1938-1989 au fost directori ai Căminului cultural următorii: Tabarcea Ioan, Opriş Gheorghe, Laslo Alexandru, Iacob Alexandru, Cociş Ioan, Borda Valer, Kiss Iosif, Kiss Alexandru, Dénes Dezsö, Mezei Ştefan, Hajdo Carol, Toth Laszlo, Opriş Ilarie Gheorghe, Majláth Jólan şi Bocretaş

Susana.

Pentru întreaga activitate, Căminul cultural a fost distins cu locul I (1981), locul II (1983), locul III (1987) pe ţară.

Biblioteca comunală înfiinţată în anul 1949 cu 658 de cărţi a avut în acel an 98 de cititori. În anul 1960 numărul cărţilor a ajuns la 1939, iar al cititorilor la 495. În anul 1970 numărul cărţilor a fost de 2989 şi al cititorilor de 587. În anul 1988 numărul cărţilor a ajuns la 13400.

În anul 1971 biblioteca a obţinut premiul I pe judeţ şi titlul de cea mai activă bibliotecă, iar în anul 1976 premiul II pe judeţ în cadrul concursului "Cea mai activă şi frumoasă bibliotecă".

În anul 1987 a obţinut locul II pe ţară.

Din anul 1949 până în 1996 au fost bibliotecari următorii: Micu Vasile, Balogh Eszter, Borbély Ileana, Opriş Ilarie Gheorghe, Opriş Mihăilă, Rácz Ioan, Bordaş Elena, Toth Jozsef, Moldovan Vasile şi Bucur Aurelia.

Corul comunal la Lugoj (1984)

SĂNĂTATEA

Primul medic cunoscut din comună, dr. Alczner Gheorghe, a profesat de la 1 septembrie 1931 până în anul 1939. De circumscripţia sanitară Sângeorgiu de Mureş aparţineau satele: Sângeorgiu de Mureş, Ernei, Căluşeri, Iedu, Corunca, Cotuş, Icland, Săcăreni, Ogari, Ivăneşti, Sânişor şi Bozeni. Atât consultaţiile cât şi tratamentele s-au efectuat în locuinţe particulare, din 1931-1933 în locuinţă închiriată iar din 1934-1939 în locuinţa dr.Alczner Gheorghe de pe str. Tofalău.

Între anii 1931-1935 în comună a fost moaşă cu diplomă Simion Mărioara, iar din 1935-1939 Nagy Maria. Munca se desfăşura zi lumină, deplasările în satele aparţinătoare se făceau cu căruţa sau pe jos.

Din 1939 a fost medic de circumscripţie dr.Simon Leopold până în anul 1943, când a fost deportat, fiind evreu. Din anul 1943-1944, luna august, a funcţionat ca medic dr. Mészáros Kálmán.

Din anul 1945-1947 consultaţiile erau asigurate de către medici militari de 2 ori pe săptămână, comuna neavând medic.

În perioada 1 septembrie 1947 - 31 ianuarie 1950, postul de medic de circumscripţie este ocupat de dr. Eidelman Meer.

Între 1 mai 1947 - 1 iunie 1961 ca moaşă funcţionează Almăşan Rozalia.

De la 1 noiembrie 1949 în cadrul dispensarului sunt angajaţi: Boni Francisc şi Albu Ioan - oficianţi sanitari, Nagy Maria - soră de ocrotire, şi Olosz Irma îngrijitoare de copii. În această perioadă dispensarul medical se ocupa în special de tratamente TBC, boli venerice, boli contagioase,

deparazitări, igienă şcolară şi publică, vaccinări. S-a recoltat, de la un număr de 2682 persoane, sânge pentru reacţia Wassermann. S-au luat în evidenţă şi s-au supravegheat fântânile şi izvoarele. S-a început activitatea de educaţie sanitară.

De la 1 februarie 1950 - 31 august 1958 ca medic a funcţionat dr. Alczner Gheorghe.

De la 1 septembrie 1953 - 31 august 1958 ca medic a funcţionat dr. Fenke Francisc.

De la 1 aprilie 1951 - 31 decembrie 1957 ca moaşă a funcţionat Pop Maria.

De la 1 septembrie 1955 - 30 iunie 1959 ca medic a funcţionat dr. Vulánski Lorinc Iudit.

De la 1 august 1959 - 31 decembrie 1959 ca medic a funcţionat dr. Farkas Pál.

De la 1 ianuarie 1960 circumscripţia sanitară a funcţionat cu sediul la Policlinica nr.1 din Târgu-Mureş, având ca medici pe dr. Mokos Kálmán şi dr. Szabo Etelka pentru medicină generală, pe dr.Modi Anna şi Ciugudean Pap Alice medici pediatri, iar ca personal sanitar mediu pe Boni Francisc - oficiant sanitar, Almăşan Rozalia şi Ursan Irén - moaşe.

Cu data de 1 ianuarie 1962 se reînfiinţează circumscripţia sanitară Sângeorgiu de Mureş care cuprinde şi satele Tofalău şi Cotuş, cu cabinet de consultaţii şi tratamente în clădirea primăriei(actualul hol al cabinetului stomatologic).

Personalul medical era compus din dr. Szabo Etelka - medic generalist şi Doboş Maria - medic pediatru. Personalul mediu cuprindea pe Boni Francisc - oficiant sanitar, Penzes Margit - soră ocrotire şefă, Ursan Irén - moaşă.

STAŢIUNEA BALNEO-CLIMATERICĂ

Staţiunea cuprinde Băile sărate, situate la altitudinea de 350 m .

Băile sărate au luat fiinţă întâmplător. Terenul unde se află azi Băile era proprietatea pretorului Lădăşan, care în anul 1880 i-a vândut toată averea lui Csete György. Acesta avea doi copii care erau îngrijiţi de bunica lor . La insistenţele ei, fiul a făcut un bazin cu apă în terenul mlăştinos pentru a face o baie copiilor lui. În bazinul săpat s-a adunat apă sărată.

În anii 1912-1913 s-a forat pentru gaz metan o sondă, dar de la adâncimea de 864 m a erupt apă sărată. Csete Bella a cumpărat dreptul de a exploata sonda şi a început să dezvolte băile sărate. În anul 1958 s-a forat sonda numărul 2, apoi mai târziu sonda numărul 3.

Factori naturali terapeutici: ape minerale clorurate, sodice, iodate concentrate cu o mineralizare totală de 124,1 g/l cu un conţinut de iod de 11,4 mg/l, nămol mineral şi bioclimat de cruţare.

Indicaţii terapeutice: afecţiuni reumatismale degenerative, afecţiuni posttraumatice, afecţiuni neurologice periferice, afecţiuni ginecologice, boli respiratorii (astm, laringite, faringite) etc.

Instalaţii de tratament: bazin colectiv cu apă caldă cu instalaţii de elongaţii şi saună, cabine individuale pentru băi calde în vană, spaţii de odihnă şi refacere, împachetări cu nămol, masaj, aparatură de fizioterapie etc.

Baza materială: cabinete medicale cu personal de specialitate, hotel, bazine cu apă sărată pentru tratament şi agrement în aer liber, plajă amenajată, solar pentru nudism, sanatoriu, restaurant, bar, locuri de parcare, teren pentru camping, teren cu iarbă şi copaci pentru agrement şi odihnă.

SPORT-TURISM

Prima menţiune scrisă privind activitatea sportivă o avem din martie 1930 când exista în comună "Clubul sportiv al cercului agricultorilor din Sângeorgiu de Mureş". La nivelul comunei se organizau serbări cu program distractiv şi sportiv cu întreceri la: alergări pe diferite distanţe, sărituri în lungime şi înălţime şi aruncarea greutăţii. Ca joc de echipă era practicat fotbalul. Cea mai populară întrecere era trasul frânghiei de echipe a câte zece componenţi.

În anul 1930 o parte din jucătorii de fotbal au ieşit din Cercul agricultorilor şi au înfiinţat o echipă de fotbal îndrumată de învăţătorul Bucşa Victor. Tot în 1930 se înfiinţează Asociaţia sportivă Spartacus, având ca preşedinte pe Bucşa Victor, administrator pe Mureşan Ioan, casier pe Opriş Gheorghe, membri pe Şerban Nicolae şi Dăndărău Ioan.

Cu data de 4 aprilie 1932 asociaţia sportivă îşi schimbă numele în "Constantin Romanu Vivu", iar echipa de fotbal se va afilia la Federaţia Română de Fotbal. În anul legitimării, echipa era formată din următorii: Blaga Ştefan, Opriş Gheorghe, Csutak Ferencz, Kelemen Albert, Szabo Peti, Bacalu Gheorghe, Farago Francisc, Pop Petru, Mathe András, Dăndărău Ioan etc.

Concursul judeţean de ciclism din anul 1935 a fost câştigat de Opriş Gheorghe.

În această perioadă se amenajează terenul sportiv din Râtul Morii, administrat de primărie şi folosit de asociaţia sportivă.

Până în anul 1940 au avut loc cu regularitate întreceri de fotbal cu echipele din Târgu-Mureş şi comunele din

jur, precum şi întreceri atletice, organizate de obicei la începutul lunii mai, unde au fost invitaţi tineri din satele învecinate.

După anul 1945 s-a început practicarea jocului de şah, voleiul, precum şi fotbalul. Comuna avea echipă de fotbal în campionatul intercomunal.

În anul 1949 comuna participă la întreceri de şah, volei, fotbal şi atletism.

A contribuit la ridicarea nivelului sportiv al comunei venirea în comună a profesorilor de sport Albu Constantin, Kiss Iosif şi mai târziu a profesorilor Săseanu Minerva şi Nagy Jozsef.

S-a început practicarea jocului de handbal, tenis de masă şi oină.

Între anii 1948 şi 1955 în comună era campionat permanent de şah. Cei mai buni jucători erau: Munteanu Attila, Pop Ioan, Opriş Ioan.

În anul 1956 la campionatul raional de schi fond juniori locul I a fost ocupat de Opriş Ilarie şi locul II de Tătar Nicolae.

În data de 10 decembrie 1957 s-a înfiinţat Asociaţia sportivă "Fulgerul", care a avut următorul consiliu de conducere: Opriş Ilarie, Kiss Iosif, David Cornel, Chertes Nicolae, Opriş Mihăilă, Pintilie Ştefan, Boni Árpád, Moldovan Ioan, Iacob Cornel etc.

În anul 1958 asociaţia sportivă a obţinut rezultate bune la campionatul raional de lupte prin: Pintilie Ştefan, Scridon Ioan, Chertes Nicolae, Vizi Márton, la atletism prin Pintilie Ştefan şi Moldovan Ana la aruncarea greutăţii.

În perioada 1958-1960 rezultatele au fost deosebit de bune, la trântă obţinându-se locuri fruntaşe la nivel naţional prin Opriş Petru, Opriş Emil şi Boni Árpád.

În perioada 1958-1980, echipa de fotbal a activat în campionatul comunal şi orăşenesc obţinând rezultate bune, deasemenea şi echipa de tenis de masă condusă de

profesorul Kiss Iosif.

În anul 1980 s-a modernizat şi realizat o pârtie de schi şi un teleschi pe Dealul Piţigoilor.

În anul 1984 s-a dat în folosinţă Sala de sport şi terenul de sport asfaltat din curtea şcolii.

În anul 1985 echipa de handbal a Şcolii generale a ocupat locul IV pe ţară la campionatul de juniori după turneul de la Baia Mare şi Râmnicu Vâlcea. Echipa a fost condusă de profesorul Nagy Jozsef.

În anul 1986 s-a amenajat terenul de minifotbal din strada Dealul Bunii.

Echipa de fotbal (1984)

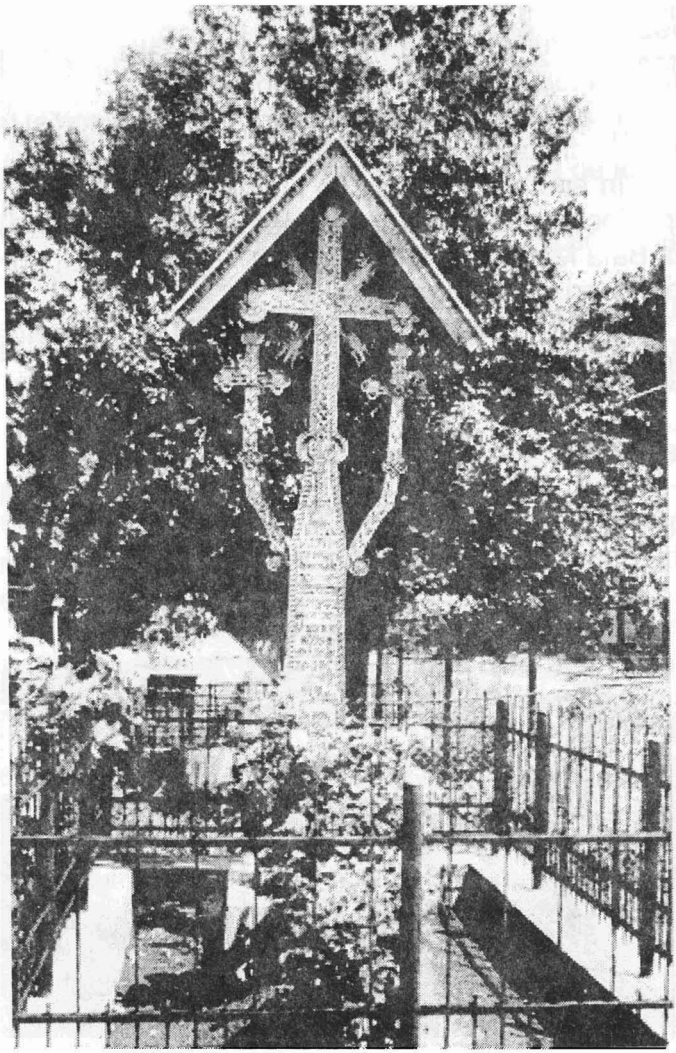

Troița de la Căpâlna (1988)
„Locul de jertfă al revoluționarilor din 1848, Constantin Romanu-Vivu, prefectul Legiunii a XII-a şi protopop Ştefan Moldovan, viceprefect“

INDICI

A. NUME

Abrami Andrei 29
Alardi Francisc 28
Albu, Constantin 70
Albu, Ioan 66
Alczner Gheorghe 65, 67
Alexandru, Ioan 62
Almăşan, Rozalia 66, 67
Apaffi Mihai 29
Apor Gabor 33, 34
Avram 27

Babeş, Vicenţiu 34
Bacalu, Gheorghe 69
Balogh Esztéra 64, 65
Balogh Irina 47
Baki Pal 28
Ban, Teodor 33
Bánffi Daniel 34
Barcsai Acaţiu 29
Bárdoşi, Andrei 32, 58
Basta Gheorghe 29
Bátthyiás Ignaţiu 31
Báthori Ştefan 27
Benţe, Fira 63
Berekméri Iozsef 49
Bethlen Gabriel 29
Bexa, Simion 49
Biro Károly 63
Blaga, Lucian 6, 89
Blaga, Ştefan 69
Bocretaş, Susana 64
Bodoni Gergely 28
Boieru, Ioan 46, 47
Boni Arpád 47, 70
Boni Gergely 43, 44, 48, 62
Boni Francisc 66, 67
Boni Iuliana 46, 47
Bosoancă, Traian 2
Borda, Valer 46, 64
Borbély, Ileana 65
Bordaş Elena 59, 65
Bordaş, Vasile 46
Botos Iulia 59
Bretan, Ioan 60
Buccw 30
Bucşa, Victor 43, 59, 62, 63, 69
Bucur, Aurelia 65
Buja, Petru 39
Buja, Iosif 48
Buteanu 34

Catarig, Aurelia 46
Câmpean, Ioan 30
Cătană, Ioan 47
Chelbezan, Ioan 43, 44,48
Chertes, Nicolae 44, 45, 46,49, 70
Cociş, Ioan 45, 48, 64
Coco Gheorghe 46,47
Costin, Valerica 46,47, 64
Cotruş, Ioan 45,46, 47
Ciorlăuş,Atanasia 2
Ciorogaru, Nicolae 59
Ciugudean Alice 67
Cizmadia Janos 62
Cizmadia Mihai 33
Craus Adolf 48
Crăciun, Simion 33
Crişan, Ioan 45
Csatlos Attila 44, 45, 46, 49
Cseh Bélá 46
Csep Ana 45, 46
Csete Bela 48, 58, 62,68
Csiki Lászlo 63
Csuták Ferencz 69
Csete György 68

Dan, Ionel 46
Damian, Ioan 29
Damian, Mihail 29
Dascălu, Gligoraş 30, 58
Darie, Cornelius 47
David, Cornel 70
Dăndărău, Ioan 69
Dăndărău, Lazăr 46, 47
Dăndărău, Lazăr 43,44,48
Debreczeni Jenö 48
Deişoreanu, Octavian 48
Demény Ferencz 62
Dénes Dezsö 64
Dézsi Susana 64
Dobos Ilona 46
Dobos Maria 67
Dombi, Constantin 41, 42

Eidelmann Meer 66
Enyedi Nicolae 47

Fabianus 27
Fábián Zoltán 60
Farago Francisc 69
Farago, Simion 32
Fărăgău, Petru 37
Fărcaş, Maria 46, 47
Farkas Pal 67
Fodor Ana 30
Fodor Károly 49
Fekete Albert 62
Fenke Francisc 67
Fridrik Attila 44, 45, 46
Fülöp Borbára 44, 45, 46, 49

Gáll Evá Ildiko 45, 46
Gheri, Liviu 48
Ghirbe, Ioan 62
Gligor György 46, 49
Groza, Emil 37
Guţu, Alexandru 59, 63
György Anna 63

Hajdo Carol 46, 63, 64, 90
Hajdo Maria 63
Harpa, Ilarion 46, 47
Hârlea, Constantin 63
Hodoş, Iosif 34
Horvath Iosif 60
Horhath Iosif 48
Hoţa, Ioan 46
Hurdugaciu, Gavrilă 30

Iacob, Alexandru 64
Iacob, Cornel 70
Iancu, Avram 8, 32
Itu, Ioan 46, 47, 64
Ioan(Sânmărtin) 27

Kecskés Aurel 46, 47
Kelemen Albert 69
Kiss Bélá 59
Kiss Iosif 45, 46, 64, 70, 71
Kiss Márton 62
Kiss Sándor 45, 46, 60, 64
Klein 30
Koloszvári Gábor 28
Koncz János 49
Komuves, Ilie 46

Lădăşan 68
Laslo, Alexandru 45, 46, 64
Laslo, George 32, 40, 58
Laslo, Emil 48, 62
Lazăr, Ion Francisc 28
Lazăr, Valeriu 2
Lobonţiu, Iustina 2
Lupu, Matei 30

Macavei, Teodor 33
Magdun, Horea 47
Mogyörosi, Arpád 49
Májláth Jolán 64
Maksai David 30
Máriaffi Albert 35
Máriaffi Lajos 31, 60
Matei, Elena 46
Matei, Vasile 46
Máthe András 69
Máthe Jozsef 59

Márkus Ştefan 45,46, 47
Mera, Ioan 37
Mezei, Maria 63
Mezei Ştefan 43, 44, 45, 46, 59, 64
Meszáros Kálmán 66
Micu, Vasile 48, 65
Mihail, (Popa) 30, 58
Mihail Mircea Art. 6
Mike Laurenţiu 27
Modi Anna 67
Mocioni, Alexandru 34
Mokos Kálmán 67
Moldovan, Ana 70
Moldovan, Cilica 33
Moldovan, Gheorghe 37,43, 48
Moldovan, Gheorghe 33
Moldovan, Ioan 33
Moldovan, Ioan 30
Moldovan, Ioan 70
Moldovan Irina 46
Moldovan, Lazăr 30
Moldovan, Luca 33
Moldovan, Mihail 33
Moldovan, Simion 33
Moldovan, Ştefan 33, 42
Moldovan, Petru 44,45, 49,50
Moldovan, Teodor 30
Moldovan, Vasile 30
Moldovan, Vasile 46, 59, 65
Moldovan, Irimie 33
Molnár Jozska 49
Moreh Karoly 60
Motora, Nicolae 37
Muică, Avram 46
Muică, Ioan 48
Muică, Teodor 62
Muji, Marieta 44, 46, 59
Munteanu, Attila 46, 70
Munteanu, Vasile 45, 46
Murăraş, Gavril 37
Mureşan, Ioan 43, 69
Mureşan, Nicolae 32

Nagy Jozsef 70, 71
Nagy Maria 66
Nagy Mozes 47
Nagy Sándor 62
Nădăşan, Iosif 37
Nico, Alexandru 46
Nicolae(episcop) 32
Nistor, Ilie 33
Nistor, Petru 33
Nyárádi, Dávid 48, 49

Olariu, Ioan 43,44, 48
Olasz Irma 66
Opriş, Carolina 45
Opriş, Emil 70
Opriş, Emilia 2, 47, 90
Opriş, Gheorghe 37, 48
Opriş, Gheorghe 43, 44, 45, 46, 49, 64, 69, 90
Opriş, Ilarie 5, 44, 45, 46, 49,50 64, 65, 70
Opriş, Ioan 70
Opriş, Ioan 43
Opriş, Olivia - Ana 46
Opriş, Maria 48
Opriş, Mariana 50
Opriş, Mihăilă 65, 70
Opriş, Petru 70
Orbán Bálázs 35
Oroianu, Silvia 2
Oros, Ioan 39, 61

Partenie,(Popa) 30
Pascu, Ştefan 8
Pataki Ioan 28
Pârlea, Constantin 62
Pénzes Margit 67
Petki Dávid 28,29
Petki Iozephi 31
Petki Ştefan 29
Petö Károly 43, 49
Pintilie (Popa) 30
Pintilie, Ştefan 70
Podar, Cornel 2,8,46,90
Pop, Eugenia 47
Pop, Eugen 48

Pop, Gavril 31
Pop, Ioan 43, 44, 45,46, 49
Pop, Ioan 70
Pop, Laszlo 35
Pop, Maria 67
Pop, Petru 69
Pop, Simion 47
Pop, Vasile 33
Poptămaş, Dimitrie 2
Puczi, Saşa Andrei 42
Puni, Lazăr 46, 49
Pupp Jozsef 46, 63, 64

Rácz Ioan 65
Radu, Senea 33
Rákoczi Gheorghe 29
Raţiu, Avram 48
Ranca, Ioan 2
Rarinca, Corneliu 60
Regheni, Melania 47
Raţiu, Ioan 34
Ravai, Ioan 48
Reghian Miklos 49
Rejner Paul 34
Roman, Alexandru 34
Roman, Constantin Vivu 5,8,32,38,41,42
Roman, Mircea 46,47,60
Rozsa, Maria 48
Rus, Petru 30

Sárdi Peter 59, 62
Sáska Kristof 59, 62
Savu, Constantin 45,46, 47
Săseanu, Minerva 70
Scridon, Ioan 46
Scridon, Ioan 70
Sepsi Abel Adam 62
Sigismund 28
Silvaş, Emil 46,60
Simion, Alexandru 37
Simion, Ilie 30
Simion, Ioan 30
Simion, Mărioara 65
Simion, Petru 30
Simion(Sânmărtin) 27
Simon Ferencz 44,50
Simon Iosif 33
Simon Leopold 65
Simon, Simion 33
Soos Lászlo 60
Streche, Gabriel 30
Stupu, Gheorghe 33
Suciu, Nicolae 62
Suciu, Petru 46
Suciu, Victor 48
Süködi Elisabeta 29
Szabadi Emeric 48
Szabo Etelka 46, 47, 67
Szabo Francisc 46, 47
Szabo Peti 69
Szabo Teodor 33
Szabo Tibor 47
Szává György 49
Székely Janos 59
Székely Károl 62, 63
Szengyörgyi Gheorghe 27
Szilágyi Arpád 48

Şerban, Nicolae 43, 69
Şerban, Tiberiu 46, 47
Şincai, Gheorghe 32

Tabarcea, Aurora 62, 63, 64
Tabarcea, Ioan 46, 63, 64,59
Tabarcea, Ioan 43
Tárk Lászlo 48
Tănase, Petru 37
Tătar, Alexandru 62, 63
Tătar, Alexandru 48
Tătar, Dumitru 37
Tătar, Gheorghe 33
Tătar, Grigore 47
Tătar, Ioan 33
Tătar, Ioan 62,63
Tătar, P. Ioan 37
Tătar, T. Ioan 37
Tătar, Nicolae 70
Tătar, Simion 33
Târnoveanu, George 37
Togănel, Florentina 2

Toth Jozsef 65
Toth Lászlo 46, 64
Toth Mihai 29
Toth Nicolae 27, 28, 29
Tordai Károly 45,46, 47
Tordai, Maria 46,47, 64
Tordai Sándor 62

Ursan Iren 66, 67

Valter, Tiberiu 63
Varga Balázs 47
Varo, Liviu 47
Varo, Vasile 43, 44, 48
Veţean, Ioan 33
Vladislau 27
Vlasiu, Ion 5,41
Vizi Jozsef 44,50
Vizi Marton 46, 70
Vodă, Mihai Racoviţă 57

Wolfgang Francisc 33

Zamfir, Gheorghiţă Neacşu 90
Zolyomi Francisc 46,47

B. LOCALITĂŢI

Aiud 29
Alba Iulia 29, 37

Benefalău 27, 28
Blaj 34, 64
Bozeni 66
Braşov 9,34
Bucureşti 9,58

Casin 29
Căluşeri 66
Cluj 9,28
Chinari 9,34,56
Constanţa 9
Corunca 66
Cotuş 9, 28, 30, 32, 34, 41, 57, 66, 67
Curteni 9, 34

Ernei 9,11, 34, 66

Gâşteni (Libanci) 56
Gheorgheni 29
Gherla 29

Icland 66
Iedu 32,66
Ivăneşti 66

Lăureni 30
Lugoj 64

Miceşti 27,28
Moisei 39

Ogari 32, 34, 66

Pintic 33
Poieniţa 9, 57

Reghin 9

Sâncrai 28
Săcăreni 9, 66
Sânişor 66
Sânmărtin 27
Sântana de Mureş 9,27,32,34
Sibiu 9, 34

Târgu-Mureş 8, 27, 28, 32, 33, 34, 37, 38,39,58, 63, 67,69
Teaca 33
Timişoara 42
Tofalău 9, 27, 28, 30, 33, 34, 41, 57,58, 67

Zalău 29

Monumentul de la Tofalău
„În anul 1909 s-a ridicat acest monument posterității că aici să repauzează în Domnul osămintele repausaților tofăleni până la anul 1909“

BIBLIOGRAFIE

1. Fonduri documentare, arhivistice, studii statistice, recensăminte, buletine oficiale, hotărâri

1.1. Arhivele statului, Târgu-Mureş

- Fond arhivă a Scaunului Mureş. Conscripţia fiscală. Dosar nr. 110/1722;
- Fond Scaunul Mureş. Conscripţii urbariale. Dosar nr. 79/ 1785;
- Fond protopopiat unit al Mureşului, nr. 495/1852;
- Fond Evidenţe cadastrale - judeţul Mureş, model nr.213/ din 16 ianuarie 1854;
- Fond protopopiat unit al Mureşului, nr. 478/1868-1874;
- Fond Reformă Agrară a judeţului Mureş. Dosar nr.302/1921;
- Buletinul Oficial al Ministerului de Interne, anul I, nr. 12, 1 mai 1921;
- Fond Plasa Mureşului de Sus. Proces verbal 1944-1945;
- Adresa nr.451/16 mai 1988. Biroul executiv Sângeorgiu de Mureş;
- Fond comuna Sângeorgiu de Mureş. Dosar nr. 4;
- Fond Plasa Mureşului de Sus. Dosar nr. 14, 15, 17, 19, 31, 32, 34, 35, 37, 52, 58;
- Fond Plasa Mureşului de Sus. Dosar nr.63;
- Fond Scaunul Mureş. Tabele de impunere nr. 98;
- Fond Investigaţii privind Conscripţia urbarială a posesiunii Sângeorgiu de Mureş din Comitatul Târnava unit cu Scaunul Mureş. Dosar nr. 212;
- Fond Parohia romano-catolică Sângeorgiu de Mureş. Historia Domus.

1.2. Studii statistice, recensăminte, buletine oficiale, hotărâri

- Rezultatul recensământului populaţiei din 1881. Budapesta, vol.II, 1882;

- Principalele rezultate ale recensământului populaţiei la începutul anului 1881, pe comitate şi comune. Budapesta, 1882;
- Titluri de proprietate din ţările de sub coroana maghiară. Budapesta, 1887;
- Denumirea localităţilor din ţările de sub coroana maghiară. Budapesta, 1888;
- Statistica gospodăriilor agricole pe anul 1895, conscrierea principalelor rezultate pe comune. Budapesta, 1897;
- Recensământul populaţiei pe comune în general. Budapesta, 1902;
- Recensământul populaţiei pe anul 1900. Ocupaţia locuitorilor pe comune. Budapesta, 1904;
- Recensământul populaţiei pe anul 1910, principalele rezultate privind populaţia pe comune. Budapesta, 1913;
- Situaţia aplicării legilor de reformă agrară în Transilvania şi Banat. Situaţia statistică din anii 1927-1928;
- Calendarul administrativ. Cluj, 1929;
- Recensământul general al populaţiei din România. Vol.I-II: Bucureşti, 1938;
- Recensământul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930, vol. I, Editura Institutului Central de Statistică. Bucureşti, 1938;
- Decizia nr.130/1985 a Consiliului popular Sângeorgiu de Mureş;
- Direcţia judeţeană de statistică - Mureş, Caiet statistic.

2. Presa. (Ziare şi reviste)

- Colecţia ziarelor târgumureşene "Steaua roşie"(1964-1989) şi "Cuvântul liber"(1989-1992);
- Maros Vidék, nr.22 din 9 mai 1886, nr.28 din 20 iunie 1886;
- Gazeta Transilvaniei, an XXXII, nr.80, 27.X.1869;
- Gazeta Transilvaniei, an XXXII, nr.87, 24.XI.1869;
- Gazeta Transilvaniei, an XXXII, nr.89, 1.XII.1869;
- Gazeta Transilvaniei, an XXXII, nr.91, 8.XII1869;

- Gazeta Transilvaniei, an XXXIII, nr.13, 14, febr.1870
- Gazeta Oficială, publicată de Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului şi ţinuturilor româneşti din Ungaria. 1 decembrie 1918-31 martie 1920;
- Gazeta Oficială, publicată de Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului şi părţilor româneşti din Ungaria. Nr.5 din 18.I.1919, Sibiu;
- Gazeta Mureşului, an II, nr.7 din 21 februarie 1932;
- Glasul Mureşului, anul V, nr.139 din 5 iunie 1938;
- Glasul Mureşului, an VII, nr.245 din 1946;
- Album, Congresul căminelor culturale din R.P.R. Bucureşti, 1950;
- Opriş, Gheorghe - Marosvásárhely rajon kulturotthonainak munkájárol. (Despre activitatea căminelor culturale din raionul Târgu-Mureş). Magyar szo, nr.1702/VII, din 29 martie 1953;
- Steaua Roşie din 4, 10 octombrie 1973;
- Bosoancă, Traian, Monumentul "Constantin Romanu Vivu", Steaua roşie, septembrie 1986;
- Lazăr, Valeriu, Opriş, Ilarie, Sângeorgiu de Mureş, vatră de istorie multimilenară, în Steaua roşie, an XI, din 5 februarie 1989;
- Şerban, Tiberiu, Semn al recunoştinţei, Cuvântul liber din 2 februarie 1990;
- Suciu, T. Vasile, Restabilirea adevărului. O grabnică şi necesară restaurare, Cuvântul liber, 5 iunie 1990;
- Florea, Mariana, Eveniment, Cuvântul liber, an II, nr.243 din 7 decembrie 1990;
- Poptămaş, Dimitrie. Destinul Tofălenilor (I,II) în Graiuri mureşene, anl, nr.3 şi 4, 1995
- Ranca, Ioan, Opriş, Ilarie, Satul Pintic, centru de iradiere a răscoalei pe câmpie, Transilvania străbună, an I, nr.2/1991;
- Suciu, T. Vasile, În memoria martirilor de la 1848, Cuvântul liber, an III, nr.81, aprilie 1991;

- Şerban, Melinte , Cinste eroilor neamului în Cuvântul liber din 7 septembrie 1991;
- Suciu, T.Vasile, "Dintr-un Pomelnic de la 1848-49" în Cuvântul liber, an V, nr.51(824), din 16 martie 1993.

3. Publicaţii de specialitate

- Sematismul veneratului cler al Arhiducesei Metropolitane greco-catolice române de la Alba-Iulia şi Făgăraş pe anul domnului 1900, Blaj, 1901;
- Gheorghiu N., Populaţia ţinuturilor româneşti de peste munţi. Buletinul Societăţii Regale române de geografie. Bucureşti, 1928;
- Documente privind istoria română, XIV, vol.III, an 1954;
- Vlassa N., Cercetări arheologice în Regiunea autonomă maghiară şi Cluj. Studii şi materiale, vol. II, anul 1965, Târgu-Mureş;
- Ranca, I., Moldovan I., Contribuţii privind răspândirea răscoalei lui Horea în partea centrală şi răsăriteană a Transilvaniei în Revista de istorie, an 1968;
- Ranca Ioan, Circulaţia cărţii vechi româneşti din Ţara Românească şi Moldova pe Valea Mureşului în sec. XVII-XIX, Studii şi materiale, vol.III-IV, Târgu-Mureş, an 1972;
- Opriş Elena, Ecoul procesului tofălenilor în "Gazeta Transilvaniei" în Studii şi materiale, vol.III-IV, 1972, Târgu-Mureş;
- Székely Zoltán, Cercetări arheologice efectuate în Regiunea autonomă maghiară, Material vol.VIII, 1962;
- Dragoş, Vasile, Eroii de la Moisei, maramureşeni şi mureşeni, Marisia, vol.V, Târgu-Mureş, an 1975;
- Dragoş, Vasile, 1918 pe Mureş în sus, Marisia, vol V, Târgu-Mureş, 1975;
- Lazăr, Valeriu, Cultura Coţofeni în judeţul Mureş, Marisia, vol.V, 1975;
- Zrini, Andrei, Repertoriul localităţilor din judeţul Mureş cu descoperiri arheologice din secolele IV-XIII, Marisia, vol.VI,

1976;
- Lazăr, Valeriu, Depozitul de bronzuri de la Sângeorgiu de Mureş, Apulum, XXIV, Alba Iulia, 1987;
- Lazăr, Valeriu, Opriş, Ilarie, Descoperiri arheologice la Sângeorgiu de Mureş, Apulum, XXVI, Alba Iulia, 1989;
- Lazăr, Valeriu, Vestigii arheologice dacice la Sângeorgiu de Mureş, Apulum, XXVII-XXX, Alba - Iulia, 1993.
- Petică, Mihai, Un nou depozit de bronzuri la Sângeorgiu de Mureş (judeţul Mureş), Syiposia Thracologica nr.5, Miercurea Ciuc, 1987;
- Petică, Mihai, Un nou depozit de bronzuri la Sângeorgiu de Mureş, Marisia, vol. XV-XXII, Târgu-Mureş, 1992;
- Dănilă, Ştefan, Istoria tricolorului de la Pintic, Marisia, vol.XV-XXII, Târgu-Mureş, 1992;
- Man, I.Eugen, Contribuţia cartografiei la interpretarea unor etnotoponimii româneşti din municipiul Târgu-Mureş şi împrejurimi, Marisia, vol.XV-XXII, Târgu-Mureş, 1992;

4. Cărţi

- Abrudan, P., Racoviţă M., *Transilvania-Documente istorice,* Editura Ţara noastră, Bucureşti, 1991;
- Albu, Nicolae, *Istoria învăţământului românesc din Transilvania până în 1880*, Blaj, 1944;
- Ardeleanu, Ioan şi colaboratorii, *Teroarea hortisto-fascistă în nord-vestul României*, Editura Politică, Bucureşti, 1985;
- Balázs, Orbán, *Székelyföld leirása*, vol.IV, Pest 1870 (Descrierea Ţării secuilor);
- Bányai áanos şi colaboratori, *Székelyföld irasban és képen*, Budapesta, 1941(Ţara secuilor în scrieri);
- Barabás András, *Maros-Torda vármegye es Maros Vásárhely*, Budapesta, 1907(Judeţul Mureş-Turda şi Târgu-Mureş);
- Benke Károly, *Marosszék ismertetése*, Cluj, 1868 (Descrierea scaunului Mureş);
- Baranga, Nicolae, *Urbanismul Daciei romane*, Editura Facla,

Timişoara, 1980;
- Benkö Samu şi colaboratori, *Răscoala secuilor din 1595-1596*, Editura Academiei, Bucureşti,1978;
- Bodea, I.Gh., Suciu, T.V., *Moisei*, Editura Vatra, Târgu-Mureş, 1982;
- Bodea, I.Gh., Suciu, T.V., *Arhanghelii cruzimii*, Târgu-Mureş, 1982;
- Ceauşescu, Ilie, *Transilvania, străvechi pământ românesc*, Editura Militară, Bucureşti, 1988;
- Cherebeţiu, Victor, *Adunarea Naţională de la Blaj 3-5(15-17) mai 1848 Începuturile şi alcătuirea programului revoluţiei din 1848 în Transilvania*, Bucureşti, 1966;
- Chioreanu, I., Kocziany L., Niţu V., Ploeşteanu Gr., *Profiluri mureşene*, vol.I, 1971, vol.II, 1973, Târgu-Mureş;
- Chiorean, I. şi colaboratori, *In memoriam Avram Iancu*, Târgu-Mureş, 1972;
- Ciobanu, Virgil, *Statistica românilor ardeleni din anii 1760-1762*, Cluj, 1926;
- Chibeleanu, A., Chioreanu, I., Duşa, Tr. şi colaboratori, Judeţul Mureş. *Ghid turistic*, Târgu-Mureş, 1972;
- Constantinescu, Miron, Daicovici, C., Pascu St. şi colaboratori, *Istoria României*, Compendiu, Bucureşti
- Constantinescu, Miron şi colaboratori, *Din istoria Transilvaniei*, Bucureşti, 1963;
- Csáki Dezsö, *Geografia istorică a Ungariei în epoca Huniazilor*, Budapesta, 1913;
- Dandea, Emil A. *Politică şi administraţie*, Casa de editură „Mureş", Târgu-Mureş, 1996.
- Dragomir, Silviu, *Un precursor al unităţii naţionale, profesorul Constantin Romanu -Vivu*, Bucureşti, 1929;
- Dragomir, Silviu, *Studii şi documente privitoare la revoluţia românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, vol.I-III, 1959, Bucureşti;
- Dragomir, Silviu, *Avram Iancu*, Bucureşti, 1968, Editura ştiinţifică;

- Duşa, Traian, *Palatul culturii din Târgu-Mureş*, Bucureşti, 1970;
- Kelemen Lajos, *Müvészettörténeti tanulmányok.* (Studii de istoria artei), vol.I-II, Bucureşti, 1982, Editura Kriterion;
- Kovács György, *Békülö Erdély* (Ardealul împăcat), Editura Valoság, Târgu-Mureş, 1947;
- Kövári Lászlo, *Erdély épitészeti emlékei* (Monumente de arhitectură din Ardeal), Cluj, 1866;
- Lupaş, Ioan, *Din istoria Transilvaniei*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1988;
- Lupu, A., Ploeşteanu, Gr. şi colaboratori, *Mureş - monografie*, Editura Sport-turism, Bucureşti, 1980;
- Maior, Petru, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*;
- Martinovici, C., Istrati, N., *Dicţionarul Transilvaniei, Banatului şi celorlalte ţinuturi alipite*, Cluj, 1921;
- Mâciu, M. şi colaboratori, *Enciclopedia geografică a României*, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1982;
- Monah, Dan, Cocoş, Ştefan, *Aşezările culturii Cucuteni din România*, Editura Academiei, Iaşi 1985;
- Netea, Vasile, *Folclorul şi folcloriştii mureşeni*, Târgu-Mureş, 1983;
- Netea, Vasile, *Constantin Romanu Vivu, prefectul Legiunii a XII - a, 1848 - 1849*, Târgu-Mureş, 1937.
- Netea, Vasile, *Lupta Românilor din Transilvania pentru libertatea naţională* (1848-1881), Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1974;
- Netea, Vasile, *Sub stindardul "Astrei"*, 1939;
- Netea, Vasile, *George, Bariţiu, Viaţa şi activitatea sa*, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1966;
- Nistor, Eugeniu, *Scrisori din Transilvania*, Casa de editură Mureş, Târgu-Mureş, 1991;
- Nistor, I.Silviu, *Contribuţii mureşene la Marea Unire din 1918*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1981;

- Opriş, Emilia, *Cronică ilustrată,*Casa de editură „Mureş", Târgu-Mureş, 1995.
- Pallás Albert, *Marostordavármegye népoktatási intézeteinek története* (Istoria şcolilor populare din judeţul Mureş-Turda), Târgu-Mureş, 1896;
- Pálmay Jozsef, *Maros-Torda vármegye nemes családai* (Familiile nobile în comitatul Mureş-Turda), Târgu-Mureş, 1904;
- Pascu, Ştefan şi colab., *Atlas pentru istoria României*, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1983;
- Pascu, Ştefan, *Voievodatul Transilvaniei,* Editura Dacia, vol.I, 1972, vol. II, 1979, Cluj Napoca;
- Popa, Traian, *Monografia oraşului Târgu-Mureş*, Târgu-Mureş, 1929;
- Popa, Traian, *Documente privitoare la trecutul românilor din vechiul Scaun al Mureşului*, Târgu-Mureş, 1932;
- Protase, Dumitru, *Autohtonii în Dacia*, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1980;
- Ranca, Ioan, *Ioan Oros alias Russu "Memorii"*, Bucureşti, 1989;
- Ranca, Ioan, *Românii din scaunele secuieşti, (1699-1821)*, vol. I, Cluj-Napoca, 1995.
- Ranca, Ioan, *Avram Iancu*, Editura Pax -historica,Târgu-Mureş, 1996
- Roman, I.Petre, *Cultura Coţofeni*, Editura Academiei, Bucureşti, 1976;
- Russu, I. Ioan, *Românii şi secuii*, Editura ştiinţifică Bucureşti, 1990;
- Szedeczky L., *Székely oklevéltár* (Arhiva secuilor), vol.V, Cluj Napoca 1896;
- Şoneriu, Ion, Man, Ion, *Judeţul Mureş*, Editura Academiei, Bucureşti, 1973;
- Teleki N. şi colaboratori, *Cura balneoclimaterică în România*, Editura sport-turism, Bucureşti, 1984;

- Valeriu, Lazăr, *Repertoriul arheologic al judeţului Mureş*, Casa de editură „ Mureş", Târgu-Mureş, 1995.
- Voileanu, M., *Contribuţii la istoria bisericii din Ardeal,* Sibiu, 1928.

5. Lucrări de diplomă, lucrări de grad didactic, studii, comunicări ştiinţifice, note, (în manuscris)

- Zamfir, Neacşu Gheorghiţa, *Monografia comunei Sângeorgiu de Mureş*, judeţul Mureş, Lucrare de diplomă, Universitatea "Babeş-Bolyai", Facultatea de istorie, Cluj Napoca, 1973;
- Podaru, Cornel, *Valenţe noi ale instrucţiei şi educaţiei adulţilor în comuna suburbană Sângeorgiu de Mureş*, judeţul Mureş. Lucrare de diplomă. Universitatea "Babeş-Bolyai", Facultatea de filosofie, Cluj Napoca, 1980;
- Opriş, Emilia, *Valorificarea elementului de istorie locală în predarea-învăţarea istoriei.* Lucrare pentru obţinerea gradului didactic I.Universitatea "Babeş-Bolyai", Facultatea de istorie, Cluj Napoca, 1982;
- Hajdo Carol, *Monografia corului mixt al căminului cultural din Sângeorgiu de Mureş(1911-1986).* Lucrare pentru obţinerea gradului didactic I. Conservatorul de muzică "Gheorghe Dima", Cluj Napoca, 1986;
- Nuţiu, Vasile, *Împotrivirea ţăranilor din zona Mureş superior faţă de abuzurile moşierilor în perioada 1848-1918.* Lucrare pentru obţinerea gradului didactic I, Universitatea "Babeş-Bolyai", Facultatea de istorie, Cluj Napoca, 1982.
- Bende Alexandru, Sighişoreanu, Valentin, *Memoriu agropedologic pentru Sângeorgiu de Mureş*, judeţul Mureş, Târgu-Mureş, 1967;
- Boni Francisc, *Circumscripţia sanitară umană Sângeorgiu de Mureş între anii 1931-1962*, 1992;
- Sângeorzan, Dumitru, *Monografia parohiei ortodoxe din Sângeorgiu de Mureş*, 1967;
- Ciorlăuş, Atanasie, *Fauna şi flora comunei Sângeorgiu de*

Mureş, Staţiunea de cercetări zootehnice, Sângeorgiu de Mureş, 1992;
- Lobonţiu, Iustina, *Culturile agricole din Sângeorgiu de Mureş*, Staţiunea de cercetări zootehnice, Sângeorgiu de Mureş, 1992;
- Oroian, Silvia, *Flora comunei Sângeorgiu de Mureş*, judeţul Mureş, Muzeul judeţean Mureş, 1992;
- Togănel, Florentina, *Fauna comunei Sângeorgiu de Mureş*, judeţul Mureş, Muzeul judeţean Mureş, 1992;
- Podaru, Cornel, *Animale domestice de pe raza comunei Sângeorgiu de Mureş*, judeţul Mureş, Staţiunea de cercetări zootehnice, 1992;
- Podaru, Cornel, Roman, Mircea, Markus Ştefan, *Momente esenţiale din istoricul SCPCB*, 1990
- Opriş, Gh. Gheorghe, *Scurtă monografie a comunei Sângeorgiu de Mureş*, 1965;
- Opriş, Ilarie Gheorghe, Puni, Lazăr, *Monografie a comunei Sângeorgiu de Mureş*, 1988;
- Adorján Lászlo, *Istoria Şcolii reformate din Sângeorgiu de Mureş (1890-1948)*, 1979;
- Konya István, *Preistoria florei şi faunei din Sângeorgiu de Mureş,* 1993.
- Baricz Lajos, *Din istoria bisericii romano-catolice din Sângeorgiu de Mureş*, 1993.

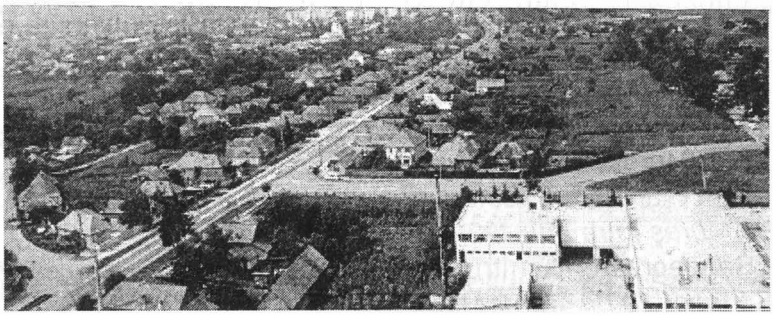

Vedere generală (Şoseaua naţională)

POSTFAŢĂ

Prezenta lucrare, rod al unei munci de aproape un sfert de veac, este izvorâtă din dorinţa de a prezenta comuna natală pentru a fi cunoscută mai bine de concetăţenii mei, născuţi aici sau veniţi pentru a se stabili pe aceste frumoase locuri unde te simţi acasă mereu, indiferent de unde vii şi cât rămâi.

Comuna Sângeorgiu de Mureş, aşezată lângă municipiul Târgu-Mureş, cu Mureşul aproape, cu pământ rodnic, păduri bogate, izvoare limpezi, drumuri de legătură, cu oameni buni şi primitori, a fost dintotdeauna un teritoriu de stabilitate pentru localnici şi de atracţie pentru noii veniţi.

Dorinţa firească a fiecăruia de a-şi proiecta viitorul este irealizabilă fără o temeinică cercetare a trecutului ce înseamnă istorie, tradiţie. Lucian Blaga contopeşte termenii „istorie" şi „tradiţie" într-unul singur: „matrice stilistică", pe care o descoperă prin „examenul atent şi stăruitor al culturii noastre populare". „Satul, afirmă Blaga, cu matricea sa stilistică, se găseşte în ofensivă împotriva tiparelor care nu sunt făcute pentru făpturile noastre şi va umple, încetul cu încetul, cu substanţă proprie, atât pe tărâm material, cât şi pe tărâm spiritual, cadrele vieţii noastre de nivel major. "

Pentru realizarea prezentei lucrări am cercetat temeinic o amplă bibliografie, căutând date şi argumente ale devenirii noastre. În culegerea materialului şi selectarea lui am întâmpinat o serie de dificultăţi ce ţin în mare măsură de însuşi caracterul lucrării. Am încercat să realizez fiecare capitol echilibrat, tratând fiecare latură a monografiei astfel încât , după citirea ei să fie cunoscute şi alte aspecte decât cele tratate în lucrările anterioare referitoare la comuna noastră.

Unele aspecte ale vieţii şi activităţii din comună au constituit o preocupare şi a altor persoane în ultimii 30 de ani: primarul comunei, Opriş Gh. Gheorghe, în anul 1965, profesoara Zamfir Gheorghiţă Neacşu, în anul 1973, cercetătorul Cornel Podaru, medic veterinar, în anul 1980, profesoara de istorie Emilia Opriş, în anul 1982, profesorul de muzică Hajdo Carol, în anul 1986.

Lucrarea de faţă cuprinde noi capitole faţă de lucrările realizate până în prezent, precum şi noi informaţii.

Unele capitole, precum şi întreaga lucrare în forma prezentă au fost date pentru consultare mai multor persoane din comună şi din municipiul Târgu-Mureş, specialişti, buni cunoscători ai comunei şi judeţului. Prezenta lucrare, redactată în anul 1993, în forma actuală, cu şapte capitole, multiplicată în 25 exemplare, am dat-o pentru a fi consultată parohiilor, şcolii, primăriei, consiliului local, comisiei pentru învăţământ, cultură, sănătate şi sport a consiliului local şi unor instituţii din comună care cunosc diferite aspecte sau deţin şi alte informaţii şi date decât cele prezentate în lucrare.

Majoritatea evenimentelor au fost consemnate pe baza unor date scrise, dar am enumerat şi alte aspecte din comuna noastră din ultimii aproape 50 de ani pe care le-am cunoscut direct, pentru a marca un prim pas pe drumul cunoaşterii atât de necesare pentru noi toţi, locuitorii acestei localităţi, români, maghiari şi ţigani, care convieţuim în pace şi bună înţelegere de mai multe secole.

10 iulie 1993 AUTORUL

CUPRINS

Cuvânt înainte 5
Prefaţă 7
GEOGRAFIA 9
Flora şi fauna 15
ISTORIA 24
Mărturii străvechi şi vechi 24
Mărturii din primul mileniu 26
Mărturii din mileniul nostru. Evenimente şi date 27
Patrimoniu 41
Administraţia publică 43
TRADIŢII 51
Toponime 56
ÎNVĂŢĂMÂNT, CERCETARE 58
Învăţământul 58
Cercetarea 60
CULTURA 62
SĂNĂTATEA 66
SPORT-TURISM 69
INDICI 73
BIBLIOGRAFIE 79
POSTFAŢĂ 89
Cuprins 91
Fotografii - documente 92

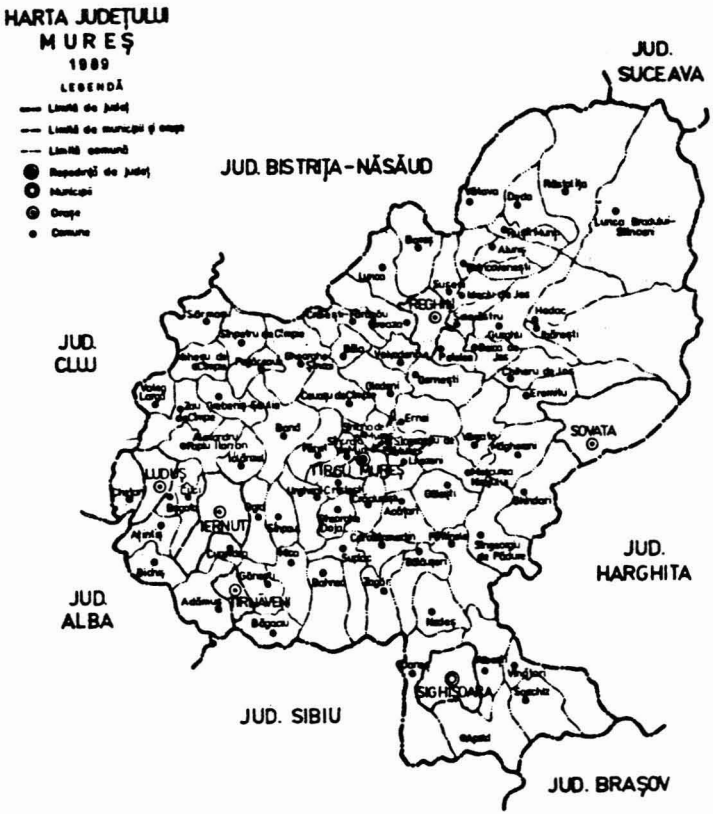
HARTA JUDEŢULUI
MUREŞ
1989
LEGENDĂ
JUD. SUCEAVA
JUD. BISTRIŢA-NĂSĂUD
JUD. CLUJ
JUD. ALBA
JUD. HARGHITA
JUD. SIBIU
JUD. BRAŞOV
SOVATA
LUDUŞ
IERNUT
TIRNĂVENI
SIGHIŞOARA

DATE DIN ACTIVITATEA CORULUI COMUNAL

Dirijorii formaţiilor corale din Sângeorgiu de Mureş (1911-1986)

Suciu Nicolae
Alexandru Ioan
Csete Béla
Bucşa Victor
Hârlea Constantin
Sardi Péter
Sáska Kristof
Tabarcea Aurora
Kiss Marton
Valter Tiberiu
Guţiu Alexandru
Pupp Iosif
Albu Constantin
Csiki László
Mezei Mária
Hajdo Maria-Magdolna
Hajdo Carol

Consiliul de conducere al corului comunal (1986)

Muji Marieta - preşedinte
Kiss Iosif - preşedinte
Nagy Mozes - preşedinte
Savu Constantin - vicepreşedinte
Gáll Éva Ildiko - vicepreşedinte
Fărcaş Maria - secretar
Moldovan Irina - secretar
Coco Gheorghe - casier
Hajdo Carol - dirijor
Hajdo Maria-Magdolna - dirijor
Chertes Nicolae - membru
Suhăreanu Mircea
Opriş Olivia
Tavaszi Erzsébet
Cotruş Ioan

MEMBRII CORULUI COMUNAL AL CĂMINULUI CULTURAL ÎNTRE ANII 1980-1986

András Ilona
Adorjáni Edit
Apostol Adriana
Apostol Violeta
Bajko Teréz
Bordaş Elena
Bálind Adél
Balint Margit
Balázs Eszter
Barabás Agnes
Berecki Erzsébet
Cotruş Lucreţia
Cotruş Alina
Cioban Rodica
David Julia
Dan Eva
Deac Maria
Dobos Ilona
Dobos Marta
Drăgan Mirela
Dorgos Emilia
Dudás Emese

Boariu Doina
Boni Julia
Cândea Elisabeta
Cizmaş Lucreţia
Chiraihalmi Simona
Chiraihalmi Monica
Columban Erzsebet
Cioban Maria
Chiraihalmi Margit
Găvojdea Maria
Georgescu Maria
Ghirbe Zoiţa
Hajdo Maria
Harai Erzsebet
Haţegan Octavia
Horga Ana
Horvath Eva
Horváth Piroska
Ince Melinda
Igreti Janeta
Irimie Lelia
Kacso Erzsebet
Kali Julia
Kerekes Rozalia
Kendi Maria
Kiss Erzsebet
Kiss Eniko
Kiss Margit
Kiss Jolan
Kiss Magdolna
Kocsis Melinda
Kolumban Eszter
Kovács Ildiko
Lászlo Maria
Lukács Ibolya
Madaras Ibolya
Magyari Erzsébet
Majos Ileana
Man Adriana
Márkus Ilona
Máthe Izabella
Mátyus Elvira
Merdariu Mariana
Mészáros Valeria
Mihály Emese
Mocan Elena
Mocianu Rodica
Moldovan Elisabeta
Molnár Emese
Morariu Alina-Dana
Miklos Teréz
Moldovan Irina
Moldovan Enikö

Eger Teréz
Fárcaş Maria
Feher Ana
Fekete Erzsebet
Fodor Julia
Fridric Aurora
Gall Eva Ildiko
Galaczi Valeria
Gabor Anna-Maria
Opriş Olivia
Opriş Mariana
Padar Ana-Maria
Petredi Ildiko
Peterffi Gyongyi
Pop Ilona
Păcurar Magdalena
Prus Sanda
Puni Rozalia
Rad Aurelia
Raţiu Adela
Sárosi Agnes
Simonfi Magda
Szabo Dalia
Szabo Julia
Szabo Edit
Szabo Judit
Szabo Etelka
Szabo Piroska
Szász Magda
Székely S.Maria
Székely Anna
Székely Ilona
Szentgyörgyi Sidonia
Szigeti Maria
Szilágyi Anna
Szobieczki Maria
Szombath Erna
Szöke Laura
Szöcs Rita
Săseanu Minerva
Suciu Maria
Szentgyörgyi Judit
Şuteu Gabriela
Tavaszi Erzsébet
Timár Emese
Tăut Letiţia
Tordai Anna
Tordai Ildiko
Tordai Piroska
Tordai Adél
Tordai Eva
Tordai Magda
Tordai Tünde

Muji Marieta
Nagy Ibolya
Nagy Judit
Nagy Erzsébet
Nagy Adél
Nico Ileana
Opriş Camelia
Opriş Emilia
Opriş Iulia
Vajda Ilona
Kacso Csilla

Toth Gizella
Toth Lenuţa
Truţa Elena
Tătar Lenuţa
Ţinteşan Aurelia
Uleşan Ana
Ungurean Katalin
Varga Dina
Vencel Rozalia
Zrinyi Ildiko

Andras Gheorghe
Apostol Eugen
Apostol Gheorghe
Barabás Andras
Bálint Albert
Bordaş Ioan
Bordaş Liviu
Boieriu Ioan-Dionisie
Bercea Virgil
Balint Mihai
Birtalan Károly
Cîndea Mircea
Cîndea Vasile
Cotruş Ioan
Chertes Nicolae
Chertes Mihai
Coco Gheorghe
Columban Alexandru
Dan Ionel
Fazakas Iosif
Frunzá Izold
Fehér Lajos
Fehér Sandor
Gligor Iosif
Gombos Alexandru
Havas Zsigmond
Hanzi Attila
Horga Teodor
Jánosi Arpád
Jánosi Attila
Kiss Josif
Kerekes Gyula
Kiraly Gyorgy
Kovacs Istvan
Lobonţiu Mircea

Lörincz Iosif
Majos Iosif
Mészáros Lajos
Miklos Imre
Moga Doru
Miklos Jozsef
Mátyus Andras
Mátyasi Karoly
Márkus Ştefan
Moldovan Vasile
Moldovan Marius
Molnár Szabolcs
Nagy Iosif
Nagy Mozes
Nico Alexandru
Nireştean Remus
Opriş Gheorghe
Oros Emil
Oprea Constantin
Savu Constantin
Savu Mircea
Suháreanu Mircea
Sütö Ferenc
Simonffi Ferenc
Székely Elek
Szabo Janos
Pop Ioan
Toth Iosif
Toth Ladislau
Toth Lászlo
Szabo Attila
Ujfalvi Alexandru
Varga Balázs
Vácar Alexandru
Vécsei Iosif

70 de ani de activitate teatrală (1911 - 1981)

Instructorii formațiilor de teatru între anii 1911 - 1981: Suciu Nicolae, Bucșa Victor, Ferenczi Ana, Hârlea Constantin, Demény Ferencz, Valter Tiberiu, Sáska Irén, Kiss Márton, Tabarcea Ioan, Tabarcea Aurora, Opriș Gheorghe, Palotas Ferencz, Balogh Eszter, Boni Klára, Pupp Iosif, Bâlcu Margareta, Opriș Ilarie, Kiss Iosif, Catarig Aurelia, Deneș Ilona, Borda Valer, Eger Teréz, Găvojdea Maria, Kiss Sándor, Balázs Eszter, Bordaș Elena, Georgescu Maria, Kiss Ilona, Kiss Erzsebét, Magyari Erzsebet, Szöke Laura, Merdariu Mariana, Opriș Olivia, Săseanu Minerva, Toth Laszlo, Andok Elisabeta.

Actori amatori invitați la sărbătorirea a 70 de ani de activitate teatrală din data de 9 mai 1981: Csizmás Roza (n. 1887), Oros Ioan (n. 1891), Fekete Albert (n. 1891), Csizmás Ilyés (n. 1899), Sepsi Abel-Adam (n.1900), Olaru Ioan (n. 1900), Iacob Alexandru (n. 1903), Filep Sándor (n. 1904), Birtalan Roza (n. 1904), Tordai Sándor (n. 1904), David Gheorghe (n.1905), Debreczeni Irén (n. 1905), Tabarcea Ioan (n.1905), Cociș Teodor (n. 1906), Boni Albert (n.1907), Laslo Nicolae (n.1907), Veres Iozsef (n.1908), David Carolina (n.1908), Cociș Gheorghe (n.1909), Laslo Gheorghe (n.1909), Tătar Lazăr (n. 1909), Szöcs Miklos (n.1909), Magyari Margit (n. 1909), Tordai Ferencz (n. 1910), Tordai F. Janos (n.1911), Ravai Ana (n.1911), Opriș Carolina (n. 1911), Man Veronica (n. 1911), Constantinescu Constantin (n. 1911), Bacs Rozalia (n. 1912), Opriș Gheorghe (n. 1912), Cociș Ioan (n. 1912), Muica Avram (n. 1912), Rat Maria (n. 1912), Szilagyi Albert (n.1912), Szombat Ana (n. 1912).

La programul festiv din 9 mai 1981 au fost prezentate piesele de teatru:

„Rusaliile" de Vasile Alecsandri. Au interpretat: Savu Constantin, Costin Dana, Opriș Ilarie, Opriș A. Gheorghe, Munteanu Atila, Opriș Gheorghe, Chertes Nicolae, Muica Alexandru, Opriș Mariana, Opriș Carolina, Ghirbe Petru, Laslo Gheorghe, Laslo Maria, Petruțan Ioan.

„Vacsora este kilenckor" de Krizsan Géza, (Cina la ora nouă). Au interpretat: Hanzi György, Kendi Maria, Veress Mihaly, Moldovan Janos, Veress Olga, Gábor Erzsébet, Bács Jozsef, Kendi Ida, Barabás András, Gábor Ilona, Szabo Attila.

Instructori - coordonatori: Opriș Ilarie, Toth Laszlo, Opriș Olivia, Andok Elisabeta, Costin Valerica.

PREOŢI ORTODOCŞI

1794-1810 Simion Mureşan	Carol Bărdăşan
1812-1836 Teodor Popovici	Ştefan Stoicovici
1836-1874 Ioan Iacob	Aurel Sămărghiţan
1875-1880 Vasile Matei	Viorel Velcherean
1881-1895 Alexandru Runcan	Chiril Moldovan
1895-1901 Ştefan Rusu	Alexandru Bucur
1901-1928 Nicolae Motora	1945-1969 Dumitru Sângeorzan
1928-1940 Ioan Puia	1969-1971 Dumitru Marinescu
1940-1945 Ioan Vescan	1979 -1989 Ioan Hoţa
	din 1989 Petru Miron

PREOŢI GRECO-CATOLICI

1901-1911 Mihail Bucşa	1919 -1941 Ioan Alexandru
1911-1916 Ioan Alexandru	1941 -1948 Ioan Crăciun
1916 -1919 George Târnoveanu	

PREOŢI ROMANO-CATOLICI

1930-1940 Kiss Márton	1953-1971 Pál Dénes
Simon Elzeár	1971-1976 Pap Asztrik
1940-1944 Kiss Márton	1976-1977 Leonárd
Stöckel Odorik	1977-1984 Tarzicius
Simon Elzeár	1984-1990 Bálint Jenö
1944-1953 Kiss Márton	1990-Baricz Lajos
Biró Endre	

PREOŢI REFORMAŢI

1924 Troznayi Lajos	1947 - 1951Váczi Dezsö
1924 sept.–1929 Kovács Benedek	1951 Szabó Frigyes
1929 august-1934 mai, dr. Szabó Ferencz	1952 sept. – 1957, Barabás Benedek
1934 mai-1934 august, Magyari Zoltán	1957 Kacsó Lajos
1934 august-1936 august, Barabás Benedek	1957 dec. – 1975 Csatlos János
1936-1937 decembrie, Rácz István	1975 aprilie – 1975 mai, Szabó Frigyes
1937 august-1945, Györffi Pál	1975 mai -2003, Adorjáni László
1945 Bartha Albert	2003-Becski Eörs
1945 decembrie-1947, Mester János	

ADMINISTRAȚIE ȘI SERVICII ÎNTRE ANII 1992-1996

Listele candidaților de consilieri la alegerile din februarie 1992:

Lista PUNR: Moldovan Petru, Opriş Ilarie Ghe., Bordaş Vasile, Boitoş Aurel, Pop Eugen, Gabor Ioan, Chelbezan Ioan, Miron Tulia, Paşcu Olivia, Tătaru Grigore, Bercea Teofil, Savu Constantin, Tătar Dumitru, Komiveş Alexandru, Suciu Petru.

Lista UDMR: Vizi Jozsef, Márkus Ştefan, Mátyas Jozsef, Orban Blasiu, Bartha Estera, Tordai Carol, Jánosi Albert, Simon Ferenc, Szabo Tibor, Györfi Zoltán, Kocsis Iuliu, Horváth Ludovic, Kiss Anton, Kutasi Karol, Szasz Gizela.

Candidați de primar: Moldovan Petru (lista PUNR), Vizi Jozsef (lista CDR)

Consilieri locali (în anul 1995) : Moldovan Petru, Opriş Ilarie Ghe., Pop Eugen, Gabor Ioan, Chelbezan Ioan, Márkus Ştefan, Mátyás Jozsef, Orban Blasiu, Bartha Estera, Tordai Carol, Jánosi Albert, Szabo Tibor, Györfi Zoltan, Kocsis Iuliu, Horváth Ludovic.

Aparatul propriu al primăriei: Vizi Jozsef - primar, Simon Ferenc - viceprimar, Opriş Mariana - secretar, Pop Eugenia - contabil, Balogh Irén - agent agricol, Toth Gizela - casier, Moldovan Mircea - referent, Nireştean Corina - statistician, Tordai Edith - guard.

Preoți: Miron Petru - ortodox, Adorjáni Vasile - reformat, Baricz Lajos - romano-catolic, Rusu Petru - greco-catolic.

Şcoala generală: Bordaş Elena - director, Hajdo Carol - director adjunct, Cucuiet Maria - secretar, Ruță Mirela - bibliotecar.

Grădinița: Tordai Maria, Gönczi Maria - directori.

Post poliție: Hurdugaciu Vasile - şef post, Mucea Viorel, Oltean Cristian, - polițişti.

Centrul agricol: Comşa Eugen, Platon Mihai, Sălăgean Daniela - ing. agr.

Căminul cultural: Opriş Ilarie Gh. director, Opriş Teodor - administrator.

Biblioteca comunală: Bucur Aurelia - bibliotecar.

Dispensar medical uman: Beyer Martha, Bud Eugenia, Bartha Estera, Moldovan Rodica, Bagoly Simo Csila, Pantea Mihaela - medici.

Dispensar sanitar-veterinar: Munteanu Vasile - doctor veterinar, Pop Simion, Irsai Judith - tehnicieni veterinari.

Percepția rurală: Coco Gheorghe, Hurdugaciu Eugenia, Maiorescu Silvia, Toth Ildiko - agenți fiscali.

Oficiu poştal: Crăciun Rodica - şef oficiu.

Oficiu telefonic: Puni Aurelia - şef oficiu.

Cooperativa de consum: Cotruş Ioan - preşedinte, Csipkey Edit - contabil şef.

Băile sărate: Rettegi Ludovic - şef unitate, Szekely Gabriela - contabil.

Farmacia: Dăneasa Hortensia Steluța - farmacistă.

ALEGERILE ÎN CONSILIUL LOCAL DIN 2 IUNIE 1996

Candidaţi la consiliul local:

PUNR - Opriş Ilarie Gh., Moldovan P. Petru, Coco A. Gheorghe, Varo V. Vasile, Pop I. Eugen, Ruţa I. Florin, Pruş T. Ioan, Itu A. Ioan, Hodean G. Dorina, Bucur D. Aurelia, Varodi G. Ioan, Dăndărău L. Lazăr, Muica P. Petru, Chelbezan N. Ioan, Cătană I. Ioan, Pop S. Simion, Purcar I. Lenuţa.

PDAR - Boitoş I. Aurel, Darie N. Corneliu.

CDR - Laslo P. Ştefan, Muică A. Alexandru, Dan A. Sorin Cornel, David A. Cornel, Gerebeneş M. Marinela, Muică R. Alexandru, Tătar A. Aurel, Savu A. Constantin, Bobletec V. Alexandru, Gerebeneş C. Ştefan, Luca A Toader, Pantea I. Eva.

PLDM - Puşcaş M. Augustin, Magyarosi Arcadiu, Toth I. Iosif, Sárkány S. Jenö, Ivácson S. Ştefan, Janosi B. Zoltan, Baki F. Francisc, Vitan M. Ioan, Cseh B. Bela, Toth I. Iosif, Szász Lajos, Kosza I. Zaharie, Karácsonyi K. Alexandru, Sütö F. Francisc, Lászlo Iosif.

USD - Nireştean R. Corina Claudia, Popovici F. Vasilica, Munteanu I. Atila, Şut-Gherman D. Mariana, Maiorescu P. Ioan , Popovici I. Ioan, Şut-Gherman V. Vasile, Chertes M. Mihai, Suciu I. Pavel, Resmives P. Anton, Muică S. Simion, Vaida P. Petru, Fonogea G. Vasile.

UDMR - Vizi M. Iosif, Simon P. Ferencz, Orbán B. Blasiu, Bartha R. Estera, Mátyás J. József, Márkus S. Ştefan Micşa, Varga B. Tibor, Bartha E. Eugen, Szabó F. Tiberiu, Györfi I. Zoltan, Magyarosi A. Antal, Töth V. Ladislau, Kocsis I. Iuliu, Szabo A .Ludovic, Ianosi F. Albert, Duca I. Bela, Sipos A. Alexandru, Nagy A. Ernö, Gagyi G. Iosif, Kovács J. Iosif.

PRM - Bocretaş A. Susana, Suciu P. Petru, Pop I. Alexandru, Luca T. Ilie, David I. Viorel.

Candidaţi de primar: Vizi M. Iosif (UDMR), Opriş Ilarie Gh. (PUNR), Török P. Pal (PLDM)

Consilieri aleşi: Opriş Ilarie Gh., Moldovan P. Petru, Coco A. Gheorghe, Laslo P. Ştefan, Bocretaş A. Susana, Simon P. Ferencz, Orban B. Blasiu, Bartha R. Estera, Mátyás J. Jozsef, Márkus S. Ştefan, Varga B. Tibor, Bartha E. Eugen, Szabó F. Tiberiu, Györfi I. Zoltan, Magyarosi A. Antal, Toth V. Ladilau, Kocsis I. Iuliu.

Primar ales: Vizi M. Iosif. **Viceprimar ales**: Simon P. Ferencz

Constituirea Consiliului local Sângeorgiu de Mureş a avut loc în data de 19 iunie 1996.

FORMAȚIUNI POLITICE ROMÂNEȘTI (sec. XI—XIII)

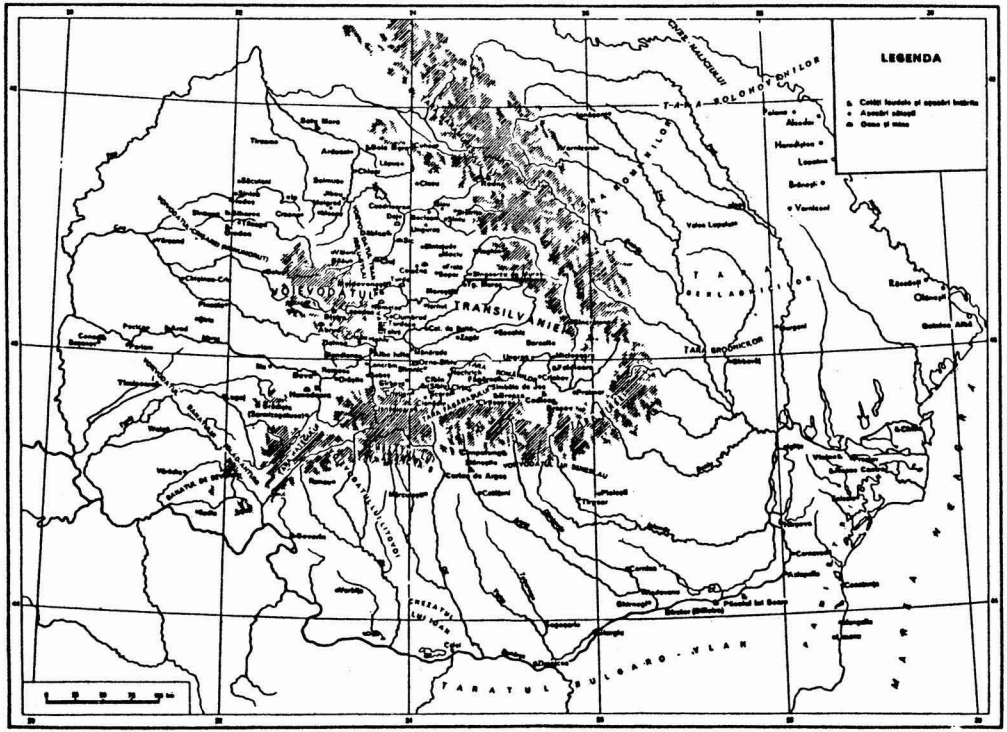

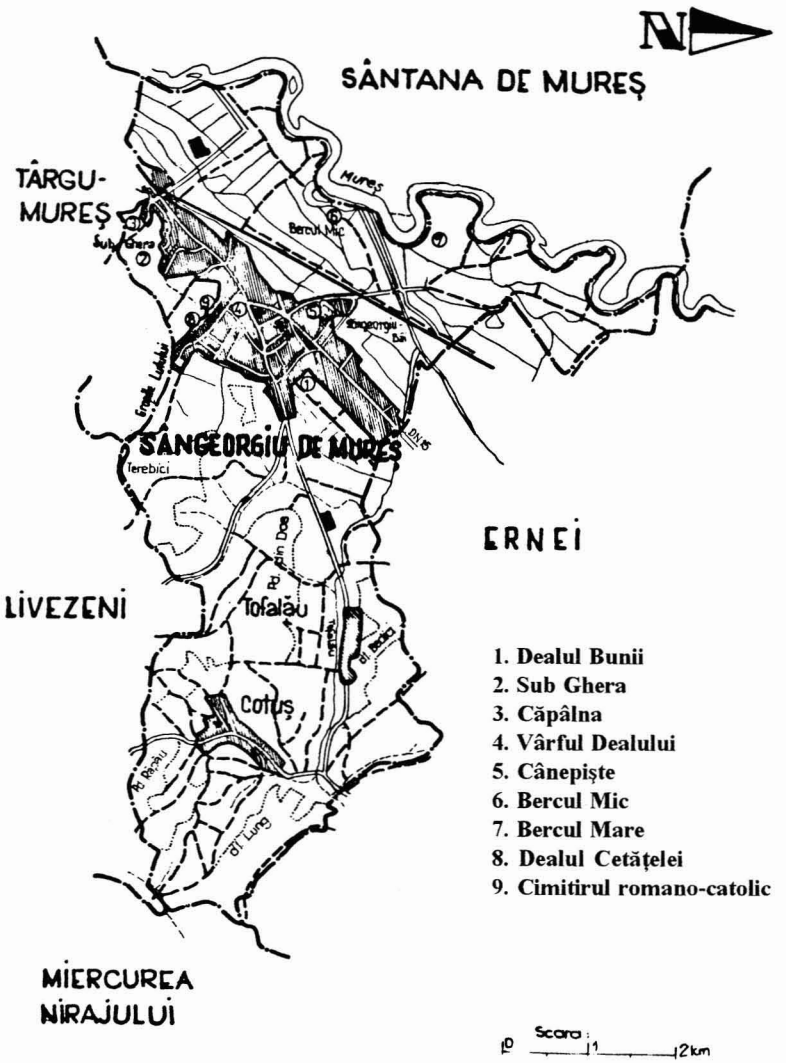
N
SÂNTANA DE MUREŞ
TÂRGU-
MUREŞ
Mureş
Bercul Mic
Sub Ghera
Sângeorgiu-
Băi
Târgul Lukács
SÂNGEORGIU DE MUREŞ
Terebici
DN 15
ERNEI
Tofalău
LIVEZENI
Cotuş
Pe Bunii
Pe Bercul
Pe Dealul
Pe Rechiu
Pe Lung
MIERCUREA
NIRAJULUI
1. Dealul Bunii
2. Sub Ghera
3. Căpâlna
4. Vârful Dealului
5. Cânepişte
6. Bercul Mic
7. Bercul Mare
8. Dealul Cetăţelei
9. Cimitirul romano-catolic
Scara:
0
1
2 km

Topoare de bronz
Descoperite în anul 1984 în balastiera Constructorul

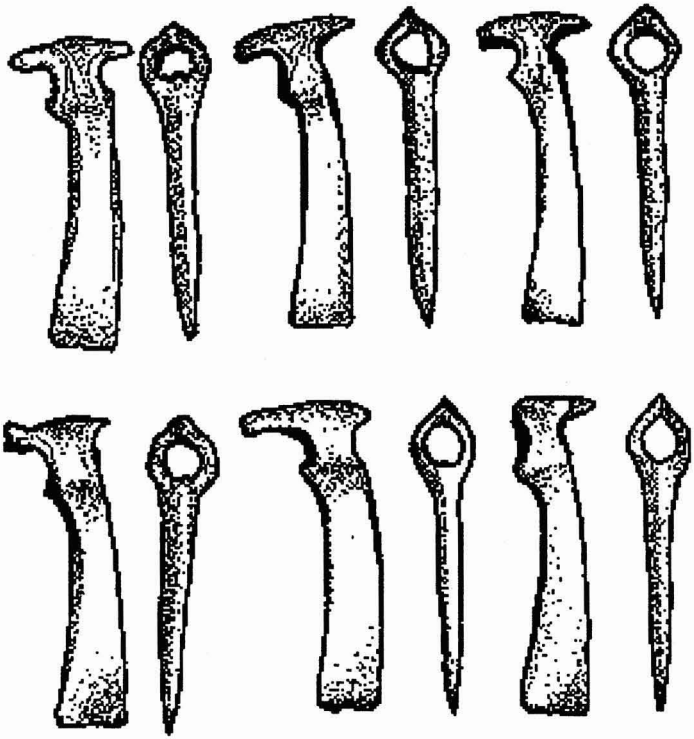

Vase dacice
Descoperite în anii 1987-1988 la Dealul Bunii

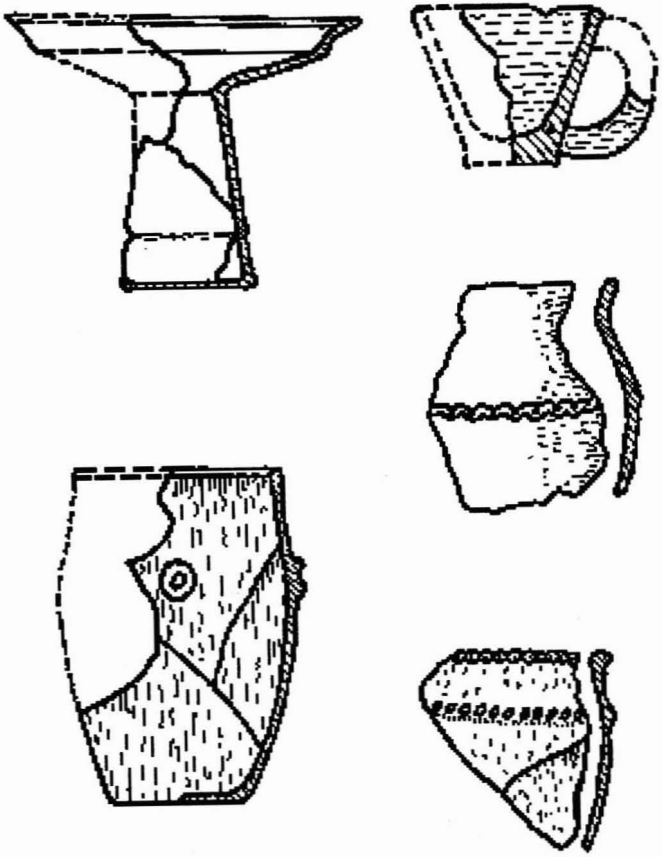

Râşniţe dacice

Descoperite în anii 1987-1988 (Dealul Bunii)

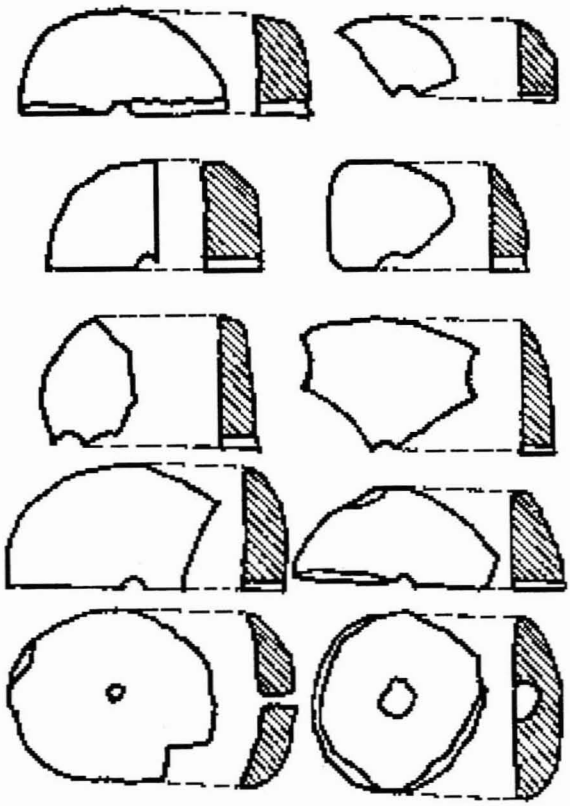

Ceașcă aparținând culturii Coțofeni

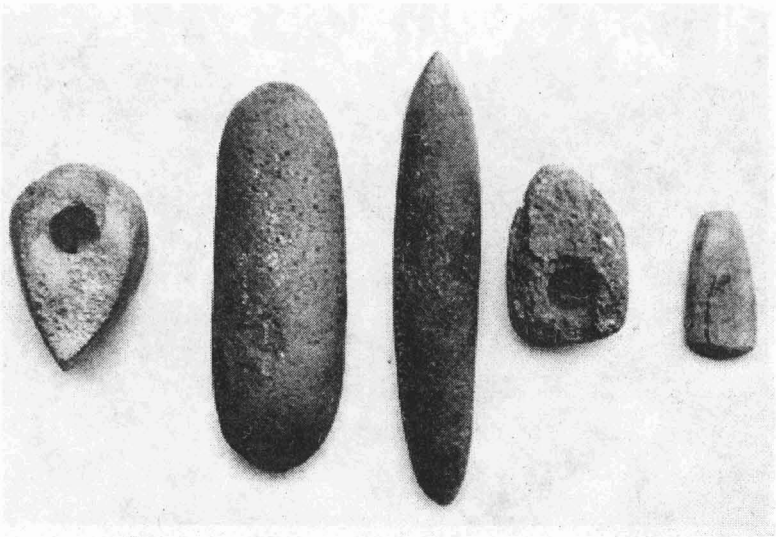

Topoare și dălți de piatră, descoperite la Sub Ghera și Dealul Bunii

Dealul Bunii

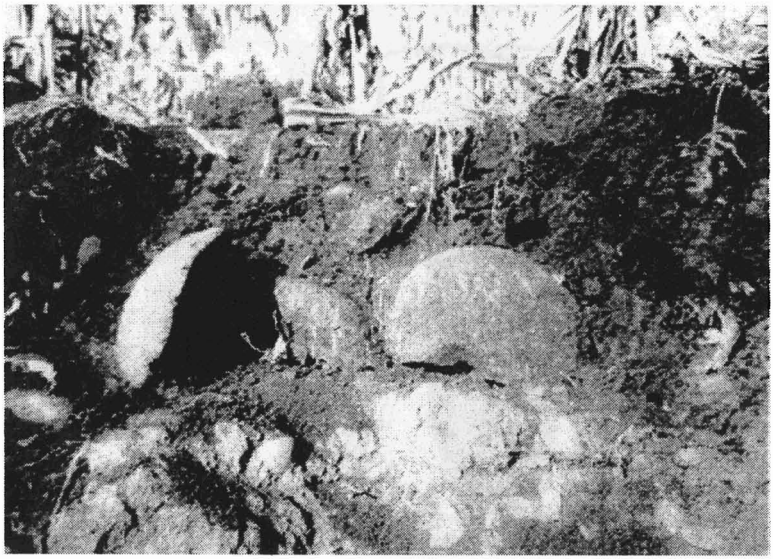

Râşniţe dacice descoperite în anul 1988 (Dealul Bunii)

Biserica ortodoxă (1995)

Dezvelirea plăcii comemorative a preoților Nicolae Motora şi George Târnoveanu (17 decembrie 1995)

Biserica romano-catolică (1996)

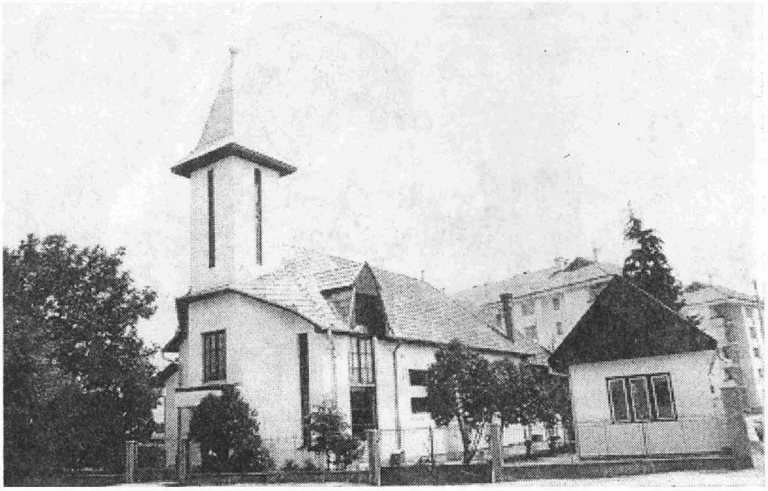

Biserica Reformată (1996)

Biserica unitariană (1996)

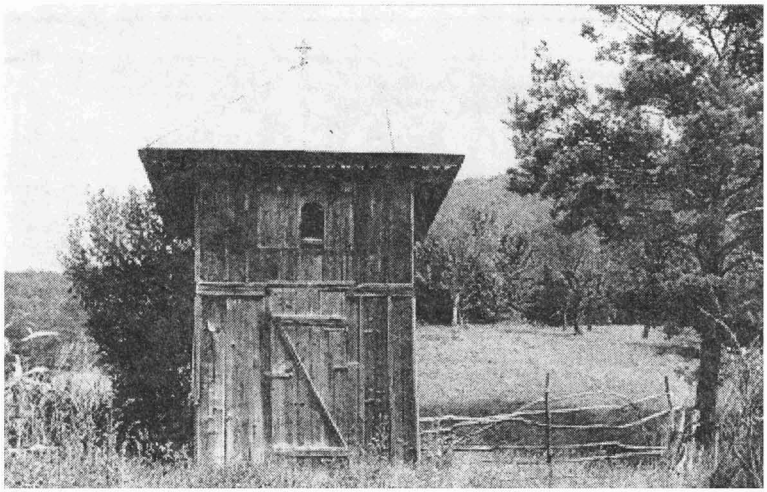

Clopotnița de la cimitirul ortodox din satul Tofalău

Formația de teatru (1930)

INVITARE

REPREZENTAȚIE TEATRALA

Comitetul Arangjator.

Pentru muzica bună se îngrijit.

Program — Műsor:

1. *Țiganul în căruță* Music Repr. Tatár Béla și Biró Sándor.
Bihunek. *Șupi cigány a szekérben.* Szöveg: dalog. Illustrat: Tatár Béla és Biró Sándor.
2. *A BETYÁR KENDŐJE.* Prezintă pentru a 4-a oară. — Negyedszer 4 felv. Irta: Alszeri L. Szerelmi Palotai Ferenc.

PERSONAJELE — SZEMÉLYEK:

MEGHIVÓ

SZÍNMŰELŐADÁST

a Rendezőség.

Itt szerétnél gondoskodva nem.

Biblioteca comunală (1949)

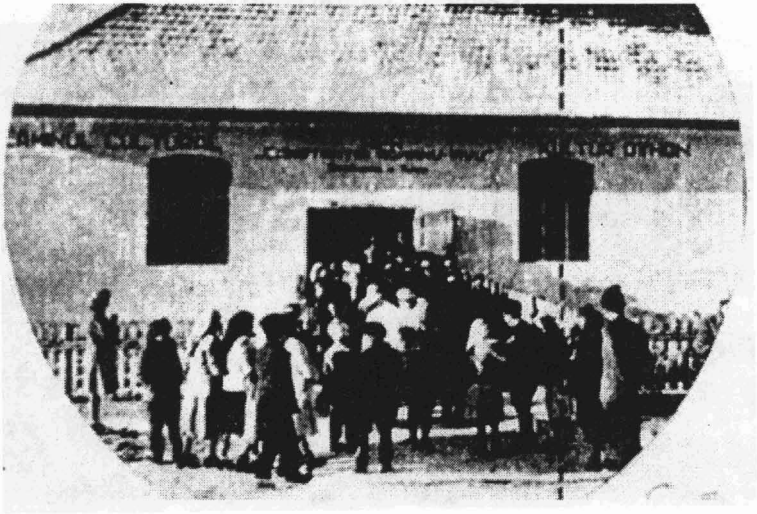

Căminul cultural (1949)

Muncă obștească la canalizarea pârâului de lângă Căminul cultural (1967)

Amenajarea izvorului de pe str. Căminului cultural (iunie 1977)

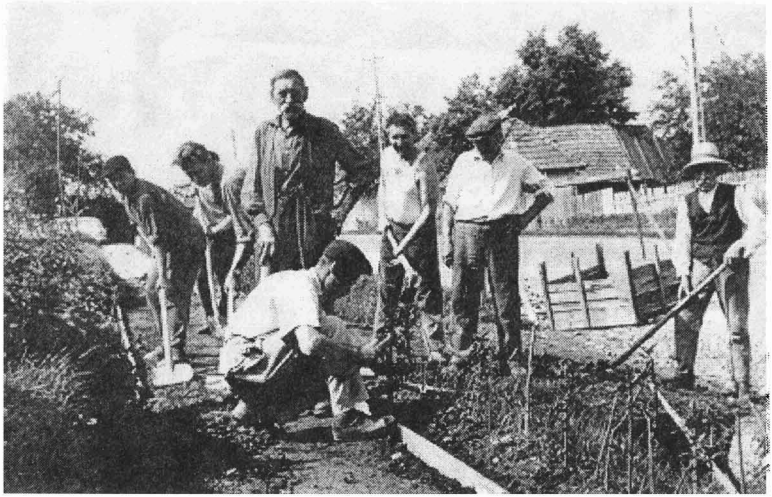

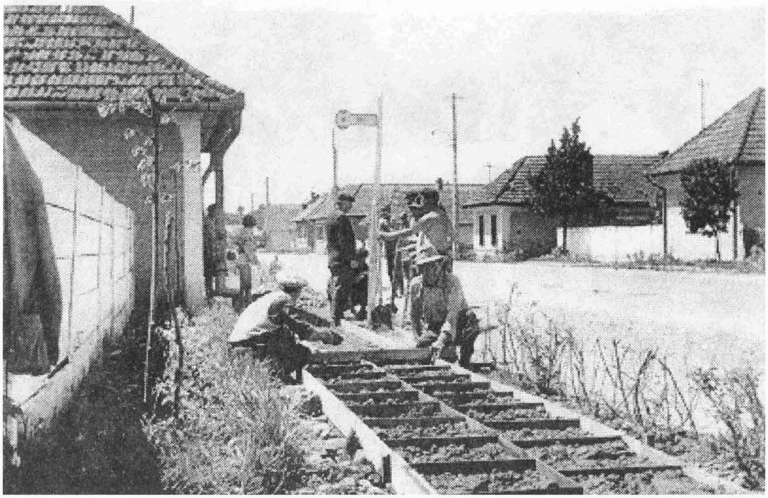

Amenajări de trotuare pe str. Principală (1968)

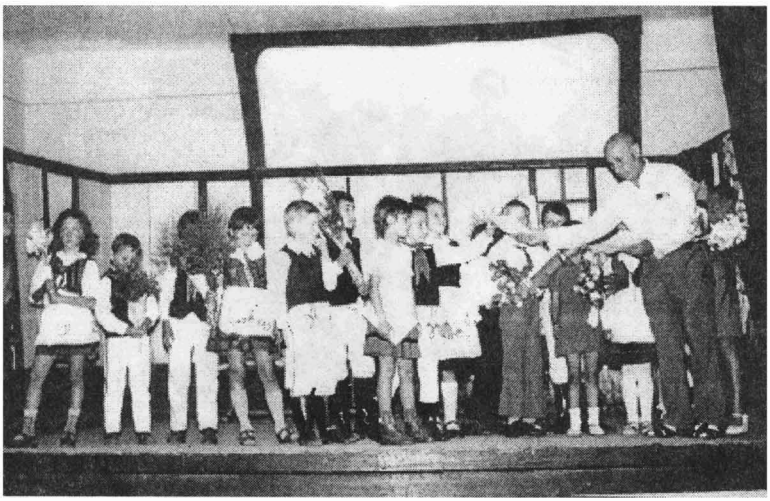

Premierea elevilor claselor 1-4 de către învățătorul Ujfalvi Sándor (1979)

Căminul cultural din satul Cotuș

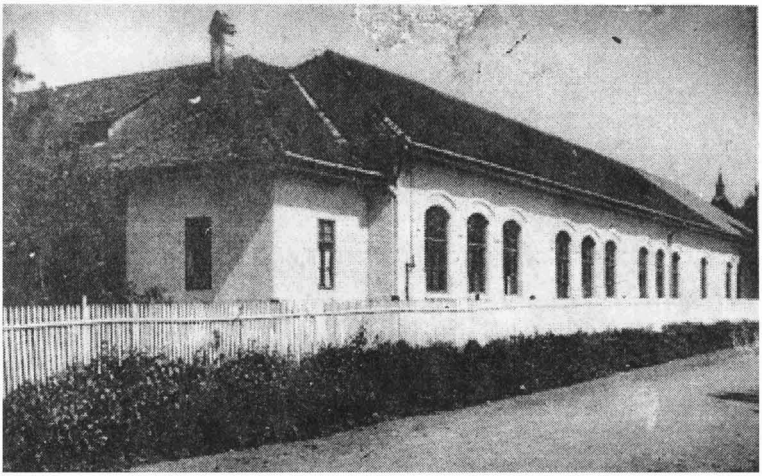

Şcoala generală în anul 1937

Şcoala generală în anul 1989

Școala generală
Sărbătorirea încheierii anului școlar 1983-1984

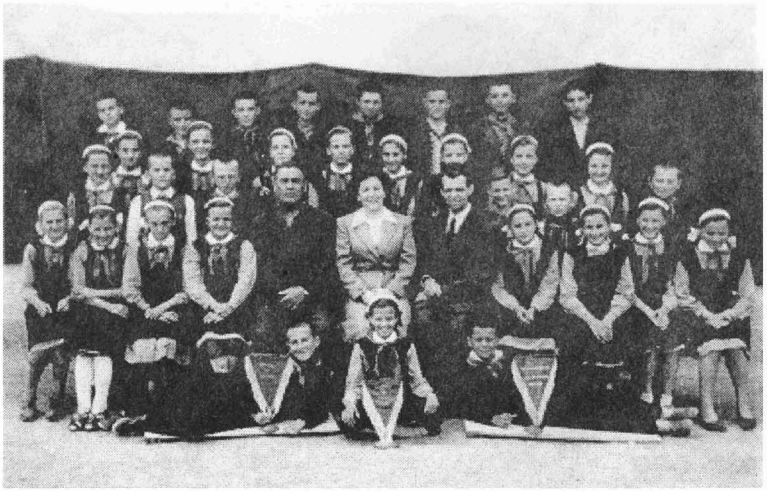

Școala generală. Clasa a VI-a în ziua de 1 iunie 1961

Reuniunea corală sângeorzană din decembrie 1979

Taraful și formațiile de jocuri populare românești, maghiare și țigănești (1979)

Spectacol şi expoziţie în căminul cultural (decembrie 1977)

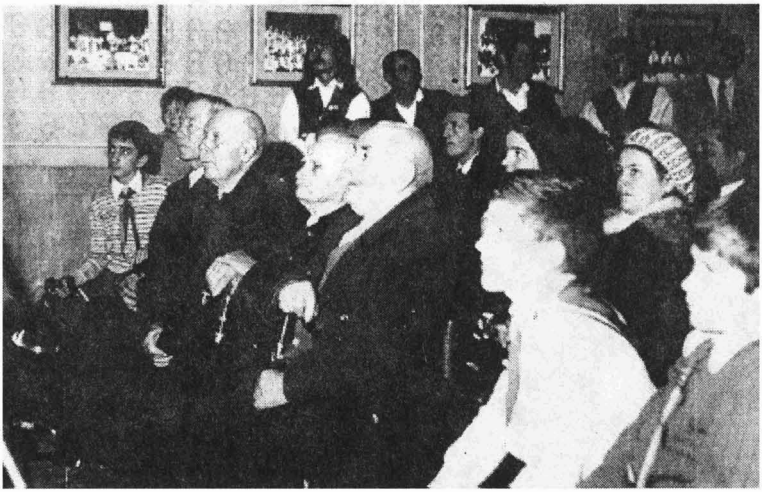

Sărbătorirea a 70 de ani de activitate corală

Sărbătoarea a 70 de ani de activitate teatrală în Căminul cultural (9 mai 1981)

Sărbătoarea a 75 de ani de activitate corală, în ziua de 14 decembrie 1986 (sala de sport)

Băile sărate - Hotelul Apollo (1985)

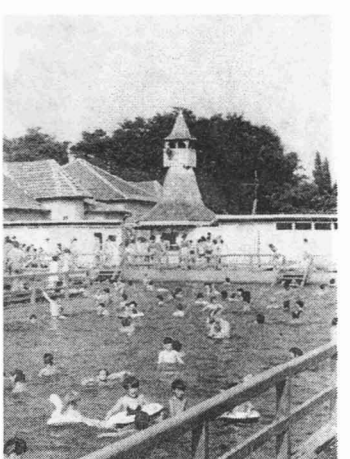

Ștrandul cu apă sărată

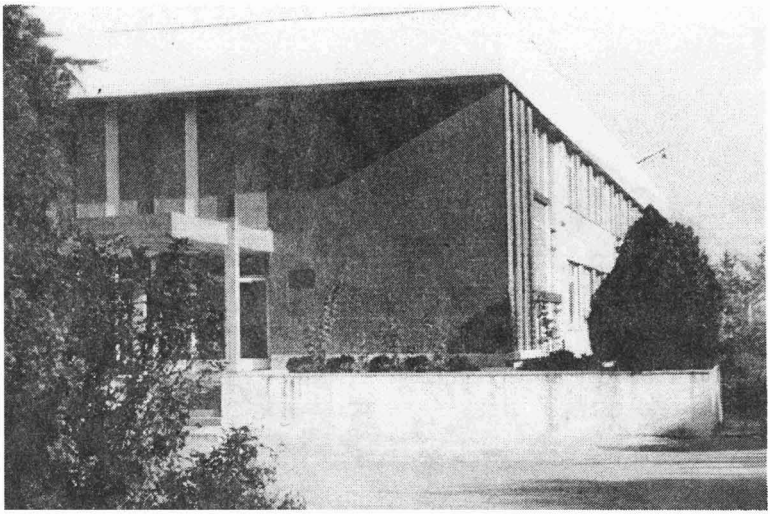

Stațiunea de cercetări zootehnice (1968)

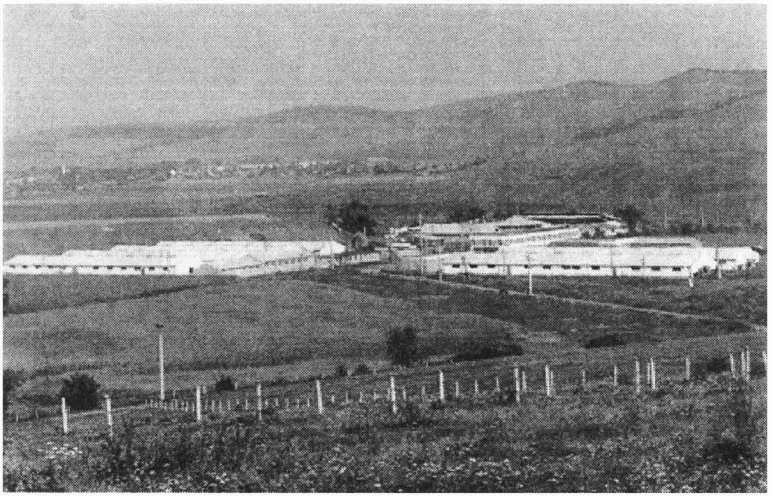

SEMTEST - Mureș (1988)

Căminul cultural (1994)

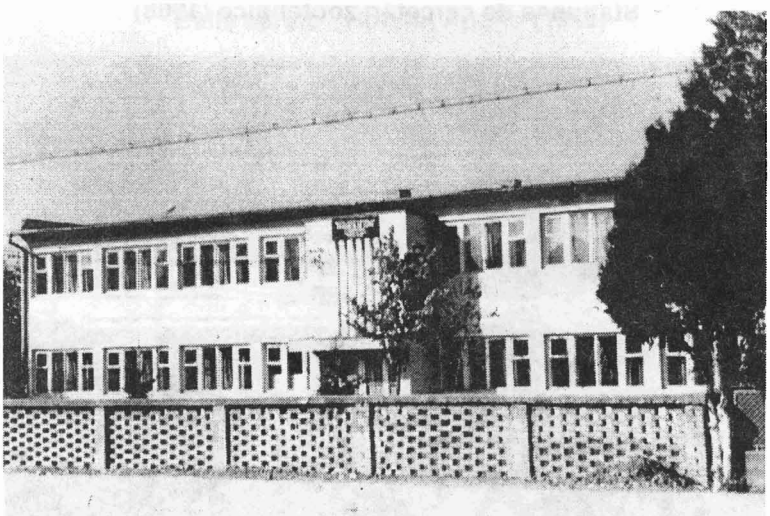

Grădinița (1979)

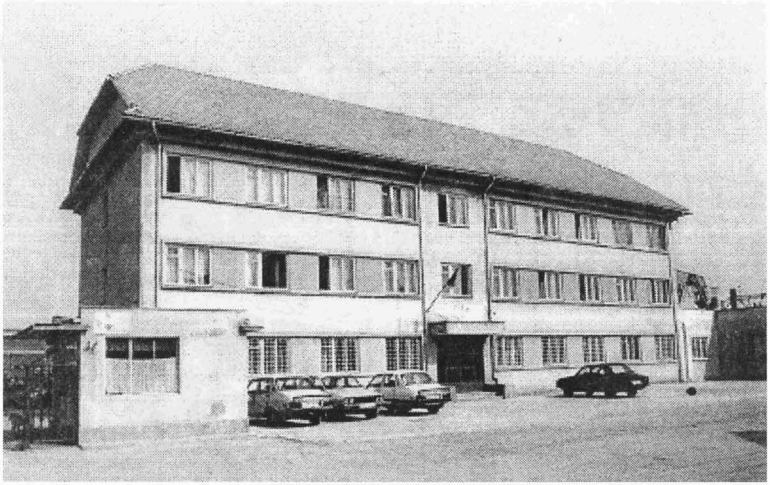

S.C.MIF - S.A. și R.A.I.F. - Mureș (1996)

Secția de producție - Gaz metan (1995)

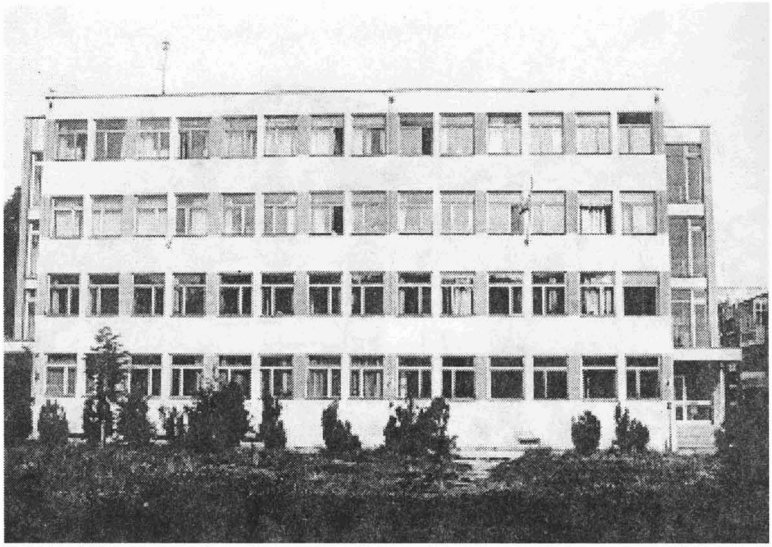

Inspectoratul județean pentru controlul calității semințelor
Oficiul județean de pedologie și agrochimie

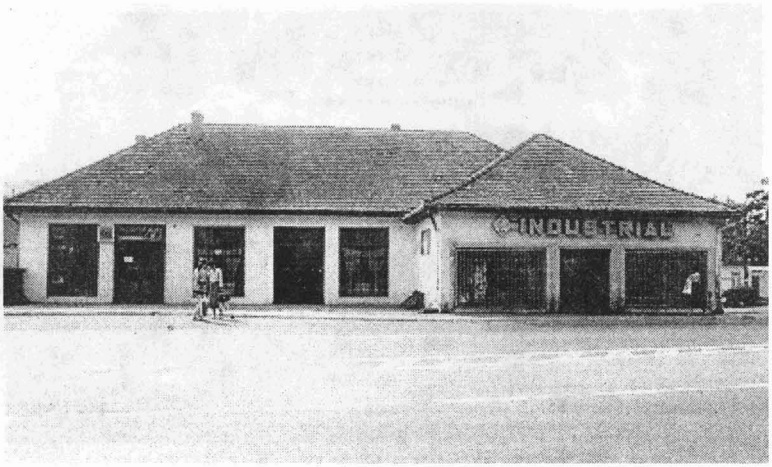

Cooperativa de consum (1996)

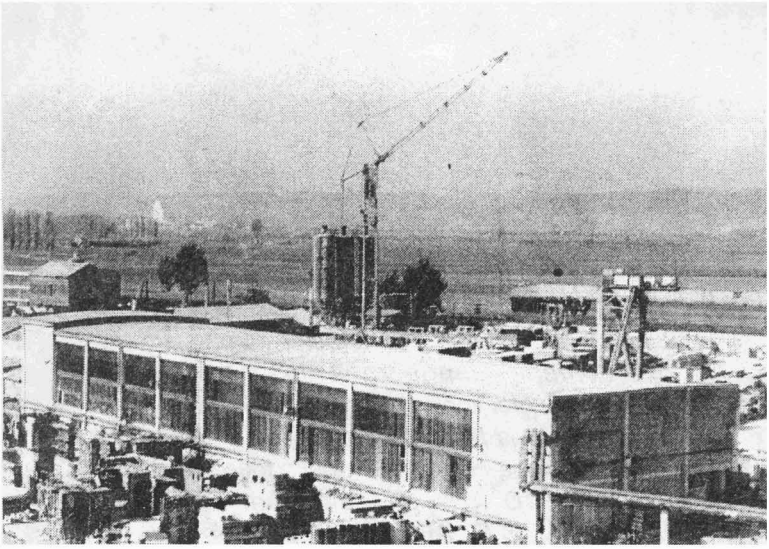

Stația de betoane și prefabricate (1985)

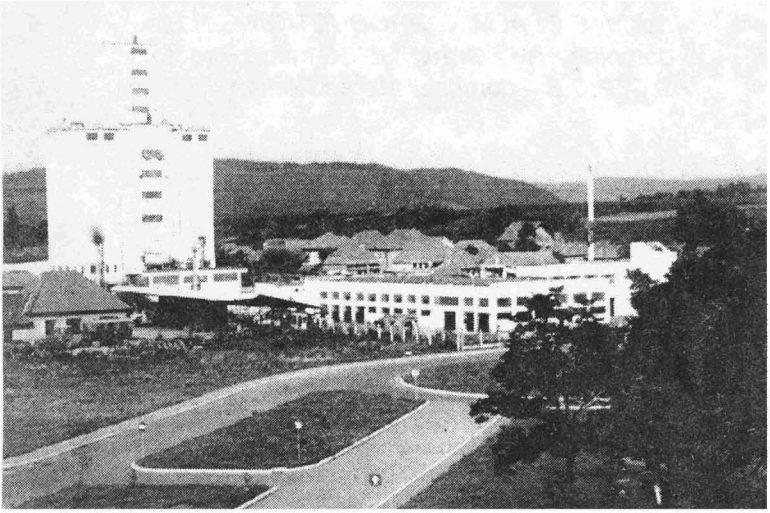

Stația de condiționat semințe
Autoservice ACR - Mureș (1985)